1786 [illegible]

HISPALENSIVM

PHARMACOPOLIORVM,

Recognitio.

à D. Simone è Touar Hispalensi Medico auspicata.

***



CVM PRIVILEGIO.

HISPALI,

Ex Officina Andreæ Pescionis & Ioannis Leonis.

1587.

EL REY.

POR quãto por parte de vos el Doctor Simó de Touar medico dela ciudad de Sevilla, nos fue fecha relacion di ziẽdo, q̃ vos aviades cõpueſto dos libros, el vno intitulado, de Cõpoſitorũ medicamẽtorũ examine: el otro, Hiſpalẽſiu Pharmacopoliorũ recognitio, en los quales auiades puesto grãde cuydado y trabajo, y por ſer de mucha vtilidad nos ſuplicaſtes los mandaſſemos ver, y daros licencia y priuilegio para que los pudieſſedes hazer imprimir por tiempo de veinte años, o como la nueſtra merced fueſſe. Lo qual viſto por los del nueſtro conſejo, por quanto en los dichos libros ſe hizo la diligencia que la Pregmatica por nos ſobre ello fecha diſpone, fue acordado, que deuiamos mandar dar eſta nueſtra cedula en la dicha razon, y nos tuvimos lo por bien. Por lo qual vos damos licẽcia y facultad para que por tiempo y eſpacio de diez años cumplidos primeros ſiguientes, que corren y ſe cuentan deſde el dia de la data deſta nueſtra cedula en adelante, vos o la perſona que para ello vueſtro poder oviere y no otra perſona alguna, podais imprimir y vender los dichos libros que de ſuſo ſe haze mencion Y por la preſente damos licencia y facultad a qualquier impreſſor deſtos nueſtros reynos que vos nombraredes para que por eſta vez los pueda imprimir, con que deſpues de impreſſos, antes que ſe vendan los traigais al nueſtro conſejo juntamente con los originales que enel fueron viſtos, que van rubricadas cada plana, y firmado al fin dellos de Lucas de Camargo nueſtro eſcriuano de camara, y vno de los que enel nueſtro conſejo reſiden, para que ſe vean ſi las dichas impreſsiones eſtan conforme a ellos, o ſe traiga fe en publica forma, en como por Corretor por nos nombrado, ſe vieron y corrigieron las dichas impreſsiones por los dichos originales, y ſe imprimieron conforme a ellos, y que quedan anſi miſmo impreſſas las erratas por el apuntadas para cada vn libro de los que anſi fueron impreſſos, y ſe os taſſe el precio que por cada volumen ovieredes de ven-

§ 2 der,

der, y mandamos que durante el dicho termino persona alguna sin vuestra licencia no los pueda imprimir ni vender, so pena que el que los imprimiere, o vendiere aya perdido y pierda qualesquier libros, moldes y aparejos que dellos tuvieren, y mas incurran en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hizieren, la qual dicha pena sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara, y la otra tercia parte para el que lo denunciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidente è Oydores de las nuestras audiencias, Alcaldes, alguaziles de la nuestra casa y corte y chancillerias, y a todos los Corregidores, Assistente Governadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes è justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares delos nuestros Reinos y señorios: ansi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que ansi vos hazemos, y contra el tenor y forma della, ni de lo enella contenido no vayan ni passen, ni consientan yr ni passar en manera alguna: so pena de la nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en Madrid a veinte y quatro dias del mes de Abril, de mil y quinientos y ochenta y seis años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad

Iuan Vazquez

ILLVSTRISSIMO D. IOANNI Mendocæ & Guzmano, Comiti Orgazensi, & domus mendiuil & Mendocæ domino, Pharmacopoliorum Hispalensium recognitores. S.

MVLTA SVNT ILLVSTRISIME Comes, atq; huius vrbis moderator integerrime, obquæ ciues Hispalenses, de quibus tan topere bene mereris, nunquam satis laudatam sibi existimant summam qua fruuntur felicitatem, ab eo tẽpore, quo huius reip. clavum bonis auspiciis tractare cœpisti. Neq; id sanè immeritò. Tertius enim agebatur annus, ex quo dira lues miserè vastabat vrbem, cum ipsi affulsit tuus felix aduentus, quo, veluti sole tenebræ, non modò pestis fugata, sed etiam quodcunq; morbi genus depulsum prorsus esse videtur. Quod haud magnoperè mirandum censebitur, si assiduam tuam diligentiam contemplemur: qua scortatores, aleatores, ac cæteros flagitiosos homines, quibus hæc ciuitas perpetuò scatet, diu noctuq; viriliter insectari non cessas. cum huiusmodi vitiorum debitas pœnas populus plærũq; luere soleat. Cui

etiam curæ oportunam profectò operã adiunxisti in viarum publicarum instauratione mundicieq; imperanda. Quæ haud mediocrem vtilitatem ad populorum sanitatem afferre nemo non novit. sed in eo maximè resp. Hispalensis debitas tibi persoluere gratias nunquam poterit, quòd cum maxima esset annonæ pænuria (qua nulla pesti efficacior causa esse solet) neq; vndè frumentum asportãdum foret quisquam excogitaret (totius nimirum ferè Hispaniæ regionibus sterilitate pariter laborantibus) tu vnus solertia atq; providentia summa præstitisti, vt multis antè etiam fertilissimis annis non maior copia panis publicè venalis visa palam prædicetur. sed quid in his recẽsendis immoramur, quæ et si perfectæ causæ esse possint salutis incredibilis qua fruimur, casui tamẽ magis tribuere quàm tibi acceptam refferre invidia conabitur. Verum eas quas nullus quãvis morosus nobis inficiari audebit, maximi ad publicam salutem tuendam momenti fuisse, narrare aggredimur. Inoleverat sanè in hac vrbe perniciosus et capitali pœna dignus abusus emendi apud aromatopolas radices, herbas, & quæcunq; alia ad medicos vsus opportuna. quorum fermè omnium venditores ipsi neq; notitiam vllam habebant, neque asseruationis artem callebant.

Ex

Ex istis tabernis non solum turba cætera, verum etiam Pharmacopœi plæriq; quibus indigerent emendicabant: gens ignara, quæ sæpè pro optata salute, mortis causam proprio ære emptam reportaret. Quod malum neque à pharmocopolis, neq; à nostris medicis unquam averti impediri ve potuit. quippequum illorum pauci sint quibus herbarum indagatio & cognitio curæ fuerit, satis esse putantibus ab aromatopolis quicquid sibi de esset comparare. Horum verò perpauci qui herbarum notitia vel minima præditi essent: immò nonnulli etiam ex his fuere celebres aliàs viri, qui probro ducerent si quis herbarum peritia valeret: & plenis buccis iactarent, se ne lactucas quidem & radices, quibus quotidie vesci consueverant, vndequaq; dignoscere. Tu verò singulari ista providentia Illustrissime Comes tanto malo egregiã pro fectò opem tulisti, expertissimo botanagnosta aliũdè publica mercede adducto, qui veras plantas à falsis distinctas suisq; tẽporibus collectas, acurateq; servatas, plebi & Pharmacopolis ad vsum suppeditaret. Facta insuper libera vendendi copia illis dumtaxat, quorum herbarum cognitione facultas explorata constaret: in aromatarios verò omnes tanti mali autores

pœna

pœna statuta pecuniæ & herbarum combustionis si eas post hac venditare auderent. Quo factum est, vt reiectis falsis & adulterinis, veris ac legitimis herbis vtantur omnes: & multi ex medicis ac Pharmacopœis herbarum cognitioni sedulam cœperint nauare operam. Vnde speramus fore, vt plantarum noticia apud exteras nationes & viros doctos maximo iure expetita et celebrata, à nostris verò Hispalensibus hucusq; neglecta, tuis auspiciis integretur: & magna ægrotantium vtilitate permultæ insignes herbæ in medicos vsus revocentur. Tandem vt verum patris patriæ nomen, & publicæ salutis procuratoris adipisceretes, simplicibus medicamentis ita ritè dispositis, ad compositorum examen animum appulisti. in quorum compositione incredibilis est Pharmacopœorum in hac frequenti civitate varietas aut potius cõfusio, alio hanc descriptionem, alio aliam sequente, illo his succedaneis, alio illis vtente: circa cõfingendi autem modos, nullis ferè idem sentientibus. vndè irreparabile damnum miseris ægrotantibus oriri, non est qui nesciat: medico, nempè, hoc aut illud ex arte præscribẽte, sed, prout sors in hunc aut illum Pharmacopolam deduxerit, salubre aut exitiale Pharmacum propinante.

Vt autem hæc ad trutinam redigerentur, vtq;

statuta

ſtatuta lege vnus eſſet omnium Pharmacopœorum conſenſus: ex multis aliis per doctis medicis, quibus hæc ciuitas abundat, nos ad hoc munus elegiſti, ac invitos ſanè, arduam hanc & noſtris humeris imparem provintiam ſubire compuliſti. Quum itaq; penſum nobis impoſitum ea qua potuimus diligentia & ſtudio abſolutum reddere curaverimus: noſtros hoſce conatus hilari fronte Illuſtriſsime Comes accipe: qui ſi à noſtris Pharmacopœis tuo imperato recipiãtur, vt animadverſionibus quas eis proponimus auſcultare velint, neq; ſecus quàm in illis præſcriptũ repererint faciant: tantum inde cõſequuturũ fructum ſperamus, vt minimè dubitãdum cẽſeamus, quin Hiſpalis perpetua memoria, vt bonorum aliorum multorum, ita propriæ ſalutis te colat ac veneretur auctorem.

(§)

Doctiſsi-

DOCTISSIMIS HISPALENsibus Medicis. D. Simon è Touar.

***

VIDISTIS INSIGNES ac peritissimi viri molestá & impeditam ocupationem, quam hisce diebus Illustrissimus Comes Doctissimo ac clarissimo Doctori Francisco Sanchez ab Oropesa, & mihi in Pharmacopoliorũ recognirione imposuit: nec vos prærerit quantum laboris & molestiarum subeat, qui reluctátes corrigere studear: quamq; semper fuerit difficilis instaurarionis labor, præserrim dum de rebus controversis agitur, quarum adhuc (vt aiunr) subiudice lis est. laudat enim quivis qué sibi proposuir auctoré, & vix reperitur qui alterius judicio velit cedere. Vnde tanra inrer Pharmacopœos discordía confusióque orta est, vt nullus sit tam absurdus error quin defensorem nanciscatur. Anaxagoram refert [a] Galenus dixisse nivem non esse candidam, atq; ita qui sensum negare velit, id ipsum asseverans, haber & sui iam erroris auctoré. Sic nostris remporibus ranra fuit intradendis Pharmacopœis scribendi licencia, vt non facilè culpari quivis posit quin pari

[a] Lib. 2 de Temper. cap. 2.

pari fortaſsis patronorum numero culpam vel effugere vel declinare valeat. Totam igitur hãc opinionum diviſionem in vnum redigere cupientes: vtque idẽ vt par eſt ſentiamus omnes, neruis omnibus contendentes: ea qua potuimus induſtria, totam hanc rudem indigeſtamq; molem, in tria deducimus præcipua capita: videlicet, vt eadem ſit omnibus compoſitorum medicamentorum deſcriptio, eorundem ſuccedaneorum vſus, idemque confingendi medicamenta modus. quorum defectu, quantum hactenus laboratum ſit exiſtimare in promptu vobis fuerit. In aſsignandis compoſitorum medicamentorum deſcriptionibus, & ſuccedaneis ſubſtituendis ſequuti ſumus probatiſsimorũ auctorum iudicia, noſtra haud omninò negligentes: non immemores eorum quæ nobis [a] Hippocrates præſcripta reliquit: qui magnam artis partem arbitrabatur eſſe rectè poſſe de ijs quæ ſcripta ſunt iudicare. Eum namque qui his benè notis rectè vtatur, non magnopere in arte falli poſſe affirmabat. in varijs verò confingendi medicamenta modis, non auctoribus aut rationibus priùs acquieuimus, quàm experimẽto comprobauimus quid pro lege ſtatuendum eſſet: periculo ſemper nobis præſentibus facto. In quibus omnibus cum eruditiſsimũ mihique amiciſsi-

[a] *In principio lib. de dieb. iudic. & li. 3. epid. tex. vltimo.*

cissimum collegã studiorum ac laboris habuerim socium, nihilque hîc præter illius consiliũ atque iudicium scripserim: vobis t.nè, quibus eximia viri doctrina & acerrimum ingenium adeò comperta sunt, scripta hæc nostra probatum iri polliceri mihi ipse audeo. Quamquam ille pro sua singulari modestia nomen suum in his indicari noluerit. neque verò institutũ nunc nostrum est absolutam Hispali Pharmacopœiam, qua les multi viri docti suis vrbibus tradiderunt, de integro componere: neque etiã medicamentorum omnium compositiones quæ in nostris officinis parari solent ad examen hîc reuocare: nisi eas dumtaxat in quibus Pharmacopœos nostros ab arte ipsa vel auctorum etiã mente deuiasse deprehendimus: magnam præterea illorum in ipsis compositionibus confusionem in ordinem ac methodum certam vestra opera redigere. ibi enim salutem diuina sapientia esse confirmat, vbi multorum consilia: iudiciaq; multorum sæpè meliora esse quàm vniuscuiusque testatur[a] Aristoteles. Breuiter autem omnia percurrentes, quæ pro tempore opportuna vtiliaq; maximè esse visa sunt tantum annotamus: in ijs solum immorantes, quibus longiori demonstratione expositione ve opus esse arbitraremur. multis quidem alijs non minus

[a] Lib. 3. Polytic. cap. 11.

nus vtilibus omissis, quæ (modò hæc vobis placere intelligamus) propediem in vestram gratiam evulganda curabimus. Interim verò hæc qualiacunque sint, summo certè studio ac pari industria à nobis elaborata, vobis examinanda tradimus. Nam suo quemque artificem opere impensè delectari, dixit Arist. non aliter quàm rebus ex sese progenitis. est enim artificis opus quasi quidam ingenii fœtus: de quo Socrates ait, rectius iudicare obstetricem quàm matrem ipsam. Informem itaque hanc nostram fœturá viri doctissimi candido ac benevolo excipite animo: & vestris exactissimis iudicijs, veluti vrsa catulos lambendo, paulatim figurate. ita enim fiet, vt parentum loco vos ipsa suscipiat & amet.

LIBER PRIMVS

DE PONDERVM AB ANTIQVIS medicis vsitatorum restitutione, ac eorum quibus Pharmacopolæ ac præsertim Hispani vtuntur emendatione.

Ad studiosum lectorem.

PRAEFATIO.

EX COMPLVRIBVS qui nonnunquam simul curãdi occurrunt affectibus, qui nam potißimam ac primam curam operáq; postulet artificiosa medendi methodus dispicere nos docet. siquidem nullo præcipuè vrgente, nec causæ rationem habente, [a] ab eo fine quo alij curari non poterunt incipiendam curationẽ monet. Multi autem sunt morbi quibus Pharmacopolia nostra laborare deprehenduntur: sed longè omnium gravißimus, veterrimus, & sine quo alij curari non possunt, est intolerabilis error circa pondera quibus nostri vtuntur Pharmacopœi, vt Ex Gal. lib. 3. Meth. cap. 9.

itaq;

itaque tanto vitio subveniamus, de ipsis ponderibus sedulò ac seriò agere, & quicquid circa ea nobis visum est adnotatione dignum hîc afferre oportunissimū esse censebam. id verò duobus complexi sumus capitibus. in primo de ponderum & mensurarū ab antiquis medicis vsitatorum restitutione agimus, & quomodo antiquæ Romanorum mensuræ vsui medico maximè deseruientes facilè & ad amussim fabricari possint. In altero verò Hispanorum ac Romanorū ponderum differentiā docemus: Hispanorumq; Pharmacopolarum abusum & errorem in suis ponderibus, & quemadmodum ea emendari oporteat, ostendimus. Quòd verò hîc mathematicis nonnullis demonstrationibus vsus sim, licet illis exactissimè ponderum ac mensurarum rationes exponantur & vsus aperiantur, verè quidem cū [a] Galeno asseuerare possim minimè lubenter id fecisse. Siquidem perinde ac ille timere debeam, ne medicorum pars multa ob eiusmodi demonstrationes nostra scripta auersetur. Quippe cum æquè ac ille suo æuo, in nostra quoq; ætate expertus sim paucissimos ex medicis esse qui alterius quem in alijs à medicina disciplinis versatum esse cognouerint consuetudine delectentur.

[a] Lib. 10. de vsu par. cap. 14.

***

Examen

EXAMEN VERAE ATQVE exactæ proportionis ponderum Hiſpanicorum ad pondera quibus olim Romani vtebantur. & modus quo antiquæ Romanorum menſuræ facilè fabricari & inſtaurari poßint.

Cap. 1.

AMPHORA APVD Romanos tantũdem capiebat, quantum vas cubica figura factum, cuius capacitas in longũ latum & altum pede Romano conſtaret: nimirum, vas quoddam quadratum ſex quadratis ſuperficiebus conſtans, quod ex quinque tabulis quadratis fieret, quarum ſingulæ in interiori ſuperficie vnicum Romanum pedem quadratum æquarēt. Cuiuſmodi vas olim Romani ipſi quadrantal appellabant, forma tantum ab amphora diuerſum, quum alioqui vtriuſq; eadem eſſet capacitas. Veram autem pedis Romani longitudinem poſteritatis memoriæ tradidit inſignis vir Ioannes Agricola in ſuo doctiſsimo de ponderibus ac menſuris opere: quam adhuc extare aſſerit Romæ in



hortis Angeli Colocij ac alijs in locis. Estque eadem quam alij etiam docti ac antiquitatum studiosi viri in nonnullis Romanorum ædificiorum columnis repertam secum seruāt. Qualem nobis cōmunicauit egregius, ac doctissimus Doctor Lucianus è Negrō in alma huius Hispalensis ciuitatis ecclesia cannonicus. cuius nos dimidium hîc ad marginem appinximus, octo intersectum diuisionibus, quibus digiti ipsius pedis Romani indicantur. Siquidem totus pes in sexdecim digitos distribuitur. Nos autem huiusce pedis Romani longitudinis adminiculo veram ponderum Romanorum ad nostra pondera rationem in eum qui sequitur modū examinauimus. Cum amphora seu quadrātal apud Romanos octo congios caperet: ex geometrica doctrina colligimus, dimidio pedis Romani in cubum reducto, fieri vas eiusdem cum cōgio capacitatis. vt enim ex Euclidis doctrina constat: similia omnia solida parallelepipeda interse sunt in triplicata ratione homologorum laterum. vndè cubi ad cubum proportio erit, sicut lateris vnius ad latus alterius proportio triplicata. triplicatam autem rationem seu proportionem eam dicunt mathematici, quæ fit ex aliquo numero cubicè in se ducto. Quoniá

ita-

ítaq; ratio quadrantalis ad congium eſt vt octo ad vnum, ratio quidem lateris quadrantalis ad latus congij erit vt radix cubita octo ad radicẽ cubicam vnius. ſed radix cubica octo eſt duo, & radix cubica vnius eſt ſimiliter vnum. igitur ratio lateris quadrantalis ad latus congij erit vt duo ad vnum. Quo circa quum latus quadrantalis pede conſtet Romano, latus congij dimidio pede Romano conſtabit. quippequum ratio vnius ad dimidium ſit veluti duorũ ad vnũ. Atque iuxta hanc rationem nos ipſum congiũ compingi curauimus exquinq; ligneis tabulis exactiſsimè dolatis ac exquitiſiſsimè cõpactis, quarũ ſingulæ in interna ipſius vaſis ſuperficie dimidium pedem Romanum quadratum obtinerent. Hunc autẽ nobis ad amuſim cõcinnauit Peregna frater ex ſocietate Ieſu, fabrilis anteà artis ad primè compos. Porrò hoc ita paratum vas oleo optimo primo impleuimus: moxq; ſublato oleo, ipſum vas cum ea tantum olei portione quam tabellæ ipſæ cõbiberant, in altera exquiſitiſsimæ libræ lance imponentes: in altera verò lance tãtũdem ponderis opponẽtes, quoad in æquilibrio vtraq; lanx permaneret, neutraque præponderaret: pondus ipſius vaſis vacui percepimus. Quod Hiſpani

vſitato vocabulo taram, ſiue ataram, dicunt. Deinde ipſum vas oleo rurſus ex actiſsimè plenum in altera libræ præfatæ lãce impoſuimus: in altera verò lance ipſius vaſis vacui taram ſeruatam ſubſtituentes, tantum ei minutiſsimæ arenæ addidimus quantũ vtriuſque lancis æquilibrium exigere conſpeximus. Quibus ad amuſim peractis, ſemoto ipſo olei pleno vaſe ab altera lance, ex altera verò ſimiliter ipſius vacui vaſis ſublata quam diximus tara: reliqua nobis dumtaxat fuit ea arenæ moles quæ olei pondus quod ipſum vas continebat æquaret: nempè, olei põdus quod olim apud Romanos cõgium capiebat. Quoniam verò congius apud Romanos duodecim heminas cõtinebat: hemina autem apud eoſdem (vt latiſsimè oſtendit Agricola) ex decem vncijs menſuralibus conſtabat, atq; ita congius ipſe centum viginti vncias menſurales capiebat: conſequitur arenæ illam in lãce relictæ molem æquaturam id olei pondus quod olim apud Romanos menſurabant centum viginti vnciæ, ſeu libræ decem mẽſurales. Siquidem ſingulæ libræ tam menſurales quàm põderales ex duodecim vncijs apud Romanos conſtitere. Sed ex [a] Galeni obſeruationibus habemus notã in oleo proportionẽ põderis libræ menſu-

[a] Lib. de comp. medic. per gen. 5. c. 6. & lib. 6. c. 8.

mensuralis Romanorum ad eorundem libram ponderalem: nempè, sesquiquintam, qualis est duodecim ad decem, seu sex ad quinq;. Igitur arena illa nobis in lance relicta pendet centum vncias libræ pōderalis Romanorum: videlicet, libras ponderales octo, & vncias quatuor, seu trientem. quippe centum viginti ad centum se habent in sesquiquinta proportione. Atqui antequàm hanc arenæ molem nostris Hispanicis ponderibus examinaremus, eam in duas partes pondere æquali in ipsis libræ lancibus exactissi mè diuisimus: vt in alterutra libræ lance dimi dia eius arenæ moles relicta quinquaginta Romanorum vncias ponderales penderet. & rursus abiecto altero eius dimidio, dimidium reliquum iterū in alias duas ponderis æqualis portiones in ipsis libræ lancibus similiter partiti su mus. Atque ita nobis in alterutra libræ lance re licta fuit arenæ moles quæ ponderales Romanorum vncias vigintiquinq; penderet. Exinde relicta in altera libræ lance huiusmodi arenæ mole, quæ vigintiquinq; Romanorum vncias ponderales penderet: in altera lance tot vncias & vnciæ partes ex Hispanicis ponderibus, in no stro vulgariter dicto marco contētis, apposuimus, quot sat esse conspeximus vt vtraque lanx

ad æqui librium redigeretur, neq; vna alteri pro penderet. Atque hoc pacto cõperimus viginti quinq; Romanorum ponderales vncias pendere ex nostri Hispanici marci ponderibus vncias viginti quatuor cum sex vnciæ octauis. Quibus quadruplatis, fient vnciæ nonaginta nouem. Atq; ita reperta fuit exquisitissima ratio ponderum Romanorũ ad nostra Hispanica pondera. Siquidẽ oleum quod olim apud Romanos pendebat centum vncias eorundem ponderales (quantum nimirũ vnus eorum congius continebat) repertum est à nobis ex præmissis obseruationibus põderare nonaginta novem vncias ex nostro Hispanico marco. Atq; ita pondera nostra differre à põderibus quibus [a] olim Romani vtebãtur, cẽtesima ferè parte: quod Hispanorũ vulgò dici solet vno por ciẽto. Dicimus aũt ferè, quoniã re vera per centesimã partem differrẽt si centum vnciæ nostri Hispanici marci ponderarent centum & vnam vncias Romanorum ponderũ. Quoniã verò nonaginta nouem vnciæ nostri Hispanici marci pendent centum vncias Romanorum ponderum: sanè si exactam huius proportionis præcisionem requiras, reperies se habere pondera nostra ad Romanorum pondera in ratione sesquinonagesi-

a Si verũ est quod Andreas Lacuna asserit vnciã vnã Hispanicã cõtinere Romanã nostri tẽporibus vnciã vnã et scriptutũ vnũ: maior sanè fuit olim Romana vncia, quàm est hodiè apud Romanos in vsu granis duo de viginti cũ duabus vndecimis vnius grani. vndè ex arithmetica ratione cõstabit grauiora fuisse olim apud Romanos põdera quã nunc sint trigesßima prima ferè parte, nẽpè, vnciæ 31. Romanorũ antiquæ pẽderent Romanorũ nostri tẽporis vncias 32. ferè, vel præcisius $31.\frac{141}{144}$ cẽtũ aũt Romanoru antiquæ vnciæ pẽderẽt ex ijs quibus Romani nũc vtũtur, $103\frac{31}{198}$ quod vulgò dici solet, $3.\frac{31}{198}$ por ciẽto. Nos tñ eiusmodi Lacunæ obseruationibus parũ quidẽ fidei adhibemus ob eius arithmeticæ imperitiã. Quã ille satis aperte prodidit cũ indè Venetã vnciã sesquidrachmæ

gesſima nona : hoc eſt, Romanorum pondera ſuperari à noſtris ponderibus per vnam nonageſsimam nonam partem ipſorum Romanorum ponderum. Siquidẽ moles illa arenæ præfata pendens vncias noſtrates nonaginta nouem, ponderabat ex Romanorum ponderibus vncias centum : nempè: totidem vncias Romanorum ponderales, & præterea vnciam eorundem vnam, quæ eſt nonageſima nona pars vnciarum nonaginta nouem. Atq; hoc proportionis genus appellare ſolet Hiſpanorum vulgus, vno y vn nouenta y nueue anos por ciento, vel (quod idem eſt) $\frac{100}{99}$ por 100. Hanc autem eandem rationẽ nos quoq; examinare poſſemus, ſi arenæ molem, quæ oleo in congio contento æqui ponderabat, ac proindè centum Romanorum vncias pendebat, citra illam arenæ in quatuor partes diſtributionem cum noſtris Hiſpanicis ponderibus per ſtateram ponderantes, eius pondus in noſtro Hiſpanico marco perciperemus. Quoniam verò exactiora & magis præciſa redduntur pondera, quo minora ſunt: iccircò integram illam centum ponderalium Romanorum vnciarum molem cum noſtris Hiſpanicis ponderibus cõferre noluimus, ſed potius quartam eius partem.

ma minorẽ eſſe quàm Romanam colligat q. medicinalem librã Venetam pendere obſeruauerit Romanæ libræ vncias decẽ cũ dimidia. Cũ potius ex arithmetica ratione inde conſequatur vnciã vnã venetã drachmas ſeptem Romanæ vnciæ pendere.

Porrò

Porrò eadem mathematica doctrina, qua cõgium ex lateris eius proportione ad amphoræ seu quadrantalis latus construere docuimus, nota similirer redderur minima illa antiquorum mensura, quæ cochlear parvum dicebarur. sic videlicet: Quum amphora contineat octo congios, & congius sextarios sex, sexrarius autem duodecim cyathos, quorum singuli continebát viginti quatuor cochlearia parua, iuxra ponderum distributionem à Fannio consideratam: manifestum est amphorá apud Romanos continuisse eiusmodi[a] cochlearia 13824. Quumque eadem demostratione quam antea ex Euclidis elementis attulimus, ratio amphoræ ad cochlear sit triplicata suorum larerum: proportio quidem lateris amphoræ ad latus cochlearis parui, erit vt radicis cubicæ numeri 13824. ad radicé cubicá vnius. quippequum amphora se habeat ad cochlear, vt numerus 13824. ad vnum. Sed radix cubica 13824. est viginti quatuor, & radix cubica vnius est vnum. ergò latus amphoræ ad latus cochlearis se habebit vt vigintiquatuor ad vnum. Quo circa cochlearis latus erit vigesima quarta pars lateris amphoræ. Similirer auré reperiecur larus cochlearis parui esse duodecima pars dimetiéris cõgij. Quo-

[a] *Intelligimus hîc cochlearia illa parua, quorum viginti quatuor cõstituunt iuxta Fãnij sententiam cyathũ. alioquin enĩ quarta cyathi pars (vt diligẽtißimus aduertit Agricola) à Romanis dicebatur cochlear, & alio nomine ligula: quæ à Fannio ac alijs dicebatur Mystrum minus.*

Quoniam congius continet in se cochlearia 1728. cuius radix cubica est duodecim. Si itaq; assumatur vigesimaquarta pars longitudinis pedis Romani (quanta est longitudo lateris amphoræ, vel (quod idem est) duodecima pars eius dimidij (quanta est longitudo lateris congij) & in quadratum redigatur, atq;, eo modo quo in congio tradidimus, vas quoddam cubicum construatur, cuius singulæ ex quinq; internis superficiebus præfato quadrato omninò æquentur: prosiliet vas eandem obtinens mensuram quam olim apud Romanos habebat cochlear. Ex eadem quoque mathematica doctrina construi poterit vas aliud continens octo cochlearia, quod tertiam quidem cyathi partem continebit. si enim longitudo lateris cochlearis dupletur: atq; huiusmodi dupla lateris cochlearis lõgitudo in quadratum reducatur: vas quidem cubicum, cuius quinq; internæ superficies ei quadrato æquales fuerint, continebit octo cochlearia. Siquidẽ eius ratio ad ipsum cochlear erit vt cubus numeri duo (qui est octo) ad cubum vnius, qui similiter est vnum. Demũ iuxta eandem quoque doctrinam, ex congij lateris notitia construi poterit vas aliud sesquihe minam continens: ex quo etiam tum hemina

B ipsa

ipsa tum libra mensuralis Romanorum multo minori negotio cõstrui posset, quàm sine eiusmodi vase. Quum enim congius contineat duodecim heminas, continebit quidem octo sesquiheminas. vndè ratio congij ad sesquiheminá, erit vt octo ad vnum. Ac proinde ratio lateris congij ad latus sesquiheminæ, erit vt radicis cubicæ octo (quæ est duo) ad radicem cubicam vnius, quæ est vnum. Quo circa si dimidium dimetientis congij quadretur: & ex huiusmodi quadrato vas cubicum, eo modo quo in reliquis tradidimus, construatur: eiusmodi vas sesquiheminam æquabit. Quantum auté momẽti sint omnia vasa à nobis iuxta mathematicam doctrinam reperta, vt ex eorum minoribus reliqua etiam maiora nota reddantur, facilè quidem intelliget quisquis ex amphoræ tantum per pedẽ Romanũ repertæ notitia reliqua omnia minora vasa conficere studuerit. Ipsa enim experientia doctus apertissimè comperiet dificillimum, ne impossibile dicam, fore id ipsum assequi. Qui enim quæso liquor in amphora cõtentus in duas portiones ea qua oportet præcisione distribui poterit, vt iuxta huius dimidiati liquoris quantitatem vrna conficiatur? Quod si hoc saltẽ summo assequatur labore, quali præci

ſione liquor in vrna cōtētus in alias duas æquales partes diuidetur, atq; huiuſmodi dimidium in alias rurſus duas æquales partes diducetur, vt tandem cógius euadat? Sed demus iam omnes has difficultates improbo cuiuſpiá labore vinci poſſe, ac exquiſitum nobis proferri poſſe congium. confice iam ô bone, quiſquis is fueris, ſextarium ex ſexta congij portione: atq; ex huius duodecima diſtributione cyathum: & demum cochlear paruū ex huius vigeſima quarta portione. Nemo ſanè cordatus ac nō vanus homo, qui ſpecimen eius rei tentauerit, ſe id perficere poſſe affirmare audebit. Quòd ſi omnia ea quæ nos conſtruere docuimus menſuralia vaſa ſibi aliquis parata habeat, haud multo ille negocio reliqua quoque conficiet. Id verò nequaquam debita præciſione fieri poterit, ſi liquores in ſingulis compertis menſuralibus vaſis contentos, in aliquas alijs menſuris correſpondentes portiones diuidátur. Quemadmodū alij omnes facere docēt. Sed ſi minora ex maioribus quærere oporteat, in ſingulis cōpertorū menſuraliū vaſorū contenti vnius alicuius liquoris pondus erit capiendū: atq; ex eius proportione ad pōdus ipſius liquoris, quē proximè minora quātitate vaſa capere conueniat, eadé conſtrui poterunt.

runt. Vt si ex sesquihemina costrueda sit hemina, vel libra mensuralis: implebitur ipsa sesquihemina liquore aliquo. Atque huiusmodi liquor in ipsa sesquihemina contentus erit exactè ponderandus. vt si liquor is fuerit oleum, talis quidem liquor pendebit, iuxta olei pondus à nobis in congio obseruatum, duodecim vncias cum tribus vnius vnciæ octauis. deindè duæ eius ponderis tertiæ assumētur, quæ in proposito olei exemplo erunt octo cum vnius vnciæ quarta: & tot vncias ex nostris Hispanicis ponderibus ponderabit (vt ex ipsa arithmetica ratione constat) oleum quod capiet hemina. Vndè si in vas aliquod figulinum, quod aliquãtulum plus olei capere possit quàm præfatum olei pondus vnciarum octo cum vnciæ quarta, infundantur ipsæ olei vnciæ octo cum quarta vnciæ parte: & ex eiusdem vasis ore tantum auferatur vt exactè ipsas tantum octo olei vncias ac quartam vnciæ contineat: tale quidem vas erit hemina Romana. Quòd si à præfatis duodecim vncijs ac tribus vnciæ octauis subtrahatur quinta pars, nempè, vnciæ duæ cum $\frac{19}{40}$ vnius vnciæ, seu (quod idem est) vnciæ duæ & octauæ tres cũ quatuor vnius octauæ quintis: relinquentur vnciæ nouem cum nouem vnciæ vnius

vnius decimis, hoc eſt, vnciæ decem minus decima vnciæ parte, ſeu (quod idem eſt) vnciæ nouem octauæ ſeptem cum [a] vna quinta octauæ parte. & tantum ex [b] arithmetica ratione ponderabit ex noſtris Hiſpanicis ponderibus oleũ quod capiet libra menſuralis Romanorum. Quo circa ad tanti olei mẽſuram redigi facilè, eo quo in hemina tradidimus modo, poterit vas aliquod figulinũ, ex alia ve ſimili materia, quod libræ Romanorũ menſurali æquabitur. Huiuſmodi enim vas duodecim vncias cuiuſlibet liquoris continebit earum quibus Romani liquores omnes menſurate ſolebant. Quod ſi liquor in huiuſmodi vaſe menſuratus eſſet oleum, ponderaret ex Galeni obſeruatione vncias ponderales Romanorum decem: Quum tamen ex noſtris Hiſpanicis ponderibus penderet (vt iam aduertimus) tantum vncias nouẽ octauas ſeptem cum vna quinta octauæ parte. Cuius differẽtiæ cauſa ea ipſa differẽtia eſt quã ſuperius inter Romana pondera ac noſtra examinauimus. Quum enim oſtenſum ſit Romanorum pondera à noſtris ſuperari ponderibus per nonageſimam nonam ipſorum Romanorum ponderum partem: ſeu, (quod idem eſt) per centeſimã partem ponderum Hiſpanico-

a Eſt autẽ quinta octauæ pars grana quindecim quorũ ſeptuaginta quinq; conſtituunt octauam.

b Cum enim hemina Romanorum cõtineret decẽ vncias menſurales, ſeſquihemina quidem conſtaret ex quindecim menſuralibus vncijs, quarũ quinta pars ſunt vnciæ tres. vndè ſublata quinta parte vnciarũ quindecim mẽſuralium ab ijsdem quindecim vncijs mẽſuralibus contẽtis in ſeſquihemina, reliquentur vnciæ duodecim mẽſurales, nẽpè, libra Romanorũ menſuralis.

rum: ex arithmetica ratione constat decē Romanorum vncias ponderales superari à nostris decem ponderalibus vncijs per $\frac{10}{99}$ vnciæ ipsius Romanæ, seu (quod idem est) per decimā partem vnciæ vnius Hispanicæ. Ac propterea oleū vel aliud quodcunq; quod ex ponderibus Romanis ponderaret vncias decem, pōderare debere ex nostris Hispanicis ponderibus vncias nouem cum nouem decimis vnciæ partibus. Porrò comperta Romanorum libra mensurali, facillimo negocio eorundem vncia mensuralis fabricari poterit. Cum enim vncia sit duodecima pars libræ: & oleum quod capit libra mensuralis Romanorum pendat (vt ostensum est) ex nostri Hispanici marci pōderibus vncias nouem, octauas septem, cum vna quinta octauæ parte, seu granis quindecim quorū septuaginta quinq; octauam complent: sanè oleum quod capiet vncia pendet ex nostris ponderibus octauas sex cum tribus vnius octauæ quintis, videlicet, cum granis 45 ex ijs quorum 75 constituunt octauam. tanta etenim est duodecima pars vnciarum nouem & octauarum septem cū vna quinta octauæ. Atq; ita si ad tanti olei capacitatem concinnetur vas aliquod, tale quidem vas erit Romanorum vncia mensuralis.

Simi-

Similiter ex heminæ cognitione notus quoque reddetur cyathus. Quum enim cyathus sit sexta pars heminæ, & oleum quod capit hemina repertum sit pendere ex nostris ponderibus vncias octo cum vnciæ vnius quarta: sanè oleum quod capiet cyathus, pendet ex nostro marco vnciam vnam cum octauis tribus, quæ sunt sexta pars vnciarum octo & drachmarum duarum. Vndè si cócinnetur vas aliquod, quod præcisè contineat oleum pendens ex nostro Hispanico marco vnciam vnam cum tribus octauis, eiusmodi vas erit antiquorum cyathus. At enim ex minoribus vasis compertis, multò etiam facilius maiora vasa confici poterunt. Vt si duplum liquoris quod Fannij capit cochlearium, in vas figulinum vel simile infundatur, facillimè, vt in hemina tradidimus, fiet vas illud quod ab antiquis cheme dicebatur, iuxta Fannij sententiam. quanquam alij aliter eius mensuram definierint: sin sextuplum cochlearis, fiet Mystrum minus, à medicis magis vsurpatum: quod iuxta Fannium, Nicandri interpretem, & Græcum auctorem de ponderibus & mensuris, erat cyathi pars quarta, à Romanisque dicebatur ligula vel cochlear: licet alij paulò maio-

maiorem mensuram huic minori mystro adscribebant. Quòd si quadruplũ assumatur eiusmodi mystri, vel triplum eius vasis quod in se octo cochlearia continet à nobis anteà mathematica doctrina reperti, cyathus ipse exactissimè confici eodem modo poterit quo in præcedentibus vasis docuimus. Atq; ex cyatho similiter reliqua maiora vascula ad heminam vsq; confici facillimo negotio poterunt. Porrò non modo præfatæ illæ commoditates subsequuntur ex mensuralibus vasis à nobis mathematica doctrina repertis, quibus reliqua omnia antiquorum vasa exactè ac facilè confici possent: Sed & in eorum singulis nostra quoque pondera cum antiquorum ponderibus, perinde ac in congio prius exposuimus, examinari poterunt. Immò in reliquis hemina quidem & reliquis inferioribus mensuris, facilius id commodiusq; fiet. In quibus nihil opus erit arenam cum oleo ad æquilibrium ponderare, nec ipsa arenæ pódera dimidiare, veluti in congio docuimus, vt eius tandem pondus in minori quantitate maioris præcisionis gratia examinetur: quum harum mensurarum singularum pondera satis ad examé ipsum parua sint, ac præcisissimè earum pódera capi posśint. Quod vt manifestius reddatur,

datur, examen ipſum in ſeſquihemina facie-
mus. Quum itaq; Romana hemina contineat
vncias menſurales decem ſeſquihemina conti-
nebit quindecim ex ijſdem menſuralibus vn-
ciis. Et quoniam ex Galeni obſeruationibus
oleum quod capiebant duodecim vnciæ men-
ſurales Romanorum pendebat decem vncias
eotundem ponderales: iuxta eandem propor-
tionem oleũ quod capiet ſeſquihemina, quin-
decim menſuralibus vncijs conſtans, pendebit
duodecim vncias cum dimidia menſurales ip-
ſorum Romanorũ. Quo circa ſi ſeſquihemina
oleo optimo plena in altera libræ lance impo-
natur, & in altera eiuſdem libræ lance ſubſti-
tuatur ipſius ſeſquiheminæ vacuæ tara eodem
modo ſumpta quo anteà congij vacui taram
percipere docuimus: atque in eandem lancem
in qua præfata tara fuerit conſtituta tot ex no-
ſtro Hiſpanico marco vnciæ vnciarumq; par-
tes impoſitæ fuerint, quot ſat eſſe animaduer-
terimus, vt ad æquilibrium vtraq; lanx redda-
tur: manifeſtum erit quòd ſi vnciæ illæ & ea-
rum partes quas ex noſtro Hiſpanico marco
ponderabit oleum quod ſeſquihemina capie-
bat, fuerint duodecim cum dimidia, noſtra qui
dem pondera à Romanis nihil omninò varia-

C bunt:

bunt: sin in minori extitissent numero, maiora: in maiori verò, minora necessariò forent. Re vera tamen iuxta nostram obseruationem, reperientur vnciæ duodecim cum tribus vnciæ octauis, seu drachmis. Siquidem ratio vnciarũ duodecim cum dimidia ad vncias duodecim cũ tribus vnciæ octauis est sesquinonagesima nona: qualem comperimus in congij examine esse rationem põderum nostrorum ad Romanorum pondera. Denique compertis ac instauratis antiquis Romanorum mensuris, communis quidem liquidorum omnium mensura quali antiqui vtebantur: nostro æuo officinis desiderata, & à multis doctis medicis iamdiu expetita, in vsum reuocari à quolibet posset: vt liquores omnes vnica mensura metirentur, veluti antiquitus fieri solebat: & non varijs, pro vulgari Pharmacopœorum nostri tẽporis more, vnicum in eis pondus constituentium cui diuersa in singulis mensura correspondet. Quoniam verò [a] Galenus quoq; antiquorum diligentiam indesignandis libris ac vncijs ponderalibus aut mensuralibus desiderauit, nec eam tamen supplere est ausus: licet enim aliquando expresserit libram & vnciam ponderales vel mensurales, sæpius tamen id prætermisit:

[a] Lib. 6. de compos. med. per gen. c. 8.

misit: idcircò nos hîc Pharmacopœorum in in hisce liquorum mensuris vsum in vniuersum damnare non audentes: eis tantum consulimus, vt vbicunq; in suis cōpositionibus liquores deprehēderint præscriptos vncijs aut libris mensuralibus, eosdem mensuralibus ijs vncijs aut libris metiantur quas hîc construere docui mus. Et similiter quoq; si liquores ipsi designati fuerint aliqua ex antiquorum mensuris, quibus illi eos metiri solebant (vt hemina, aut cyatho, & similibus) eadem in illis mensura vtantur, paratas omnes habentes eo qui à nobis hîc docetur modo. Atqui in eis compositionibus in quibus liquores libræ aut vnciæ nomine tan tum præscripti fuerint, citra mensuralis aut pōderalis notationem, interim in eis, ponderalibus libris & vncijs (vt hactenus solebant) vtantur, dum ab alijs doctis viris aliter de hoc statuendum fore decernatur.

DE HISPANORVM PONderum differentia ad Romanorum pondera. deq; Hispanorum Pharmacopolarum abusu & errore in suis ponderibus. & quomodo facilè emendari illa poßint.

Cap. 2.

EX IIS quæ in præcedenti capite tradita ſunt, facillimum quidem erit ſingulorum noſtratium ponderũ differentiam à ſibi collatis Romanis ponderibus animadvertere. Quũ enim obſeruatum à nobis ſit pondera noſtra excedere Romanorum pondera per vnam nonageſimam nonam partem: iuxta hanc ipſam rationem ponderalis libra Romanorum, quæ vncijs duodecim conſtabat, pendet ex noſtri Hiſpanici marci ponderibus vncias vndecim cum viginti duabus partibus quarum vigintiquinq; conſtituunt vnciam, quas arithmetici his notis deſignant $\frac{22}{25}$. Et hæ vnciæ partes conſtituunt octauas vnciæ ſeptem cum vigeſimaquinta octauæ parte: quæ vigeſimaquinta octauæ pars eſt grana duo cum viginti duabus vigeſimisquintis vnius grani, ſi octaua vnciæ pars ex granis ſeptuaginta duobus conſtituatur, veluti ab antiquis conſtituebatur: quáquá ab Hiſpanis nunc in auri ponderibus ſeptuagintaquinq; grana in octaua vnciæ numerentur, vt inferius trademus. Continebat itaq; põderalis Romanorum libra ex noſtri Hiſpanici marci ponderibus vncias vndecim octauas ſeptem grana duo cum $\frac{22}{25}$ vnius grani. Vncia autem Romanorum pendebat ex noſtris Hiſpanicis

nicis ponderibus octauas vnciæ septem cum viginti tribus partibus quarum vigintiquinque complent vnam octauam, nempè, octauas vnciæ septē scriptula (hoc est tertias octauæ) duo & grana duo de viginti cum sex vigesimis quintis vnius grani. At enim si vice versa in Romanorum ponderibus animadvertantur pondera nostra, sanè cum quorum nostrorum ponderū sunt nonaginta nouem sint antiquorum ponderum centum, sesquibes quidem noster, seu vnus marcus cū dimidio, ex duodecim vncijs nostris constans, qui antiquorum libræ medicinali respondet (estq; nostræ libræ vulgaris sexdecim vnciarum dodrās) ponderabit ex Romanorum ponderibus vncias duodecim cum partibus quatuor quarum triginta tres vnicam Romanā vnciam complent, seu vncias duodecim cum partibus triginta duabus quarum triginta tres constituunt vnam Romanam drachmam: quæ triginta duæ trigesimæ tertiæ vnius drachmæ sunt scriptula duo & grana vigintiunum cum nouem vnius grani vndecimis. Vncia autem nostri besis seu marci pendebit ex ipsorum Romanorum ponderibus vnciam vnam cū nonagesima nona vnius vnciæ parte, seu unciam vnam grana quinq; cū nouem vn-

decimis vnius grani. Quũ itaque nostri Hispanici marci põdera à Romanorum ponderibus nonagesima nona tantum parte varient, vt sesquimarcus seu sesquibes noster minori adhuc quantitate, quàm vnica drachma libram Romanam excedat: vncia autẽ nostra Romanorũ vnciá minori etiá quantitate quàm granis sex: atq̃ medici ferè omnes antiqui Romanorum ponderibus vsi sint, quæ Romani ipsi nationibus omnibus quibus præerát ad cõmunes vsus impertierant: nullo sanè incommodo medici ac Pharmacopolæ ponderibus nostri vulgaris marci, perinde ac Romanis, vti in medicina poterunt. Quanto verò incommodo ac detestãdo errore ijs vtantur ponderibus, quæ in medicinali illa librã continẽtur, quæ ad vsus tãtum officinarum Hispanicarum concinnata est, adeò manifestum est, vt nunquam satis admirati posimus tot ac tam doctos medicos, quibus Hispania, nostro præsertim æuo abundarit, hunc errorem in locis, quibus medicinam faciebãt, minimè aduertisse, aut suis in scriptis notasse. Quamquam enim incõmodum, quod in medicamentorum dosi ex ponderibus apud officinas vsitatis resultat, ipsi assequi nequirẽt, quòd eius causam percipere non possent, ignorantes

rantes quàm varia esset Romanorum ponderum ab antiquis medicis vsitatorum proportio ad illa in officinis Hispanicis vsurpata pondera (quã nos inferius manifestabimus) nihilominus aliud multò maius incõmodum illos saltem subterfugere non debuit, quòd nimirũ ex peruersa ponderum illius medicæ libræ distributione, mirabile dictu (ne potius miserabile ac ploratu dignum dicam) plæræq; ex antiquis medicamentorum compositionibus in officinis vsitatis sint perversè compositæ, minimè seruata medicamentorũ proportione, quæ ipsis cõpositionibus per suos auctores præscripta esset. Quæ omnia vt dilucidius cognoscãtur ipsam officinarũ librã ac eius ponderũ rationẽ examinabimus. Hæc illorum libra ex duodecim vncijs, perinde ac antiquorũ libra, constat. At ipsæ duodecim eius vnciæ minores sunt quàm sesquibes vulgaris (putà, duodecim vnciæ marci vulgaris Hispanici) sex octauis vnciæ ipsius marci vulgaris: quoniam vnaquæque ex illis medicinalis libræ vncijs minor est quàm vncia marci vulgaris dimidio vnius octauæ vnciæ ipsius vulgaris marci: quod octauæ dimidium Hispani appellant adarme, estq; minimum ipsius vulgaris marci pondus. Porrò

illam

illam medicæ libræ vnciam in nouem drachmas diuidunt,& singulas drachmas in tria scriptula,ac tãdem singula scriptula in grana viginti: vt vna medicinalis vncia constet nouem drachmis,seu scriptulis viginti septem,vel granis quingentis ac quadraginta. Quibus ita cõstitutis manifestissimè iam apparet,quod prius aduertimus, medicinarum doses ab antiquis præscriptas minimè cum hisce officinarũ ponderibus seruari posse: sed multo minore quantitate nunc propinari quàm ab antiquis deffiniebantur. Siquidem medicamentũ cuius dosis præscripta erat ab antiquis vnius vnciæ pondere, nunc Pharmacopolarum vnciæ pondere exhibitum minori sumitur quantitate quàm olim propinabatur vnius ferè drachmæ seu octauæ dimidio, nẽpè, scriptulo vno granis sex cum sex grani vndecimis,quibus Pharmacopolarum Hispanorum vncia minor est quàm antiquorum vncia.cum enim vncia nostri vulgaris marci pendeat, vt dictum est, ex Romanis ponderibus vnciam vnam grana quinq; cũ nouem vndecimis, vel (quod idem est) scriptula vigintiquatuor cũ octo trigesimis tertijs vnius scriptuli: & vncia Pharmacopolarum nostrorum pendeat ex nostri marci vulgaris ponderi-

bus

bus quindecim medias octauas, vulgò dictas adarmes: ſanè vncia Pharmacopœorum Hiſpanorum pendet ex Romanis ponderibus ſcriptula viginti duo cum octo vnius ſcriptuli vndecimis, videlicet, drachmas ſeptem, ſcriptulũ vnum, grana ſeptemdecim cum quinq; vnius grani vndecimis. ſuperatur itaque vncia Pharmacopolarum noſtrorũ ab vncia antiqua per ſcriptulum vnum grana ſex cum ſex vndecimis grani vnius. In eo verò medicamento cuius doſis ab antiquis præfinita erat pondere vnius drachmæ magis adhuc pecant qui illud exhibent Pharmacopolarũ ſibi reſpondenti drachma: cum enim hæc ſexaginta grana pẽdeat ex ijs quæ in octaua marci vulgaris numerantur ſeptuaginta duo: atq; octaua ipſa marci vulgaris pendeat ex Romanis ponderibus ſcriptula tria cum vna ſcriptuli trigeſima tertia, nempè, ſcriptula tria cum octo vndecimis vnius grani (ſiquidem ſcriptula ipſa tria cum octo vnius grani vndecimis ſunt octaua pars ſcriptulorũ viginti quatuor granorum quinq; cum nouem vndecimis, quot docuimus anteà habere vnciã noſtri marci vulgaris ex Romanorum ponderibus) ſanè drachma ipſa Pharmacopœorum pendet ex Romanorum ponderibus ſcriptula

D duo

duo cum quinquaginta duabus scriptuli nonagesimis nonis, vel (quod idem est) scriptula duo grana duodecim cũ viginti grani trigesimis tertijs. Quod etiã inde cõstabit, quòd scriptula hæc duo cum granis duodecim & viginti trigesimis tertijs vnius grani sunt nona pars scriptulorum 23.gr. 17 $\frac{5}{11}$, quot ostẽdimus cõtinere ex Romanis põderibus vnciã Pharmacopœorum Hispanicorũ. drachma autẽ ipsorum Pharmacopœorum est suæ vnciæ pars nona. Quocirca ipsorũ drachma minor erit quàm antiquorũ drachma granis vndecim cũ tredecim trigesimis tertijs vnius grani. Atq; ita medicamentũ cuius dosis sit vnica drachma, exhibitũ põdere drachmæ Hispanicorũ Pharmacopolarũ, datur minori dosi quàm ab antiquis erat præscripta per dimidiũ fere scriptuli ipsorũ antiquorum. Quòd si medicamenti dosis per scriptula esset definienda, pro singulis scriptulis quatuor ferè granis exhiberetur eiusmodi medicamentũ minori põdere quàm antiquitus erat præscriptũ. Siquidẽ scriptulũ vnũ Hispanicorum Pharmacopœorũ cõtinet ex antiquis põderibus grana viginti cũ viginti nonagesimis nonis vnius grani, quanta est tertia pars scriptulorum duorum cũ granis duodecim & viginti trigesimis tertijs

vnius.

vnius grani, quæ continere ostendimus ex antiquis ponderibus drachmã ipsorum Pharmacopœorum. At enim licet non parui sit momẽti hic error in medicamentorum dosibus à nobis animaduersus, multò tamen magis detestãdus est ille qui in medicamentorũ compositionibus cum hisce Pharmacopœorum ponderibus committitur, deprauatis per eadem simplicium medicamentornm illas ingredientium proportionibus: nisi forsam simplicia ipsa compositum constituentia vno aliquo dum taxat ponderis genere (vt libra, vel vncia, aut drachma) numerentur, vel saltem libra ac vncia, vel drachma ac scriptulo. vt subsequenti exemplo perspicuum fiet: sit medicamentum aliquod ab antiquis compositum, in quo quatuor sint simplicia quatuor diuersis ponderum generibus numerata: vt purà, primum vnius vnciæ pondere, alterum vnius drachmæ, tertium vnius scriptuli, & quartum vnius grani. Quoniam (vt dilucidè à Georgio Agricola probatum, ac ab omnibus bonarum artium cultoribus receptum adeò est vt nulla vlterius indigeat probatione) apud antiquos tam Græcos quàm Romanos ac etiã Arabes medicos cõstabat vncia drachmis octo,

drachma ſcriptulis tribus, [a] ſcriptulum granis viginti quatuor: manifeſtum eſt quòd ex prædictis illis quatuor ſimplicibus, pondus quidem ſecundi erit octaua pars primi: pōdus verò tertij, tertia pars ſecundi, primi autem pars vigeſima quarta: & demum pondus quarti, vigeſima quarta tertij, ſeptuageſima ſecunda ſecundi, & quingenteſima ſeptuageſima ſexta ſimplicis prioris. Quòd ſi huiuſmodi medicamentum à noſtris Pharmacopœis ſuis concinnetur ponderibus: quum apud eos (vt anteà expoſuimus) vncia drachmis nouem conſtet, vel ſcriptulis viginti ſeptem, aut granis quingentis quadraginta: in propoſito illo cōpoſito pondus quidē ſimplicis ſecundi erit nona pars ſimplicis prioris: pondus verò tertij, erit ſecundi tertia, prioris verò vigeſima ſeptima: & pondus tandem quarti, erit tertij vigeſima, at ſecundi ſexageſima, prioris autem quingenteſima quadrageſima. vides iā Pharmacopola amice quàm bellè tuum medicamentum cōpoſueris, in quo omnium fermè ſimpliciū interſe proportiones ab eis quas eidem antiquus ille tuæ cōpoſitionis auctor præſcripſerit mutatæ ſint ac diuerſæ. ſed dicet hic noſter Pharmacopœus ſe auctorem, ac etiam auctores ſuos habere quos ſequatur.

[a] Quòd Arabes ſimiliter ac Græci & latini ſcriptulū, quod Garme aut Karmet appellabāt, in grana viginti quatuor diuiſerint, indè euidenter cōſtat, quòd illud eodem modo quo Græci ipſi & latini in duos diſtribuūt obolos ab eis Onoloſſat appellatos: & Onoloſſat in Danich vnū cum dimidio, nempè, ſeſqui lupinum: Danich aūt ſeu lupinum in duas ſiliquas, Kirath ab eis nuncupatas: & ſiliquā in duo æreola, quæ vocant Kiſtuf: & æreolum tādem in duo grana. Quæ omnia ſimul collecta efficiunt ſummā viginti quatuor granorū. Porrò Danich hîc cū Georgio Agricola iuxta Cleopatrā & Arabes ſub triplum ſcriptuli cōſtituimus. quāquam Fannius & alij illud ſcriptuli ſubquadruplum faciant.

Nicolaum illum Salernitanum, Saladinum, & suum etiã Mesuem.sed quod de Mesue tradũt, eum nusquam vnciam in octo drachmas diuisisse, quin & in suis medicamentorum descriptionibus sæpius octo drachmarum &quatuor drachmarum meminisse (vt in hiera diacoloquintidos, in Tryphera persica, syrupo violaceo, syrupo de iuiubis, & alijs) quod minimè faceret si vnciam octo drachmis constare crediddisset, dicturus potius loco drachmarũ octo vnciam vnam: & pro drachmis quatuor semunciam siue vnciam semissem: tantum quidem abest vt id pro eis faciat, vt etiam magis hoc eo dem ipsorum argumento conuincantur. similiter enim ostendi potest minimè potuisse Mesuæum vnciam in nouem drachmas distributã opinari: quum passim in eisdem ipsius descriptionibus videamus scriptas drachmas nouẽ, & drachmas duo de viginti, & drachmas quatuor & semissem: vt in descriptione emplastri Arabici, & emplastri relati ad Andromachum, & in oleo de croco, & in sua ipsius hiera, ac multis alijs ipsius compositorum descriptionibus. Quum autem indiscriminatim ipse in suis descriptionibus interdũ numero drachmarũ octo, interdum nouẽ vtatur: verisimilius cẽsendum

foret per numerum drachmarum octo, vnciam intellexisse, quàm drachmarum nouem. Quum enim reliqui omnes Arabes de ponderibus scribentes vnciam in octo drachmas diuiserint, illam sacrum has verò drachmas nominantes, neq; ipse aliquid cōtra hanc omniū Arabum distributionē animaduerterit: nullus cordatus homo suspicari debet nouam aliam vnciæ in nouem drachmas distributionē allaturum illum in suis compositionibus citra vllā sui noui dogmatis rationem aut saltem expositionem, quam in aliquo ex suis scriptis addu ceret. At verò ipsum minimè quidem potuisse eiusmodi vnciæ in nouem drachmas diuisionem intelligere, iam in sua descriptione medicamenti hamech apertius ostēdemus. in qua ita scribit: Myrobalanorum chebulorum, & nigrorum, reubarbari anà vncias duas. agarici, coloquintid. polypodij, anà drachmas duode viginti. Si igitur per drachmas duode viginti, intelligeret vncias duas: cur non dixit, Myrobalanorum chebulorum, & nigrorum, reubarbari, agarici, coloquintid. polypodij ana vncias duas? vel saltem: Myrobalanorum chebulorum, & nigrorum, reubarbari, ana vncias duas. agarici, coloquintid. polypodij

ana vncias duas, vel tantundem ℞. Quòd autem sæpius in eius, vt & in aliorum authorum plærisque descriptionibus bis ac etiam pluries in vna & eadem descriptione idem ponderum numerus reperiatur manifestissimum est. Quo circa potius quidem eodem Pharmacopolarum argumento credendum erit Mesuem ex octo drachmis vnciam cum reliquis omnibus Arabibus ac antiquis constituere, quàm ex nouem, à nullo ante eum vnquam excogitatam. Neque etiam aliquid mouere eos deberet, quòd ille in suis descriptionibus interdum dicat vnciam vnam, interdum verò drachmas octo pro vncia vna. ita enim etiam de libra dubitare possent, an apud eundem ex duodecim vncijs constituerefur. Siquidem de ea idem quod de vncia obijcitur afferri posset: vt in descriptione confectionis testiculorum vulpis ipsius Mesuæ: vbi inquit ℞ succi Buglossæ libras duas, succi pomorum dulcium vncias duodecim, zuchari libras tres. & in descriptione syrupi de portulaca scribit: succi Endiuiæ libras quatuor, seminis portulacæ vncias duodecim. Quòd verò Saladinum etiam pro se afferunt, pudet nos sanè eos tantæ leuitatis

tatis sugillare, quos non puduit ab antiquorum præscriptis desciscere, ac triuialis illius [a] auctoris iudicio subscribere: qui, eodem modo quo illi, allius sibi similis, Nicolai (inquam) Salernitæ, auctoritate deceptus, eũ sequi voluit in illa ponderũ varietate quã in côterminis ciuitatibus annotarat: dicés, viginti grana tritici cõtinere vnũ scriptulũ: & vnã vnciã continere nouẽ drachmas secũdũ Salernitanos, at secundum Paduanos octo, secundum Neapolitanos verò decem: sed quod [b] cõmuniter tenetur cõstare vnciam ex drachmis nouem. Quod quidem nulla alia ratione aut auctoritate nixus scribit, quàm quòd ita in illo Nicolai sui Salernitæ libro scriptum viderit. At iam ipsam tanti Nicolai auctoritatem expendamus. quem ducem ipse Saladinus ac cum illo Pharmacopolæ sibi eligere potius voluerunt, quàm reliquos omnes omnium nationum scriptores tã antiquiores quàm recentiores. Quatuor reperiuntur antidotariorum libri Nicolai nomine inscripti: duo Græci, quorum vnus est Nicolai illius vetustioris Alexandrini, qui Latinè versus est à Nicolao Rhegino: alter verò Nicolai Myrepsi Alexandrini quoq; nuncupati, quem vertit Leonardus Fuchsius. duo autem Latini: quorum

a Syluius in sua methodo med. cõpo. inquit de seruitore quod nos hic de Saladino dicimus. At re vera non seruitor, sed Saladinus fuit is qui Salernitanos sequutus est in vnciæ in drachmas nouem, & scriptuli in viginti grana distributione.

b Similiter deceptus est in hoc Alexander benedictus barbara sui temporis ignorãtia ductus.

rum vnus eſt Nicolai Salernitani, qui cum Meſuæ codicibus magnis impreſſus circumfertur: alter verò Nicolai præpoſiti, qui cæterorum nouiſsimus exiſtit. Ex his quatuor libris, tres tantum ſuos proprios auctores habuere, nempè: Alexandrinum vetuſtiorem, Myrepſicum, & præpoſitum. quorum recentiores licet à vetuſtiori plæraſq; ex ſuis antidotorum deſcriptionibus mutuarint, multa tamen in ijſdem immutarunt ac de ſuo addiderunt. At liber ille Nicolai Salernitani titulo inſcriptus nullum proprium auctorem habuit. eſt enim is liber Nicolai Alexãdrini vetuſtioris fragmentũ quoddam ab ipſis Salernitanis medicis trãſcriptum ex eo tempore quo eorum ſchola magnum ſibi nomen arrogauerat in barbara illa illuuie qua tota Europa opprimebatur, omneſq; bonæ litteræ obſoletæ iacebant. Quũ enim eius ſcholæ medici reliquis adeò peritiores exiſtimarẽtur vt aliis leges in medicina dare valerent, regimen ſuum Salernitanum pro tuenda ſanitate compoſuere, & hunc antidotorum librum ad curandos morbos deſeruientem concinnarunt, minimè quidem auſi nouas medicamentorum compoſitiones proſtituere, ſed ex Nicolai vetuſtioris antidotario eas quas ſibi vſui ma

E gis

gis fore arbitrarentur seligentes,& in summam ac veluti cōpendium redigentes,quæ ipse Nicolaus tā in proœmio sui operis quàm initijs cuiusq; suarū cōpositionum descriptionis ad earū vsus explicādos scripserat,librū illum edidere. in quo nihil de suo addidere: quin potius eo quo diximus modo eliderunt: atq; etiam nonnullas cōpositiones quæ sibi in magna quantitate descriptæ visæ sunt discerpentes,earum aliquotas partes transcripsere,sed adeò sinistrè,vt plærasq; omnes ob arithmeticæ impetitiam defædauerint, nescientes simplicium medicamentorū compositionem ingredientiū partes excipere proportione ei respōdentes quam ex integra ipsa compositione assumere studebāt: vt tutius multò sit eas,immò omnes quascunq; in libello illo transcripserunt,ex ipso vero Alexandrino auctore, quàm ex illa eorum fatragine repetere: & quoniam in illo multa impressionis vitia deprehenduntur, illas cum alijs earum similibus conferre,quæ in alijs Myrepsi & Præpositi antidotarijs reperientur. ita enim errata, si quæ fuerint, corrigere facilius erit. Sed vt ad ipsum à Salernitanis compilatum antidotarium conuertamur, & si in ijs quæ Salernitani ipsi ab Alexandrino Nicolao trans-

tranſcripſerunt religioſè ſe habuere: nihil ferè immutantes, aut de ſuo addentes, præterquàm vnam aut alteram deſcriptionem ex alterius Nicolai Myrepſi antidotario mutuatam: in ipſius tamen antidotarij calce breuem de ponderibus rractatũ ab ipſis cõpoſitũ infelicibus auſpicijs addiderunt. quippequum ex eo pernicioſus ille ad Pharmacopolas error emanarit, in diuiſione vnciæ in drachmas nouẽ, ac ſcripuli in grana viginti. Quem quidẽ tractatũ ipſi deſuo addiderunt, ponderum diſtributionẽ medicis ac Pharmacopolis præſcribẽtes eo modo quo in ipſorum patria Salerno vulgò recepta erant. Quũ enim plæræq; Italiæ ciuitates variè põdera ipſa ac præſertim vnciã partirent, vnaquæq; ſuis proprijs vſibus conſulens: conſultius eis viſum fuit, ſi iuxta ſuæ ipſorum patriæ rationem pondera in medicina ſtatuerent. neq; verò ob mathematicarũ imperitiam incõmoda à nobis expoſita in medicamentorũ antiquis cõpoſitionibus circa ſimplicium eas ingredientiũ proportiones ipſi percipere poterant. In quo licet venia aliqua eorũ ignorãtia cõdigna videatur: noſtri ſanè tẽporis Pharmacopœi ac medici adhuc idẽ peccãtes nulla omninò venia digni cẽſendi. Quum aureis hiſce tẽporibus omnes ferè

bonæ artes, ac inter eas mathematicæ disciplinæ ad pristinum suum nitorem restituræ sint. Atq; in eo etiam magis culpandi vidētur, quòd ob vnum hunc tantum chimericum Nicolaum (quid enim sic appellare non liceat eum qui numquam fuit, nisi nomine tenus, a b ipsis Salernitanis confictus, mutuato ab eo Nicolao nomine à quo etiam fuit descriptus) ab alijs tribus veris Nicolais, immò à tota antiquitate desciscere maluerint. Quod enim Græci illi Nicolai ne per somnium illam vnciæ diuisionem in nouem drachmas cogitarint, nullus sanæ mentis dubitare potest. Quum potius de minore ipsius vnciæ in partes distributione suspicari aliquis illis temporibus in aliquo scriptore posset; vt si eam in septem partes diuisam significaret, nomen drachmæ impropriè pro denatio vsurpans. Præpositus verò Nicolaus aliorum nouissimus, tametsi barbarus, prudentius tamen de ipsis ponderibus agit, ita de vncia scribens: vncia est pondus drachmarum octo, vt tenet modus cōmunis: in diuersis tamen regionibus variatur. carmina autem quæ ibidem citat, quibus vnciam nouem drachmis constare, & scriptulum viginti granis air, ex aliorum opinione recitat. Et ne nos aliquis fortè prolixæ

ac

ac importunæ loquacitatis acuſet, quòd in hoc expugnando Pharmacopolarum errore adeò ſimus expatiati, is intelligat à nobis id de induſtria factum, egerrimè ferentibus nullas vnquã tantorum virorum admonitiones, quotquot de his ſcripſere, ſufficere poſſe, vt hic deteſtandus error ab officinis exterminaretur. vt enim Fernelium, Fuchſium, Bernardum Deſſenium, Rondeletium, ac innumerabiles alios doctiſsimos medicos omittamus: vnum eis Iacobum Syluium obijciam, quem omnes ferè Pharmacopœi tanquam alterum Meſuem, ac meritò quidem, venerantur, qui ſeriò ſatis ac prudẽter huiuſce eos erroris admonet, ita [a] inquiens: Ne Nicolao Salernitæ credas, vnciæ drachmas nouem tribuenti, nulla veterum auctoritate. cui & [b] Seruitor neſcio quis ſcriptor triobolaris ſubſcribit. hosq; duces magna noſtrorum Pharmacopœorum natio ſequitur, nulla ratione alia, quàm quòd ab illis eſt hoc ſcriptum, nulla aut ratione aut ſcriptorum veterum auctoritate ſe ſe tuentibus. Ex omnibus verò Pharmacopœorum nationibus nulli minor veniæ locus relictus quidem videtur, quàm noſtris Hiſpanis Pharmacopœis, qui ob vnius ementiti Nicolai auctoritatem, non modo contra antiquos

[a] *Lib. ſuo method. comp. med.*

[b] *Saladinum voluit & debuit intelligere, vt anteà aducrumus.*

omnes ac ex recentioribus peritiores medicos, ſed & contra ſuæ cuiuſq; patriæ publicos ponderum vſus, ſuis illis deteſtandis ponderibus abuti velint. Quum contrà Salernitani illi ſui Nicolai auctores, ea tantum ratione ne aliter ſui medici quàm ſuæ patriæ vulgus pondera tractarent, ab antiquorum põderum partitionibus variare maluerint. In quo noſtri quidem Pharmacopolæ peccatum adhuc peccato addere deprehẽduntur, non modò in ponderum diſtributione, ſed & in cuiusque illorum quantitate à vulgi communi vſu deuiantes. Quum tamen idem Hiſpanorum vulgus illorum tum (vt iam oſtendimus) quantitatem, tum etiam diſtributionem, ab antiquis veluti per manus traditas perpetuò conſeruaſſe videatur. Quod enim antiqui drachmam nominabãt, Hiſpani ipſi vulgò octauam dictitant, vnciam in octo dictas octauas, perinde ac antiqui in octo drachmas, diſtribuentes: & octauam rurſus in duas æquales partes diuidentes, eas dicunt adarmes, qui ſeſqui ſcrupulo antiquorum reſpondet, eſtque (vt anteà diximus) minimum in Hiſpanico marco pondus. Quo circa quantò ſatius ac commodius fuiſſet iiſdem Hiſpanici marci ponderibus ipſos medicos ac Pharmaco-
copo-

copolas,eodem prorſus pacto quo vulgus, vti, euidẽtiſsimum iam omnibus fore minimè dubitamus. Quoniam verò minoribus adhuc quàm quæ in marco reperiuntur ponderibus ipſi medici ac Pharmacopolæ indigent, nempè, ſcriptulis ac granis: animaduertendum hîc erit duobus granorum generibus vti hiſce noſtris temporibus Hiſpanos negotiatores ac aurifices. argentarij enim fabri vulgaris marci ponderibus dumtaxat contenti ad inferius minus ve pondus quàm adarme minimè deſcendunt. Sed ex præfatis aurificibus ac negotiatoribus, alij (vt in vniuerſo Luſitaniæ regno, ac in alijs plærisque Hiſpaniæ prouincijs) eandem quam antiqui octauæ ſeu drachmæ in grana ſeptuaginta duo diſtributionem retinent: quæ quidem vera antiquorum in grana partitio à medicis ac Pharmacopœis iugiter ſeruanda erit: ita enim tertia eorum granorum pars, putà, grana viginti quatuor, ſcriptulum vnum, eodem prorſus modo quo antiquorũ grana, conſtituunt. Porrò hæc ipſa grana, quorum ſeptuaginta duo octauam noſtri marci complent, ſunt eadem, quæ ab Hiſpanis Pharmacopolis hactenus in vſum habentur. minimè enim in eorum pondere errant, niſi in

eo quòd cum quatuor & viginti ex hisce granis in scriptulo contineantur, & septuaginta duo in drachma perinde ac in octaua marci: ipsi Nicolai auctoritate decepti, eorum viginti dumtaxat in scriptulo, sexaginta autem in drachma numerant. alij verò Hispanicorum negotiatorum & aurificum, ac præsertim in nostra hac Hispalensi ciuitate, octauam ipsam in grana septuaginta quinq; partiuntur. Quòd autem ipsi in huiusmodi octauæ distributione à veterum ac aliarum Hispaniæ nationum cõmuni vsu recedant, non abs re quidem nec citra suorum vsuum rationem ab eis factum est, pro conseruanda ac commodè tractanda illa altera marci distributione, qua illum (post quam Hispani occidentales indias posséderũt) in quinquaginta pódo distinxere, quæ suo proprio nomine vulgò nuncupant Pesos aut Castellanos. Quum enim ex hac marci distributione singulæ vnciæ pendeant Pesos vulgò eorum dictos aut Castellanos sex cum vna quarta ipsius pondo seu Castellani: si octaua septuaginta duo grana, vncia verò quingenta septuaginta sex, eo modo quo antiquitus, contineret: morosa admodum in minutas partitio singulis Pondo seu Pesis contingeret: nempè, granorum

rum nonaginta duorum cum quatuor vigesimis quintis vnius grani. quæ quidem minutiarũ prolixitas maximè ipsius pondo seu castellani numerationes impediret, ac negociationes ipsas interturbaret: præsertim cum pondo ipsum seu castellanũ in alias etiã minores partes dividi opus foret. Ac proinde haud injuria aliã octauæ ac vnciæ in grana distributionem, huiusce marci in pondo quinquaginta partitioni deseruientẽ, confingi oportuit: qua octaua in septuaginta quinq;, vncia verò in sexcenta grana divideretur, minoribus aliquantulum ipsis granis constitutis quàm olim fuerint. Quomodo in singulis pondo seu castellanis nonaginta sex grana numerant: & pondo ipsum in octo partes distribuentes, quas vocant tomines, singulis tominibus duodecim grãna tribuũt. Vndè etiam constabit huiusmodi Hispanorum tomin, licet ex granis duodecim constituatur, minus quidem esse quàm dimidium scriptuli medicorũ. quoniã ex granis illis constitutum est, quorum septuaginta quinq; cõtinẽtur in octava: grana verò medicorũ, quorum viginti quatuor scriptulum constituunt, debent eorum esse quorum septuaginta duo ipsam octavam complent,

IN SVBIVNCTIS TABELLIS Romanorum pōderum ad Hiſpanica, & rurſus Hiſpanicorum ad Romana pondera certa traditur ratio. Vndè aliarum quoq; nationum ponderum ad ipſa Romana ratio poterit æſtimari. Exponitur etiā antiquarum apud Romanos menſurarum ex Hiſpanicis ponderibus capaciras: vt ſi ſingularum nationum vſitatæ menſuræ cum his conferantur, proportio quam inter ſe mutuò habuerint explorari facilè poſsit.

TABELLA REDVCTIONIS

Ponderum Romanorum antiquorum ad Hiſpanica noſtra pondera.

	Romanorum ponderum		Hiſpanicorum ponderum
lb.	Libra, duodecim vncijs conſtans,	*Continet*	Vncias.11. octau.7. grana maiora.2 $\frac{22}{25}$
℥	Vncia		Octavas.7. ſcriptula(hoc eſt, tertias octavæ) 2. & grana. 18 $\frac{6}{25}$
ʒ	Drachma		Scriptula. 2. grana. 23 $\frac{7}{25}$
℈	Scriptulum		Grana. 23 $\frac{10}{25}$
℈ß	Obolus, qui eſt ſcriptuli dimidium,		Grana. 11 $\frac{22}{25}$
☧	Ceration, hoc eſt, ſiliqua, quæ eſt ſcriptuli pars ſexta,		Grana. 3. $\frac{24}{25}$
χ	Chalcus, ſive Aereolus, qui eſt ſiliquæ dimidium,		Granum vnum $\frac{49}{50}$
gr.	Granum, quod eſt Aereoli dimidium, vel vigeſima quarta pars ſcriptuli, ſeu ſeptuageſima ſecunda pars drachmæ,		Vnius grani $\frac{99}{100}$

Tabella

TABELLA REDVCTIONIS PONderum Hispanicorum ad Romanorum antiqua pondera.

***

Hispanicorum ponderum		*Romanorum ponderum*
Libra vulgaris, sexdecim vncijs, seu duobus vulgò dictis marcis constans,	*Continet*	Vncias.16.scriptula.3,gran. 21 $\frac{7}{11}$
Libra medicinalis,duodecim vncijs, seu sesquimarco constans,		Vncias.12.script.2. gr.21 $\frac{9}{11}$
Marcus vulgò dictus,vncijs octo constans,		Vncias.8.script. 1.gr. 22 $\frac{6}{11}$
Vncia		Vnciam vnam, gr.5 $\frac{9}{11}$
Drachma,quæ vulgò dicitur octaua, quoniam vnciæ octaua pars existit,		Drachmam vnam (seu script.3.) & vnius gr. $\frac{8}{11}$
Adarme vulgo dictum, quod est octauæ seu drachmæ dimidium,		Scriptulum vnũ,gr. 12 $\frac{4}{11}$
Scriptulũ,quod est tertia drachmæ seu octauæ pars,		Scriptulum vnum, & vnius grani $\frac{8}{33}$
Granum hispanicũ maius, ex ijs quorũ septuaginta duo (similiter ac Romana) octauã seu drachmam complent,		Granum vnum $\frac{8}{99}$
Granum Hispanicum minus, ex ijs quorũ septuaginta quinq; octauam continent,		Vnius grani $\frac{32}{33}$

TABELLA PONDERIS OLEI, quantum ſingulæ antiquorum menſuræ continebant: tam iuxta Romanorum, quàm Hiſpanici marci ponderum rationem.

Oleum contentum in … pendet	Ex Romanis antiquis ponderibus.	Ex Hiſpanico marco.
Cochleari paruo, quorum 24 conſtituebant Cyathum	Scrip.1.gr.$9\frac{1}{3}$	Script:1.gr.maio.9
Cheme Fannij, quod eſt duplum Cochlearis,	Script.2.gr.$18\frac{2}{3}$	Scrip. 2.gr. 18.
Myſtro minori, à Romanis dicto ligula vel Cochleari, quod eſt triplũ chemes aut ſexcuplum Cochlearis minoris,	Scrip.8.gr.8.	Scrip. 8.gr. 6.
Vncia Romanorum mẽſurali, cuius proportio ad cyathum eſt ſubſeſquibipartiens tertias,	Drachmas. 6. ſcrip.2.	Octauas.6.cum $\frac{1}{5}$ vnius octauæ.
Cyatho, qui eſt quadruplus Myſtri minoris, & continebat vnciam menſuralem vnã cũ duabus vnius vnciæ tertijs,	Vnciam vnam, drach.3. gr.8.	Vnciam.1. octa.3.
Hemina Romanorum, quæ continebat decem vncias mẽſurales, & erat ſexcupla cyathi,	Vncias.8. drach.2.ſcr. 2.	vnc. 8.drach. 2.
Libra menſurali, quæ duodecim vncijs menſuralibus conſtat,	Vncias decem	Vnc. 9. drach. $7\frac{1}{5}$ vel vnc.$9\frac{9}{10}$ vnius vnciæ.
Sextario, qui eſt duplus heminæ ſeu duodecuplus cyathi, & viginti menſuralibus vncijs conſtat,	Vnc.16.drach.5 ſcr. 1.	Vnc.16.drach.4.
Cõgio, qui eſt ſexcuplus ſextarij & decem libris menſuralibus conſtat,	Vnc. 100. ſeu lib.8.vnc.4.	Vncias. 99.
Vrna, quæ eſt quadrupla congij, & quadraginta lib. menſuralibus conſtabat,	Vnc. 400. ſeu lib.33.vnc.4.	Vncias. 396.
Amphora, quæ erat dupla vrnæ, & octuaginta lib. menſurales capiebat,	Vnc. 800. ſeu lib.66.vnc.8.	Vncias. 792.

LIBER SECVNDVS

DE MEDICAMENTORVM expurgantium tritura, ac multiplici in illa Pharmacopœorum errore.

DETECTVM iã & emendatum priorem Pharmacopœorum nostrorum errorem in eorum ponderum ratione & vsu, alter iam sese æquè perniciosus ac cõmunis notandus corrigendusq; subsequitur, circa expurgantiũ Pharmacorum, & præcipuè Scammonij, in cõpositis medicamẽtis triturationẽ. Quam omnes ferè Hispani Pharmacopœi crasissima oscitãtia perpetuò crassam esse volũt. Quumq; opinionẽ hanc in illorum animis inueterată tãquàm inviolabilẽ legẽ tueantur, non minus cõvenire existimo in hoc extirpando errore, quàm in põderũ antiquorũ restitutione immorari. His enim maximis à Pharmacopoliorũ foro abusibus exclusis, parvo admodum negocio reliqua omnia conuincẽtur: nimiaq; in hisce cõvellendis prolixitas, aliorũ quæ tractãda restãt brevitate cõpensabitur. Quod itaq; illi omnes communis præcepti nomine obseruant huiusmodi

nimirum est: in cõpositis omnibus medicamẽtis nulla expurgãtia pharmaca, vno aut altero excepto, esse tenuiter terẽda: Sed in electarijs alia crasso modo, alia verò mediocriter: in pillulis autẽ omnia crassius iugiter terenda. Atq; cũ singulos è nostris Pharmacopœis in hac Pharmacopoliorũ recognitione examinaremus, vt quid vnusquisq; in medicamẽtorũ tritura crassum aut mediocre iudicaret, facta similitudine cũ re aliqua naturali, proferret: tãtã inter eos cõperimus varietatẽ, vt nullus ferè cum alio sentiret. Videres vnum ad dimidiũ cicer id referre, quod sibi videbatur crassum: aliũ id ipsum ad granũ orizæ: quosdã ad miliũ, alios ad sesaminũ semen. atq; iuxta hasce easdẽ differẽtias variè ipsa expurgãtia medicamẽta terebant: in hoc tantum omnes convenientes quòd minimè essent subtiliter terenda. Quam quidẽ opinionem adeò firmis credunt innixam esse fundamentis, vt quodvis aliud medicinæ theorema potius corruere ac labefactari posse credãt. Primum autem ac potissimum eorum fundamentum est Galeni illa famosa auctoritas libr. 4. de san. tu. vbi in hunc modum scribit Galenus: Hæc omnia simul tundenda cribrandaq; sunt tenui cribro. Quippe eiusmodi medicamẽ

ta

tã in totum corporis habitum maximè digerã tur. veluti è diverso crassiora in ventre hærent, vt quæ angusta venarũ oscula subire nequeát. Quam ob rem etiam medicamentum, quod Diospoliticon vocant, cuius in hoc libro anteà mentionem feci, crassius facere soleo, quoties dejicere alvum per id studeo. quidam verò id non intelligens, cùm tenuissimum minutissimumq; instar pollinis fecisset, vt alvo dejiciendæ nihil contulit, sed vrinam planè multã movit: mecum rem communicauit, mirans ac sciscitans eius eventus veram causam: ipse enim arbitrari se aiebat, hominis intemperantiam (nam ita appellabat) eius quod inciderat causam esse. vt verò propriam causam didicit esse cõpositionis rationem, postmodum aliter cõposuit meliore successu. Ac huius quidem præcepti in omnium medicametorũ cõpositione meminisse expedit. Alterum verò fundametũ quo suã opinioné maximè fulciri credunt nostri Pharmacopœi est [a] Mesuæ auctoritas in Canõ. vniversal. vbi præfatã Gal. auctoritatem citat, in hũc modũ scribens: Triturationis necessitas est triplex: aut vt miscibiliũ in vnũ melior fiat sigilatio, aut vt medicinis aliqua proprietas acquiratur, vel vt in eis aliqua malitia reprimatur.

[a] Cap. de tritur.

tur. Exéplũ primi, est tritutatio theriacæ & aliarũ medicinatũ. Exéplum secundi: inquit Galenus, institi vltimè tritutãdo & pulverizãdo cuminũ, & cum esset naturæ solutivũ factũ est vrinæ provocativum. Ego dico quòd aliquãdò aliquod acutotum solutioné facientiũ vltimò pulverizatũ acquirit proprietaté post illud vt fiat magis penetrans, & repat ad alias partes in quas non potetat priùs, & provocet per illas. Demũ hoc idé præceptũ ab omnibus ferè scriptoribus, quotquot Pharmacopœas tradidere, observari credũt Pharmacopœi: quorũ auctoritates plenis buccis sonare non cessaut, & præsertim Iacobi Silvij. in cuius verba cũ plerosq; eorum iurare intelligamus, quæ ex eius scriptis pro eis magis facere videbuntur, hîc afferre nõ pigebit. Is itaq; in[a] sua methodo cõponed. medicam. ita inquit: Sic Scãmoniũ tenuissimè terũt, si medicamẽtis corpus peruadentibus miscẽt, crassius auté si catapotiis aut alijs, quæ diu in ventriculo manere volunt. similiter in sua Pharmac.[b] in hũc modũ scribit: Scãmoniũ exactè terẽdũ, nisi cũ in catapotia venit. tunc enim crassius tritũ diutius in vẽtriculo manet, potẽtiusq; agit. et infra: Quædã crassius terẽda, quæ in vẽtre diutius morari volumus, nec prom-

[a] Lib. 3.

[b] Lib. 2.

prompte vasorum ora subire: sic purgãtia medicamenta crassius teruntur, vt in ventrem partem minus principem & euacuationi expositissimam ex corpore reliquo trahant, non autẽ ad partes principes tota ferãtur easq́; offendãt, cum ad has facultate aut saltem vapore ferri, vel (quod plurimum fit) portionẽ paucissima sufficiat. crassius etiam teruntur, quorum virtutẽ multa tritura dissipari metuimus. sic scammonium vim purgatricem multa tritura perdit. et inferius: sic scammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc crassius, cum illud in pillulas, hæc in trochiscos transit: nunc tenuius ob dictas prius rationes: rhabarbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissimè, cum mox & citra aliam per trochiscos trituram sumenda. scammonium quoque crassius teritur, si coquendum est cum alijs, aut diu ante vsum seruari debet medicamentum: idq́; ne vis eius coctione per ignem aut lõgam fermentationem exhalet. Sed vt tum Galeni, tum Mesuæ, ac Siluij aliorumq́; auctorum qui rectè de his sensere, probè percipiatur mens, illud hîc exponere cõueniet, quod nostris Pharmacopœis omnis in hac re erroris causa extitit: nempè, quid in proposita quæstione trituræ

G no-

nomine intelligatur, & quid in ea crassum aut tenue vel mediocre statui oporteat. Quum tamen ipsi nihil magis sibi notum credant, nec frequentius in ore habeant. Trituræ seu cōtusionis voces bifariam apud auctores accipi solent. Aut enim in latiori ac fusiori significato vsurpantur, pro qualibet vnius vel plurium rerũ in partes comminutione, siue illæ plures vel pauciores sint, seu exiguæ vel maiusculæ: Aut strictiori ac peculiari, pro ea in minimas partes cōminutione, qua res in puluerem rediguntur. in priori quidem significatione ad id extendũtur, quod peculiari voce cōfractio, vel cōquassatio, aut concisio, & ab aliquibus etiam propriè contusio appellatur. Quomodo res in pauciora ac maiora frusta, pro cuiusq; generis quãtitate, confractæ considerantur, quàm vt sub puluerũ nomine comprehendi possint. cuiusmodi contritionem à Galeno præcipi perpetuò comperies in medicamētis ore assumēdis, vbicũq; res ipsæ contusæ sint in aliquo liquore decoquendæ, & tali decocto abiectis fæcibus vti oportuerit. Atq; huius generis cōminutionem vocibus significat [a] κόπτειν ἁδρομερῶς, quod est, in crassas partes cōtundere: vel [b] κόπτειν καὶ σήθειν παχυτέρῳ κοσκίνῳ, quod est, contundere & cribrare crassiore

[a] vt li. 7. de cōp. phar. sec. lo. c. 2. in arteriaca delingibili ad omnes internas affectiones. & li. 8. c. 2. vbi secundã affert Andromachi compositionem ex Iampore Pelusiota ad stomachicos.

[b] Vt li. 9. de comp. Phar. sec. lo. c. 4 in ecclegmate colicis nectareo facienti pleuriticis & dyspnoicis,

crassiore cribro. hunc etiam contritionis modum designauit, vbi filicis radices contundere [a] præcipiens in Andromachi arteriacis, modò [b] inquit quòd ἐς τριδάκτυλα κατατέμνονται καὶ καταθραύονται: hoc est, in frusta trium digitorum magnitudinis cõciduntur & confringuntur: [c] modò quòd κατατέμνονται ἐς δακτυλιαῖα μήκη, καὶ κατατέμνοντες θραύομεν, idest, concinduntur in frusta digitalis longitudinis, & concisæ confringuntur. In altera verò significatione trituræ aut cõtusionis voce, id significatur quod à medicis ac Pharmacopœis peculiariter puluis appellari solet: & quæ hoc modo contrita sunt in pulucrem redacta esse dicũtur, vel (vt Plinius loquitur) in farinã trita. sæpius enim eiusmodi puluis à Galeno & alijs auctoribus nominatur farina. quamquam proprius loquendo leguminum tantũ puluis dicatur farina: vt combustarum rerum puluis (iuxta [d] Galeni sentẽtiam) cinis. Atq; hũc trituræ modum designare solet Galenus vocibus τρίβειν καὶ σήθειν, quod est, terere & cribrare, & interdum vna tantum voce τρίβειν, idest, terere: sed sæpius duabus simul vocibus κόπτειν καὶ σήθειν, videlicet, tundere & cribrare. Perpetuoque huiusmodi trituræ vel contusionis genere vti illum comperies in omnibus cõpositis medicamẽtis

[a] Li. 7. de Pharma. comp. sec. loc. c. 2.

[b] Post principium ipsius cap. 2.

[c] Eodem cap. 2. propè finẽ. vbi δακτυλιαῖα μήκη vertimus cũ Plin. Digitalis lõgitudinis, potius quã cum cornario, Digitalis magnitudinis: quoniã verbo μήκη propriè longitudo significatur. Atq; vt hæc frustulorũ radicis filicis mensura cum ea quã in arteriaca priori adduxerat conueniret, necessariò intelligere oportet hanc quidem iuxta digiti vnius lõgitudinem, illam verò iuxta trium digitorum transuersorum latitudinẽ esse accipiendam. ita enim vna ab altera parum differt.

[d] Lib. 6. de cõp. Phar. sec. lo. c. primo.

ore aſſumēdis, vbicumq; res ſiccæ quæ tundendæ proponuntur tota ſua ſubſtantia compoſitionem ipſam ingredi debeant. Porrò quum in omni contritione tres ordines ſeu modi conſiderentur: vt alia craſsius, alia tenuius, alia verò medio modo trita dicantur, iuxta maiorem mi norem vè aut mediocrem rei terendæ comminutionem: planum quidem eſt hos ipſos ordines intra alterútrius trituræ generis limites cōtentos eſſe debere: vt quod craſſum in eo contuſionis genere dici mereatur, quo propriè con quaſſatio ſignificatur, ab eo multum differat quod craſſum ſimiliter vocetur in altero contuſionis genere quod pulueres deſignat. quicquid enim in ea tritura qua res in puluerem rediguntur craſſum dici poteſt, vt pulueris nō excedat fines conſentaneum fuerit: nimirum ne in craſsiora fragmenta cōfringatur, quàm quæ pulueris vel farinæ nomē mereantur. Quumq; pulueres aut farina quātumcunq; craſsè trita dicantur, minimè furfures ipſos ſua craſsitudine exuperent: ita ſtatuendi erunt tres illi ordines in hoc trituræ genere quo res in puluerem rediguntur, vt quod in eo craſsius tritum dicatur, in fruſtula furfuribus minora aut ſaltē minutos furfures non excedentia ſit contuſum. Quod

Quod etiam [a] Aetij auctoritate confirmari potest, qui ellebori ramenta, quæ ψαλισὸν appellat, fieri præcipit illius festucis ad furfurū magnitudinem forcipe concisis. Quòd verò eiusmodi ellebori comminutioni non conueniat trituræ nomen in sua illa propria significatione qua pro pulueribus vsurpatur, ex proprio ψαλισῦ significato apertè constat: quod latinè sonat ramentum, & expresius [b] forcipe concisum seu resecatum: Quod trituræ quadrat significato fusiori, quod ad contusionem & concisionem extenditur. vndè manifestè constat ex Aetij sententia id quod propriè puluis seu farina dici debeat, quantumuis crassius consideretur, & ab auctoribus confici præcipiatur, in minora fragmenta comminui debere quàm sint furfures, crassiores saltem illi qui Græcè πίτυρα dicuntur. Et quoniam pulueres farinæ aptissimè comparantur: quemadmodum in hac tres differentias connumerauit Galenus [c] in ling. Hip. explan. inquiens: omnis moliti grani mediocri magnitudine fragmentum ἄλφιτα vocari, maiora, κρίμνα, minora autem ἄλευρα: ita hisce tribus farinis, aut farinæ partibus correspondentes illi tres trituræ ordines statuendi sunt: vt crassior puluis κρίμνον æquet, nempè, farinam crassius moli-

[a] Tetr. 1. ser. 13. c. 131.

[b] ἀπὸ τῦ ψαλίζω.

[c] In voce ἄλφιτα.

molitam, seu crassiora farinæ frustula quæ mola probè contrita non sunt, vel etiam crassiorē farinæ partem quæ per cribrum laxiora habēs foramina decussa est quæq; nondum ab omni furfure excreta est, sed minutos etiam furfures in se continet (qualis ea est quæ Hispanis dicitur harina baça vel acemite gruesso) aut ad summū furfures ipsos minutos, qui hac in ciuitate dicuntur moyuelo. Quòd enim per vocem simplicē κρίμνον non possint intelligi furfures crassiores, immò neq; farina crassissima & quæ crassiores contineat furfures, constat ex ipso Galeno, [a] eodem loco asserente huiusmodi crassissimas farinas vocari ab Hip. non simpliciter κρίμνα, sed κρίμνα ἀλφίτου ἁδρά. Tenuior verò ei farinæ parti cōparetur, quā Galenus citato loco ἄλευρον vocat, alibi aūt ἄλευρον ἀκριβῶς καθαρόν, quod est, farina exactè depurata vel purissima: è qua panē ab eo dictū καθαρώτατον, idest, purissimū, vel σιλιγνίτην, idest, siligineū fieri [b] præcipit: & est tenuissima farinæ pars per dēsissimū cribrum, vel (vt [c] Plinij verbo vtar) excussorium pollinarium transmissa, à Græcis etiam dicta γύρις & παιπάλη, à latinis verò tritici flos, ac singulari nomine [d] pollen. Mediocris verò, seu mediocriter tritus pulvis, ei farinæ parti comparetur, quæ à Galeno eodem

a Li. pri. de alim. fac. c. 2. vt & auctor libri de ren. affec. dig. & med. c. 6.

c Li. 18. cap. 11.

d Pollē propriè intriti co, flos verò in siligine: iuxta Plinium lib. 18. c. 10.

eodem loco ἄλφιτον vocatur, & similæ seu similagini Latinis dictæ correspōdere videtur, Hispanis autē peculiari voce appellatur Rollon. poterunt autem ijdem tres prænotati pulucrum ordines sensu in hunc modum determinari: vt dicamus crassos pulueres oculis posse discerni, mediocres verò digitis contrectati deprehendi: tenues autem vix dentibus percipi. His ita constitutis operæ pretium fuerit videre quo trituræ significato interpretari consentaneum sit Mesuem, Syluium, & ceteros omnes auctores. quicunque medicamenta expurgantia in compositionibus crassius conteri præcipiunt. Sanè cum compositiones omnes in quibus expurgantia medicamenta ingrediuntur (quales sunt electaria, pillulæ, aut etiam trochisci) ex pulueribus confici dicant ipsi Pharmacopœi, vsque eo, vt sicca omnia collecta, aut seorsim seruata ad ipsorum electariorum, pillularum, vel trochiscorum compositionem, poluoras proprio ac peculiari Hispanorum nomine à nostris medicis ac Pharmacopœis appellentur, quoniam re vera pulueres sunt & puluerum formá obtinere debent: Nemo iam nó intelliget trituræ significatum, quo medicamenta omnia sicca

in

in cõpositiones admissa in puluerẽ rediguntur, propriè quidem accipi debere, & nõ quatenus ad contusionem vel concisionem extenditur. itaq; tres illæ excogitatæ differentiæ, quibus vnam trituram crassam dicimus, aliam tenuẽ, aliam mediocrem, ineptissimè quidem hîc afferentur, si eo modo quo in confractione vel cõcisione propriè dicta decernantur, & nõ prout puluerum ratio exigit, vsurpentur. Atq; ita eos qui ex hisce pulueribus crassissimè tusi aut contriti dicẽtur, minimè quidem ad furfurũ magnitudinem (vt ex Aetio & Galeni doctrina cõprobatum habemus) accedere, vel saltem minutos furfures non excedere debere. Ex quibus iam manifestè constat quàm turpis ac improbandus error sit, is quo hactenus ducti nostri Pharmacopœi scammonium & alia ex purgantia medicamenta suas compositiones ingredientia, quæ ab auctoribus crasso modo teri præcipiuntur, ad grani sesamini, vel milij, orizæ ve, aut etiam dimidiati ciceris magnitudinem confringebant. Qui etiam eo magis ridẽdus, vel potius deplorãdus erit, quo absurdior est ratio qua sese illi in hoc tueri credebant: dicentes ita eis constitutum esse per quendam Pharmacopœiũ, qui superioribus diebus huius ciuita-

ciuitatis Pharmacopolia recognouerat. At qui ex eis doctiores videri volunt, alium etiã, si diis placet, huic tanto auctori comitem adiungebant, [a] Paulum (inquam) qui aliquando ellebori radices ad sesami magnitudinem cõtusas assumendas præcipiat. Quod si placet, cur non etiam sua medicamenta conterunt ad lathyridis grani magnitudinem, quoniam [b] idem illa integra deuorare præcipit: quasi verò eadem omninò sit habenda trituræ ratio in simplici vno medicamento per se assumendo, quæ in eo quod pluribus constat simplicibus: & non potius diuersissima. In hoc igitur propositæ disputationis vertitur cardo, an scammonium ac reliqua expurgantia medicamenta, quæ in puluerem trita composita medicamenta ingrediũtur, crassius intra puluerum metas terẽda sint, an tenuius: idq; an de omnibus expurgantibus & in omnibus compositis medicamentis statuendum sit, an aliter. Pro cuius controuersiæ vera decisione nihil æquè facere videtur, atque ipsius trituræ vsuũ animaduersio: & iuxta illos, eosdem trituræ modos determinare. Nã si rem aliquã terẽdam ducimus, vt ex eius tritura vtilitas aliqua (verbi gratia) malignitatis cuiuspiã correctio, oriatur: planum quidem erit eum

a Lib. 7. cap. 10.

b Lib. 7. cap. 4.

H tritu-

trituræ modum quo maximè eiusmodi malignitatis correctio effici posit, magis eidem rei fore conuenientem. vsus igitur seu scopos trituræ omnes percurremus: atq; eos exponētes, quæstionē ipsam simul decidemus. Tres quidē à [a] Mesue ac reliquis Mesuem sequutis medicis considerātur scopi: primus, vt medicamēta simul misceri exactius possint. Secundus, vt facultatem nouam acquirant. & in hoc etiam cō plectitur Mesues cum trituræ vsum qui ratione loci seu partis affectæ consideratur: quem aliqui in hac eius diuisione desiderari contendūt: cuius tamen maximam rationem Galenus habuit. tertius, vt malefica eorū vis mitigetur ac tollatur. Quibus etiam quartum addere poteris, vt medicamentū ore sumptum à natiuo vētriculi calore in actum (vt dici solet) melius deducatur. omnibus igitur medicamentis, in quibus hæc omnia vnico triturationis modo obtineri possint, nulli dubium erit quin is ipse triturationis modus conueniat. in eis verò medicamentis, in quibus alius ex præfatis trituræ scopis vnū trituræ modum, vt pote tenuiorem, alius verò alium, ut crassiorem, ex postulet: manifestum etiam est, iuxta medicorū doctrinam, ac rationi ipsi consentaneum, vt maioris momenti

[a] In cān. vniuersal. loco antè citato, de tri tu.

menti ſcopi maior ſemper habeatur ratio, minori non neglecto: quod ſi omninò differētes fuerint, etiam neglecto minoris momenti ſcopo, ad eū qui maius emolumētū promittat magisq; ad propoſitū nobis finē facturus videatur, erit dūtaxat reſpiciendū. vt ſi nobis opus ſit medicamenta aliqua ſimul macerare, quorū pars ſubſtantiæ tenuioris ac ſuperficiariæ ſit facultatis, pars verò alia ſubſtantiam craſſam & magis in profundo ſitā ſit ſortita: ſanè ratione medicamentorū ſubſtātiæ tenuioris breui admodū macerationis mora opus erit, vt verbi gratia horarū duodecim: ratione autem medicamētorū craſſæ ſubſtātiæ multo lōgiori mora, nēpè triū vel etiam plurium dierū. At in eo caſu iuxta prudentium medicorū præcepta, tot in maceratione ponētur dies, quot ea, quæ craſsioris fuerint ſubſtantiæ, poſtulauerint. & ne à propoſito negocio recedam, quum iuxta Galeni & aliorum qui illum ſequuti ſunt, medicorum doctrinā, ad ſtomachi affectus medicamenta craſsiuſculè trita, ad iecoris tenuia, ad renum verò paſsiones tenuiora conueniant. Si affectus nobis in tribus propoſitis membris curandus offeratur: neceſſariū quidem erit ipſa medicamēta tenuius cōterere, quippequum licet hoc modo

læuigata non adeò propinquioribus membris conducant (quia non tantum in illis immorari possunt quantum opus esse conijcimus) si tamẽ crassius trita propinarentur, nulla ex parte distantioribus membris iuuarent, vt pote ad illa minimè pertingentia. videamus igitur quis trituræ modus vnicuiq; ex præfatis trituræ scopis magis conueniat, & quis ex his potior sit ac maioris momenti. sanè quanti momenti sit tritura iuuare medicamenta vt melius à ventriculi calore in actum reducantur, & quãtum ad illorum quam vocant actuationem conducat tenuior ipsorum læuigatio, manifestius est quàm vt probatione vlla indigeat. Similiter haud parui momenti est ille trituræ scopus quo malignorum medicamentorum vim maleficam corrigere conamur. Hæc autem correctio duobus modis intelligi potest: nempè, vel in medicamento per se solo exhibendo, de quo non est hîc propositum agere: vel si illud cum alijs cõmistum esset assumendum. Et hoc rursus bifariam fieri potest: nempè, si per solam proprij medicamenti trituram eius malitia mitigetur corrigatur ve abundè, aut si intercedente ipsa tritura commisceatur medicamentum malignum cum alijs quæ eius malignitatẽ corrigere possint.

poſsint Prioris correctionis exemplum attulit Meſues in colocynthide, admonens eam tenuius tritam meliorem reddi, plusq; è ſua malignitate amittere. Neq; aliquod vſquam malignum medicamentum conſuluit aliquis terẽdum craſsè vt malefica eius vis corrigeretur, prӕterquàm vnus Serapio, qui turbit ac ſcammonium, vt & ipſam colocynthidem, contra reliquos omnes auctores, non eſſe exactius terenda admonet, falſa illa ſua imaginatione deceptus, quod lӕuiſsimè trita ſtomachi villis adhӕrerent. Qum potius eadem met cauſa ne ſtomachi villis adhӕreat terendam tenuiſsimè ipſam colocynthidem prӕcipiat Meſues, citans in eo ipſum Serapionis filium: vt nõ immeritò quis ſuſpicari poſsit mendam fortaſsè aliquam eſſe in Serapionis codice. Alterius autem correctionis modus quo medicamenti malitia aliorum benigniorum medicamentorum miſtura emendatur, cum ab ipſa miſtione pendeat, idé trituræ modus, quem miſtioni magis conuenire oſtendero, eidem ſimiliter conducet. Nouá etiam in aliquo medicamento facultatem acquirere, vbi opus fuerit, magni eſt momenti. Sed neq; hoc eſt ſemper neceſſarium, neq; in omnibus medicamentis id ex trituræ varietate

H 3 aſſequi

assequi potest. In diospolitico quidem, rhabarbaro, ac nõnullis alijs id obseruatur, quòd crassiusculè trita expurgantem tantũ, aut magis expurgantem: tenuiter verò læuigata minus expurgantem: aut diureticam tanrũ facultatẽ obtineant. Quòd autem hoc minimè contingat in plærisq; expurgantibus medicamẽtis, immò in nullo ex malignis ac valenter expurgãtibus: nulli non constabit, si singula ipsorum validè expurgantium medicamentorũ percurramus. primò enim colocynthidem melius ac innocẽtius expurgãdi causa mollissimè terere ab omnibus medicis iubemur, nemo autem eã quãuis tenuissimè læuigatã vrinas mouere hactenus annorauit. Elleborus verò tantum abest vt crassius tritus magis expurget quàm tenuiter læuigatus, quòd contrariũ omninò ab antiquis auctoribus obseruatum reperiatur, népè, quo tenuius tritũ fuerit eo validius expurgare. Idq;

Tetr.1.ser.3.c.131 [a] Aetius prudenter insinuat exhibẽs de eius ramentis ad furfurũ magnitudinẽ concisis drachmas duas & semis, de puluilo verò eiusdem drachmam tantũ vnam & obolos duos. Idem quoq; ex [b] Paulo colligitur qui ellebori radices

Lib.7.cap.10. ad sesami magnitudinẽ dissectas in potu exhibet, nã intenuissimũ redactæ pollinẽ viriũ efficacia

cacia ſtrãgulationes parere admonet. De lathyride ſimiliter manifeſtè cõſtat ex eodẽ [a] Paulo eius grana quo tenuius contrita propinentur, eo valentius purgare. Ita enim de his ſcribit: lathyrides bilem purgant ſicut veratrũ et ſcãmoniũ. offerentur igitur ſeptem octouè et vſq; ad quindecim, Robuſtis ſanè & qui liberaliori indigent purgatione mãducari præcipe: imbecillioribus & malo præditis ſtomacho integras ipſas deuorare. de ſcãmonio quoq; nemo vſquã animaduertit neq; experimẽto vnquam cõpertũ eſt expurgantem eius facultatẽ ex tenui læuigatione diureticã reddi. immò ipſe Pharmacopœorũ dux Nicolaus in pillulis ſine quibus præcipit benè tritũ & cũ ſucco fœniculi per pãnum expreſsũ admiſceri. Turbit etiã læuiſsimè terũt [b] multi in cõpoſitionibus, & [c] Serapio illud in magnis antidotis (qualia ſunt quæ fermẽtationẽ perfectã recipiunt) tenuiſsimè terendum tradit, & ſimiliter vbicũq; viſcidã pituitã purgare oporteat. neq; id vt ineptè dictũ in eo redarguitur: ſed ratio cauſavè quã ille eius effectus attulit improbatur: quòd, nimirũ, tenuius tritũ pituitæ adhæreat. Quòd aũt eodẽ loco dixerit, quòd ſi exhibẽdũ eſſet in medicinis laxatiuis, cribretur cũ cribro raro, vt ſit in eo aliqua groſſi-

a *Li 7. cap. 4.*

b *Antonius Muſa in exam. pil. aggreg. omnes in eis pulueres ſubtiliſsimos fore admonet: & de turbit ac colocynthide ſpeciatim aſſerit in puluerẽ ſubtiliſsimũ eſſe redigenda. Fernelius quoque li. ſuæ meth. 7. in diaphœnico turpethum tenuiſsimè tritum inſpergit.*

c *Tract. de ſimplic. c. 330. de turbit.*

groſities ne adhæreat villis ſtomachi: huiuſmodi erratum in plæriſq; omnibus valentius expurgantibus medicamentis (vt iam aduertimus) notabitur. Ita enim de colocynthide [a] dixerat, quòd non multum teratur, ne adhæreat inteſtinis & vlceret ea: & de [b] ſcammonio quòd non debet multum teri ne adhæreat ſtomacho & noceat ei multum. Nec verò ille in hoc deceptus eſt, quòd læuiſsimè trita cathartica medicaméta minus expurgare exiſtimaret. quin potius quòd ita magis iuxta eius ſententiam expurgarent, apertè exijs colligitur quæ ipſe de [c] aloe ſcripſit, quòd (nimirum) ſi ſubtiliter teratur adhæret villis ſtomachi, & hoc modo plus purgat. Porrò verum hoc eſſe in vniuerſum, ac non ſolum de medicamentis præfatis, ſed & de quibuſlibet alijs valenter expurgantibus ſtatui poſſe, non modò ex ſubtili eorum læuigatione vim ſuam per aluum purgandi non amittere, ſed eo magis aut ſaltem violentius expurgatura quo tenuius trita fuerint, ratione ipſa conuinci videtur. quippequum vt facilius eſt impleri potu quàm cibo, ſic quantò tenuius læuigata aut etiam liquidiora fuerint medicamenta, tantò melius ac perfectius (vt loqui ſolent) actuentur, cæleriusq; in corpus rapientur, &

a Cap. 282.
b Cap. 303.
c Cap. 201.

& latius sese diffundent, angustosq; partium meatus penetrabunt: quas ita citius quidem ac vehementius afficient. vndè si hoc modo læuigata propinentur sola expurgātia maligna, magis quidem eorum vaporibus atq; etiam aliquā ta tenuioris eorum substantiæ portione partes principes ferientur ac vellicabuntur: euenietq; vt ex maiori horum impetu & efficientia cum mulatius succi alliciantur ac trahātur, maiorq; inde, aut si in aliquibus non maior, violentior saltem ex nimia eorum cōmotione, consequatur purgatio. vndè non iniuria suspectum esse debet quod Ioubertus in sua Pharmaceutice, communi Pharmacopolarum ac vulgariū medicorum errore ductus, scripsit, trituram crassiorem omnibus ferè catharticis conuenire, quippequum tardius meant vehemētius agāt. Atque sapientius ille quidem [a] lib. suorum paradoxorum dixerat, tenuiorem trituram multum conferre ad actionem medicamentorum tum faciliorem tum euidentiorem. Minus verò ferendum quod Ferdinandus [b] Mena dixit, quòd quanto in maiores partes effractum fuerit purgans medicamētum, tanto felicius tractionem suam in ventriculum perficiet: dummodo non præpediat quam vocant actuationem.

[a] Lib. 1. parad. 1.

[b] In suis comment. in Gal. lib. quos quibus & quando purg. oport.

[a] In examine pil. sine quibus.

nem. At verius quidem dixerat [a] Antonius musa, de Pharmacopœorum dubio prudenrer statuens, an scammonium pillulis ingredi debeat in tenuissimum puluerem vel in crassum redactum: Quòd siquis scammonium in puluerem redactũ, & nulli compositioni mistum, sed vel ex vino vel iure insumeret, grauia fortè symptomata pateretur. At cum in pillulas conformatur, multa commista haber, & in tota compositione nõ estamplius puluis, sed crasius quoddam corpus. & cum vẽtriculi calore eliquatur; in puluerem non educitur, sed in substantiam quãdam liquidam. Atq; ita doctissimus medicus [b] Ioannes Fernelius asserere non dubitauit pillularum drachmam vnam liquore solutam non minus purgaturam quàm duriorum duas. & [c] Andernacus quidem suis scriptis cauet, ne scammonium ex iure aliquo aut in catapotia redactũ cum iusculis præbeatur. Sic enim perniciem potius quàm sanitatem ad ferre solet: Quòd ille ex [d] Amato accepisse videtur, qui scammonium aut pillulas iuribus eliquatas in potu exhiberi magnis obsecrationibus vetat. Quippequum inde multis mors subsequatur. idq; nõ modò experimẽto cõprobare, sed et [e] Actuarij auctoritate confirmare nititur, qui

[b] Li. 4. meth. c. 14.

[c] Lib. de medic. vet. et noua. cõm. 2. dial. 5.

[d] In suis cõm. i Diosc. li. 4. c. de scãmonio.

[e] Li. de medic. cõpos.

in hunc modũ ſcripſerat: ſcammoniũ verò non cenſeo iuribus inſetendum, quòd experientia compertum eſt, id cum ipſis cõciliari non poſſe. In quo tamen aduertendum videtur nõ eſſe Actuarij mentem ſcammonium in aliquo humore exceptum nunquam ſimpliciter propinãdum eſſe: cum ipſe[a] anteà vbi de ſcammonio ſeorſim egiſſet, ita ſcriberet: datur per ſe ex melle vel ptiſanæ cremore, quibus clam volumus hanc potionem præbere: ſed illud tãtum voluiſſe, quòd in iuribus, quorũ illîc meminit, exceptum non aſſumeretur, quoniam cum illis minimè conciliari comperiſset. attamen vtcumq; explicetur Actuarius, ex Fernelij quidẽ, & aliorum quos citauimus, ſentẽtia manifeſtũ fit ſcammonium per ſe liquore aliquo exceptũ vel ſolutũ magis quidem aut ſaltem violentius purgaturum, quàm in catapotijs exhibitum. id quod etiam vnumquemq; periculum faciẽtem experientia ipſa comprobaturum cum præfatis auctoribus arbitramur. quòd verò de reliquis valenter expurgantibus ſit idem ſentiendum: vt ratione eadem conuincitur, ita expetimento quoque perinde ac in ſcammonio eucnturum minimè dubitamus.

[a] Eodem libro.

Quòd ſi aliquis contra Fernelij & aliorum

doctissimorum hominum sententiam contendat medicamenta nulla tenuius læuigata magis expurgare quàm crassiusculè trita, atq; maligna illa medicamenta ex nimia eorum læuigatione facilius in ventriculo actuationem vocatam suscipientia, indeq; celerius in corporis partes rapta & penitius earum meatus subeuntia, humores potius cõmouere, quàm vacuare. etiam si contrarium in plærisq; ipsa attestetur experientia, & in paucissimis illud quidem cõtingat: nihilominus idipsum tanquam verum eis in omnibus etiam cõcedemus, vt pote assertioni nostræ nihil officiens, dummodò nobis, id quod neutiquã inficiari poterunt, concedãt, illa eadem medicamenta, quæ sua nimia ac violenta actione humores commouerunt & nõ vacuarunt, eos quidem per vrinas nunquam vacuasse: atque in illa maxima humorum agitatione, vbicunque contigerit, multò minus quidem per vesicam quàm per aluum successuram vacuationem. Sed vt eo vndè digressus sum reuertar, quamquàm in aliquibus medicamentis magni momenti sit ad diuersas facultates exercendas eorum tritura crassior aut tenuior: id tamen in omnibus non contingit. Quod verò dixit Galenus de diospolitici tritura agens, eius-

eiuſmodi præcepti in omnium medicamentorum compoſitione meminiſſe expedire: id quidem nihil nobis aduerſatur, vt noſtri credunt Pharmacopœi. ſiquidem non vult illic Galenus pro præcepto vniuerſali cenſeri (vt ipſi ineptè interpretantur) quòd medicamenta quæcunq; craſsius trita aluum ducant, tenuius trita vrinã moueant. neq; enim de diacalaminthes medicamento, de quo tunc agebat, & cuius gratia dioſpolitici meminit, aliquid tale protulit. Sed illud dumtaxat pro præcepto vniuerſali obſeruari commendat, quod proximè præcedentibus verbis admonuerat, tenuius trita in totum corporis habitum maximè digeri: è diuerſo autem craſsius trita in ventre hærere, vt quæ tenues venas ac corporis meatus ſubire nequeant. Atq; hinc fieri vt medicamentum dioſpoliticon craſsius tritum deijciat aluum, minutiſsimè verò læuigatum vrinas moueat. & ſimiliter quæcunq; medicamenta duplici ſint facultate prædita, tum aluum ſoluente tum vrinas ciente, ſi in ſubtilem pollinem redigantur, cum in ventriculo moram non faciant, peruadentia corpus, per vrinas, menſes, aut ſudores, potius quàm per ſeceſſum, excrementa detrudant. Atq; hic eſt verus Galeni in præfato loco ſen-

ſus. non quòd ille tam abſurdam vnquam ſententiam ſomniauerit, quæcunq; per aluum deiectoriam facultatem habeant, tenuius cõtrita eam amittere ac diureticam acquirere. Quum potius in validè expurgantibus medicamentis deiectoria eorum vis per tenuiſsimam trituraͣ non modò non deperdatur, ſed validior multò (vt abundè iam oſtenſum eſt) reddatur: ex reliquis verò expurgantibus paucisſima admodum ſint, in quibus hoc cõtingere poſsit. Adeò autem huiuſcemodi facultatum tranſmutationem parui pendit Galenus in expurgantibus omnibus medicamentis, vt vel in hiera ipſa ab Andromacho ad ſtomachicos compoſita, præcipiat [a] lib. 8. de comp. Pharm. ſec. loc. omnia ex quibus componitur, nempè, iunci odorati flores, xylabolſamum, maſtichem, croců, nardũ indicam, aſarum, cinnamomum, & aloem, ὁμοῦ λεάνας, id eſt, ſimul læuigata reponi: non contentus dicere τρίψας, quòd propriè ſignificat trita, vt [b] λεάνας tenuiter trita. tametſi Cornarius haud ſatis aptè in hoc, vt nec in multis alijs huius libri locis, trita tantum verterit. Ex quibus iam euidentiſsimè conſtat in expurgantibus medicamẽtis non tanti momenti eſſe illum trituræ ſcopum quo nouã aliquam facultatẽ medica-

[a] Cap. 2.

[b] λεαίνω enim vel λεαίνω, vt & λειόω, correſpõdet verbo latino læuo ſeu læuigo. Quod vt propriè ſignificat idem quod cõplano ſeu polio, ita etiã deſignat idẽ quod tenuiter tero. atq; ita quãdo vocibus λεαίνω vel λεαίνω aut λειόω exprimitur id quod deſignat molo aut tero oportebit accipere eã moliturã aut triturã, tenuem, qualẽ exprimit verbũ læuigo. vt voces illæ Græcè id ipſum ſignificent quod λειοτριβέω, ſeu εἰς λεπτὰ τρίβω.

dicamento acquiri proponitur, quin aliorum cuiufque non fit maior ratio habenda. Quod idẽ quoq; de ea tituræ indicatione, quæ à parte affecta aut loco deffumitur, fimiliter intelligetur. Reliquum iam eft vt de eo trituræ fcopo agam, quo medicamenta melius cõmifcere ftudemus. quod quidem reliquis omnibus fcopis præferri debere, ac tenuifsimã omniũ triturã expofcere, fic oftendã. Cõpofitorũ medicamẽtorum triplex eft genus. vnum, in quo quæ à medicis fermentatio dicitur fpectatur, nimirum, mutua facultatum fimpliciũ medicamentorũ compofitum ingredientium actio & pafsio à philofophis appellata, eo vfq; procedẽs, quoad alia tertia ex omnibus in ipfo compofito conflet ur facultas. cuiufmodi medicamentũ eft verè miftum arte factum: qualia funt antidota illa magna à veteribus cõpofita: theriaca, Mytridates, aurea Alexandria, & alia fimilia: fic & electaria dicta, & aliæ quæcunq; compofitiones, in quibus vel liquida tantum, vel liquida cum ficcis arte ac calotis ope conuenienter permifcentur. Alterũ eft eorũ, quæ etfi ita cõmodè mifceri nequeant vt perfectã fermentationem quam exigũt perfectè mixta cõfequãtur, arte tamẽ ita cõponũtur vt diutius feruata miftio-

mistionis rationem adumbrent, & quodammodo fermentationem aliquam recipiát: quæ etsi non sit illa vera actio & passio facultatum medicamentorum simplicium ipsum compositum cõstituentium, qua ex ijsdem licet diuersa potentibus vna tamen facultas consurgat, vt dixit [a] Mesues: nihilominus potentiorum medicamentorum vires quadamtenus aliorum eis ad mistorum consortio ac concursione per fringuntur, de qua fermentatione intelligebat [b] Fernelius, quum monuit pillularum misturá initio molliusculam esse debere, vt simplicium concursione fermentatio proba fieret. Huius etenim generis medicamenta sunt ea, quæ in officinis pillularum forma vel alia simili parantur. Tertium autem compositorum medicamentorum genus est eorum, in quibus nulla prorsus fermentatio spectatur: cuius generis sunt pulueres omnes ex rebus siccis constátes, citra vllam rei alicuius humidæ misturá. Quòd itaq; in compositis omnibus medicamentis, quæ verè mista sunt, ac exactam fermentationem suscipiunt, potissima sit habenda ratio huius scopi, quo medicamenta melius commiscere intendimus, & quòd vt exactius misceantur medicamenta in exquisitum læuorem trita esse

[a] In suis canon. vniuersal.

[b] Lib. 4. meth. c. 5.

esse oporteat, ex ipsa mistionis natura ac ratione constat. Potissimum enim in mistione propositum est, vt omnia simplicia quæ commiscentur, in vnitatem coëant (vt inquit [a] Actuarius) quo maximè se inuicem afficiant, & tandem ex mutua illorum actione & passione vna in composito (vt dixi) facultas emergat. est siquidem mistio nihil aliud (vt nos docuit [b] Aristoteles) quàm mistilium alteratorum vnio. Sed quo subtilius in læuissimum puluerem cōminuta illa fuerint: cum partibus suis minimis se mutuò contingant, promptius & valentius id efficient. igitur nihil æquè eiusmodi mistioni conducere valebit, atq; ipsa siccorum simplicium in mollissimum puluerem læuigatio: nec contrà aliud magis eidem obstabit, quàm illorum crassior tritura. Atq; ita dixerat [c] Galenus nihil per totum cum alio posse commisceri, nisi prius in partes exiguas fuerit comminutum. Quoniam verò ab omnibus receptū est perfectam fermentationem electarijs inesse, ac verè mista per artem facta dici illa posse: necessariò iam consequitur, medicamenta sicca, illa ingredientia, quæ in puluerem redigere ipsorū mandant auctores, terēda cuncta esse læuissimè. id quod etiam testatur Nicolaus ille Alexādrinus

K ve-

[a] Lib. de medic. compos. propè initium.

[b] Lib. 1. de gener. & cor. cap. vltimo.

[c] Lib. 12. de vsu part. cap. 3.

vetuſtior, cuius perſonam induit apud Pharma copœos Salernitanus Nicolaus, in procemio ſui antidotarij ita ſcribens: pulueris autem cribratio duobus modis fieri debet. nam in electarijs ſubtiliſsimè cribari debet: in alijs verò medicinis craſsius, maximè in laxatiuis. vndè in hoc ſaltem culpa ſe excuſare noſtri Pharmacopœi nequeunt, quòd contra ſui Nicolai oraculum in electarijs medicamenta expurgantia craſſo modo terant. Quòd verò ſimiliter ſint ſubtiliter terendi pulueres in ſecundo compoſitorum genere, quæ licet verè miſta dici nequeant, aliquam tamen fermentationem ſuſcipiunt, vt pillulæ, ſi eiuſmodi compoſitiones ingrediantur expurgantia aliqua medicamenta ex malignis ac validè purgantibus, inde etiam euincitur, quòd ex læui triturationè iuxta eius tertium ſcopum à Meſue commendatum, malitia expurgantium haud parum ſubducitur ac aboletur. Deinde vt illorum malitia aliorum ſibi adiunctorum freno compeſcatur, Neceſſarium omninò eſt, vt omnes eorum particulæ cum aliorum particulis quàm minutiſsimè fieri poſsit diuiſis, ſe inuicem cõtingant (perinde ac dixi neceſſariũ eſſe in vera miſtione) vt eorum malefica vis à benigniorum miſcella ac

con-

consortio comprimatur,&promptius in agendo ac patiendo cũcta veluti fermentētur. Quî enim quæso in scammonio vel turbit, quod in pillulis post earũ cõpositionis annũ maior milio aut sesamo reperitur tale omninò quale seruatur in pixide, correctio aliqua aut repressio eorũ malignæ facultatis sperari poterit. quùm vt hoc fieri posit, oporteat omnia sibi ad ipsorũ malitiam cõpescendã cõmista eo vsq; permisceri ac cõfundi, dũ ex mutua eorũ qualitatum actione substantiarũ quædã sit æquabilitas & æquabilis omniũ vnitas. verũ enim verò quam quàm expurgantia illa maligna pillulas ingrediẽtia correcta anteà fuissẽt, vt si scãmoniũ in cytonio malo coctũ prius esset: ne tũc quidem crassa illa tritura quæ inter puluerũ terminos cõtinetur eis cõueniret. tantũ abest, vt mõstrosa illa expurgantiũ medicamẽtorũ cõtusio à nostris Pharmacopœis in pillulis vsitata ferri vllo modo posit. Quis enim ex eiusmodi tritura eam nõ pertimescet in medicamentis purgãdis anomaliam, quam Hippocrates & Galenus Cane peius & Angue (vti dicitur) vitandam semper docuerunt. Deinde nisi pillularũ massa pro singulis dosibus conficiatur, quo ingenio aut arte cõsequi poterit, quin in vna dosi plurimũ

in alia verò parum aut nihil validi expurgantis ingrediatur. Quod quãtum incommodum sit nemo non videt. Atq; idcircò medicamenta talia, si non tenuissimè læuigata, saltem adeò tenuiter trita esse oportebit, vt æqualiter omnia commisceri posint, nec in vna dosi plus reperiatur ex aliquo præfatorum validè expurgantium quàm in alia. Eiusmodi autem tituram non modò in scãmonio correcto, sed & in non correcto, ac alijs etiam validè expurgantibus concedimus, ne nimium morosi nõnullis viris doctis hoc ita decernentibus videamur. Quòd si pillulæ aut alia quæcunq; secundi generis composita medicamenta, quæ ad expurgandum in forma solida solent exhiberi, ex benignioribus sint composita medicamentis citra maligni alicuius medicamenti misturam: tunc quidem quæ inter ea adeò tenui ac superficiaria sint prædita substantia, vt ex nimia tritura eorum vires exolui ac dissipari posse timeamus, hac tantum ratione non esse subtiliter læuiganda censerem: non autem ea quæ vulgò dici solet, vt ex maiori in ventriculo mora fœlicior succedat purgatio. Quippe forma solida qua exhibentur talia pharmaca vicem crassissimæ trituræ gerit: maiorq; ex hoc modo exhibito

bito medicamento mora in stomacho sperari potest, quàm si crassè tritum & iure aliquo exceptum in potu propinetur. Atq; ita apertè constat nihil omninò in huiusmodi medicamentis compositis impedire tenuissimam trituram eorum quæ haud omninò superficiariam sortita sint substantiam: tenuem verò eorum quorum substantia adeò læuissimam trituram non sustineat. Immò etiam vel in his maximè procurari debere, vt quantum eorum substantiæ natura permittat, tenuior sit tritura, vt melius quoad id fieri possit omnia simul misceantur, atq; ita eam fermentationem consequi valeant quam ipsius compositionis modus suscipere queat. Cui etiam adde Galeni auctoritatem, cui vni contra omnium aliter sentientium turbam abundè satis ponderis esse debet. Is enim in suis de [a] composit. Phar. lib. vbi catapotiorum & similium compositionum meminit, sicca omnia ex quibus componũtur tenuiter læuigare mãdat. At enim si medicamenta componenda in puluerum forma seruanda sint, quale esse dixi tertium compositorum medicamentorum genus: tunc omnia crassiusculè terenda existimarem, vbi ad ventriculi aut partium ei vicinarũ curandos aliquos affectus eadẽ exhibere opus fuerit:

[a] *Vt lib. 7. de comp. Pharm. sec lo. c. 5. in catapotio cõcocto ioex libris Perigenis ad tußim & destillationẽ, præcipiẽs res eius cõpositionis siccas λειώνας, i. læuigatas excipere. & in catapotio alio ad omnẽ tußim & fluxionem & absceßus internos ex Apollonio, vbi sicca quoq; λεῖα, quod similiter læuigata significat, aqua excipere iubet. Quibus in locis, vt & in alijs multis Ianus cornar. λειώνας & λεῖα minus quidem propriè (vt iam aduertimus) vertit trita.*

fuerit: quoniam hoc modo trita maiorem in ventriculo moram facientia fælicius ac plenius actiones suas absoluent: vt è diuerso si affectus curandus fuerit in aliquo ex remotioribus à ventriculo mēbris, tenuius erunt iuxta Galeni præceptum læuiganda. Demum si ex valentioribus illis ac malignioribus catharticis aliquod solum per se in pulueres redactum propinare cōueniat, crassius quidem tritū exhibendum censerem: nec modò id crassè tritum, sed in forma solidiori cōmodius multò exhibebitur. Ita enim & innocentius purgabit, & maiorem morá in ventriculo faciens à remotioribus partibus succos expurgandos trahet. Nā quem admodum cōposita medicamenta in pillularū aut alia solida forma exhibita ob maiorē quam faciunt in ventriculo moram ex remotioribus corporis partibus succos trahent, quàm si liquidiori alia forma sint assumpta: ita & eadem similiter ratione maligna expurgantia simplicia quia quo crassius fuerint trita eo maiorē in ventriculo moram contrahent, ipsius quidē moræ ratione è remotioribus partibus humores elicient. Quāquàm alioqui nō tanta copia eos trahent atq; euacuabunt, quàm si eadem tenuius cōtrita exhiberentur. vt enim anteà à me ostē-
sum

ſum eſt, eiuſmodi valenter expurgãtia medicamenta efficatius quidem trahunt & euacuant tenuiter comminuta quàm craſsius tuſa aut integra deuorata. Nec verò alicui diſſonum aut à ratione alienum videatur, quòd huiuſmodi medicamenta in ſolidiori forma vel craſsiori trituratione exhibita à remotioribus partibus, ſed minus, trahant & euacuent humores, quàm ſi liquidiori propinentur forma, vel tenuius læuigata: Quum ferè idem in igne eueniat, qui panes quos moderatus exiſtens in furno exactè tam interius quàm exterius concoquit: nimium contrà accenſus, illos inflãmans, exterius adurit, interius verò per coquit: & ſimiliter carnium in veru externas quidem partes exurit, intimas autẽ crudas relinquit. Quoniam itaq; medicamentũ valẽter expurgãs tenuiter tritũ atq; in iure aliquo dilutum melius ventriculi calore elaboratur, quàm ſolidiori forma deuoratũ, & iccircò magis ad ſuas opere exprimendas facultates ſuſcitatur ac promouetur, & perfectius (vt dici ſolet) actuatur: ſuis quidẽ integris viribus potentius redditũ, tãquam ſolutis habenis, tum ſubſtantia eius tenui in corpus peruadẽte, tum vaporibus largius ex ventriculo trãſmiſsis, humo-
res

res cunctos valenter ad ipsum ventriculum ac intestina conuehit,&partes circumuicinas vellicans humores quoscunq; obuios confertim deturbat,simulq; cũ illis educitur, anteaquàm ad remotiora permanare posit. quippequum liquidius existens,facilius à natura,eius violentiam ac furorem auersata,succisque ab eo attra ctis irritata,cum ijsdem per aluum detruditur. Atq; hoc sanè modo & cum hisce à me præfinitis limitibus ac cautiũculis intelligendos credo omnes bonos auctores, quicunq; expurgantia Pharmaca crasso modo trita exhibenda scripse runt. & Siluium quum scammonium in catapotijs esse crassius terendum præcipit,vel amicè interprerandum, vt in multis alijs suis scriptis interpretari oportuerit: vel eius opinionem vti falsam ac rationi & doctiorum auctoritatibus repugnantem rejiciendá. quæ tamen amicè explicari poterit,si dicamus per crassius intelligere minus subtile,quàm in reliquis compositionibus: vel si scammonium in ipsis catapotijs esset in succo aliquo soluendum,vt fit in pillulis sine quibus & de fumaria: aut cũ ipsum scámonium est incoquendum,vti sese interpretarus est ipse in ijs quæ anteà ex illo citaui. Quo etiá modo intelligit Ioubertus in sua Pharmac.

in

in annotation.in electt. è ſucco roſar. Nico. ita inquiens: porrò craſsiuſculè tritum eſſe volunt ſcammonium. quod admixto ſi fuerit coquendum, aut calidiſsimo ſyrupo permiſcendum, quo diſſoluatur exactè. alias tenuiſsimè puluerari debet, vt exactius permiſceatur. nec læuigatio exacta nocet, vbi coctionem ferre nō debet. Qui enim ſcribunt hoc craſſo modo teri debere, ſupponunt eſſe coquendum cytonio malo, vel aliter. Sed qui hanc opinionem tueri ſtudent, rurſus mihi obijcient, tū ex Meſue tum ex aliorum doctiſsimorum medicorum ſenten tia, non omnia medicamenta vniformiter terenda: ſed quæ ex illis vim in ſubſtantia tenui ac ſuperficiaria ſitam ſortiuntur, craſsiuſculè et minus accuratè terenda eſſe: vt flores & aromata, quorum nimis attenuatorum vis facilè diſperditur: quæ autem vim & facultatem in ſubſtantia craſſa poſitam obtinent, tenuiſsimè & in exquiſitum læuorem terenda. atq; ex expurgantibus medicamentis nonnulla vim ſuperficiariam habere, quæ magnā trituram minimè ferant: ex quibus vnum eſt ſcāmonium, cuius præcipuè cauſa quæſtio hæc orta eſt. Nā de illo ſcribens [a] Meſues, ita ait: & ipſum de tri turatione modicum ſuſtinet, qua propter

[a] Cap. propriæ de ſcā monia.

L opor-

oportet vt in eius contritione non nimium insistatur. Et de tritura in vniuersum agens, ita [b] scribit: sunt quædam quorum virtus citò tollitur: vt sunt debilis texturæ: & huiusmodi nō multa indigent trituratione: sicut scammonia Antiochena bona, verum in grossa expedit vt plus in triturando insistas. omnia enim quantò plus vel minus sunt grossa vel subtilia, tātò plus vel minus opera triturationis indigēt. Similiter autē Auicena multā scammonij triturā videtur damnare, ita [b] scribens: & ex medicinis sunt quædā quarum virtus propter contritionē destruitur, sicut scāmonia. Quare oportet vt vltima facilitate conteratur, ne ex contritione caliditas eam consequatur, corrumpens eius virtutem. Præterea, quum non modò iuxta Mesuæ, sed & iuxta Galeni præceptum, nobis quoq; receptum, in illo de diospolitico exemplo, ea medicamenta quæ in corpus altius penetrare studeamus, in tenuissimum pollinem terere oporteat: contra verò negligentius quæ moram in ventriculo aut ei vicinioribus partibus facere velimus: Atq; ex expurgantibus medicamentis quædam etiam sint quæ ex nimia læuigatione expurgandi facultatem, quam crassiusculè trita possidebant, amittant, aliamq;

a In cānonibus vniuersalibus. capit. de tritura.

b Lib. 2. tr. 1. cap. 5.

nouam

nouam per vrinas mouendi acquirant : vt in Rhabarbaro concessi : Quo nam pacto ego hîc omnia tenuissimè terenda esse contendo? Pro quibus obiectionibus dissoluendis , animaduertendum est, quod alij etiam ante me tradidere, duos esse terendi medicamenta modos : alterum quo medicamenta aliqua valido pistilli ictu tundi oporteat, alia verò quæ clementer friare conueniat ducto per mortarium molliter pistillo. Alterum, quo rursus alia medicamenta diutius, vt potè, trituram lõgam sustinentia : alia verò parum diu, vt potè eam breuem exigentia, teri oporteat. Animaduertendum etiam quòd ex medicamẽtis alia sunt quæ vt in subtilissimum puluerem comminui possint , tum valenter tum diutius teri ex postulant : alia contrà, quæ nec longiorem , nec validam trituram sustinentia, parum diu ac clementer friare expediat , etiam si in tenuissimum pollinem redigenda forent. Alia quæ longiusculam trituram sustinentia, validum tamen pistilli ictum non ferunt : & è diuersò alia quæ pistilli ictum ferentia, longam tamen trituræ moram minimè sustineant. Quamquàm verò medicamenta ea quæ validam & longiorem

trituram, aut alterutrum non sustinent, si contra trituræ suæ substantiæ congruentem modum, citra vllam artis cautionem, mollissimè læuigentur, quam plurimum ex substantia ipsorum tenui & suis viribus amittant. nihilominus falsissimum est quod nonnulli credunt aliquod posse dari medicamentum quod neutiquàm mollissimè læuigari possit, quin contra substantiæ suæ exigẽtiam teratur: vndè si eiusmodi medicamentum læuigetur in tenuissimũ puluerem, necessariò eius tenuem substantiam diflari vel vires deperdi. Ita enim natura constitutum est, iugiter hæc inter se adeò consentire, vt nullum sit medicamentum quod validam ac longam trituram exposcat, quin vt in leuissimum puluerem redigatur, eadem valida ac longa tritura indigeat: & contrà nullum ex his quæ nec validam nec longam trituram ferunt, quin clementi pistilli plaga ac breui trituræ mora in leuissimum puluerem reddi possit. Quod ex ipsa rerum natura ac constitutione manifestò consequitur. Quæcunq; enim validam ac longam trituram sustinẽt, eadem sua natura substantiam crassam densam & duram, aut lentam, lignosam, neruosam, aut membranosam, lapidosam, aut metallicã sortiri necesse

est

est. Hæc autem eadem rebus omnibus conueniunt fractu contumacibus, & quæ longam ac validam trituram expostulant vt tenuissimè læuigari possint, quippequæ vires suas validas in profundo sitas ac ægrè solubiles obtineant. Similiter quæcunq; neq; longam nec validam ferunt trituram, necessarium est substantia cõstare tenui rara friabiliq;, & quòd vires imbecillas ac superficiarias obtineant: hæc autem eadem etiam conueniunt ac consentiunt cum ijs quæ clementer tantum ac parum diu trita facilè in mollissimum puluerẽ læuigari queãt. Porrò id ipsum quoq; vt ab omnibus receptũ ac ipsa rerum notione confirmatũ asserit [a] Galenus, inquiens: tenuium esse partium ea dici quæ facilè in tenues partes comminuũt: solidarum crassarumq; partium, quæ contrà: tum dura viscosaq;, ægrè ac difficulter, aut non omninò, in tenues comminui posse: fragilia verò, & quæ citra viscositatem mollia sunt, promptè in tenues solui. Neq; verò inficior medicamẽta multa reperiri quibus aliquantulum longiori aut minus clementi tritura, quàm eorum substantiæ modus exigat, comminutis, facilius ac promptius eorum vel substantia tenuis diffletur ac euolet, vel vis ac facultas exhaletur ac pereat,

[a] Lib. de simpl. med. fac. cap. 11.

pereat, quàm in alijs eundem trituræ modum exposcentibus contingere posset. Immò etiam esse quæ tametsi conuenienti suæ ipsorum substantiæ modo lævigentur: tamen adeò tenui exolubili ac facilè inflammabili substantia sunt prædita, vt nisi maxima diligentia ac arte terantur, non parum ex illorum substantia ac viribus euanescat & resoluatur. His ita expositis, facillimum iam erit proposita argumenta diluere. Quod enim dicunt medicamenta nonnulla esse quæ substantiam tenuem ac superficiariam sortita crasiusculè & minus acuratè teri conueniat, quoniam nimis attenuatorum vis facilè ac promptè disperditur: partim quidem concedo, ac partim nego. Concedo libenter, & assero etiam, verisimum esse quòd multa sint tenui ac superficiaria substantia prædita, quæ nec longam nec validam trituram sustineant: sed quòd inde consequatur ea crasiusculè fore perpetuò terenda, quoniam eorum nimis attenuatorum vis facilè disperditur, id verò nego. Sed quæ sunt substantia tenui prædita, per se sola exhibita aut in pulueribus cum alijs commista, crasiusculè aut minus accuratè terenda censentur optimè. At in compositionibus ijs, in

quibus

quibus, vel vera miſtio contingit, vel aliqua fermentatio expectatur, ſubtiliſsimè [a] omnia læuigari rationibus à me anteà traditis omninò neceſſarium eſt. Neq; timendum ne eorum nimis attenuatorum vis facilè diſperdatur, quoniam quantuncuq; tenui ac inflammabili ſubſtantia ſint prædita, ſi iuxta artis præcepta terantur, impoſsibile eſt ex eorum tenui tritura vires ſuas diſperdi. Quòd Galeni præceptum vniuerſale ſit obſeruandum, quo in ventriculi aut ei vicinarum partium affectibus craſsius, vt in remotiorum ab eo partium curatione, tenuius ſint terenda medicamenta, ego quoq; aſſero & cõmendo: neq; aliquid ei contradico cum in electarijs aut pillulis omnia læuiſsimè teri præcipio. pillularum enim maſſa, & electaria etiam ipſa, ſi ad ſolidam formam reducantur vt in bolo deuorentur, maiorem moram in ventriculo faciunt, quamvis omnia ſimplicia ex quibus compoſita fuerint ſint molliſsimè læuigata, quàm quivis pulueres perſe exhibiti. Quod autem de ſcammonio expreſſis verbis ſcribit Meſues, de trituratione modicum ſuſtinere: & ego de Rhabarbaro concedo, tenuiſsimè læuigatum vrinas mouere, craſsius verò tritum per ventrem expurgare.

Hæc

a Præter nonnulla ex validis expurgantibus, & potiſsimum ſcãmonium, quæ in pillulis & alijs cõpoſitionibus in quibus vera miſtio non contingit, minus ſubtiliter terenda concedimus.

Hæc quidem tenuius cribrata nullum omninò negotium mihi facessent. si enim Mesues per verba illa à me citata sentire voluit scammonium nullo modo subtiliter læuigati posse, citra eius virium dissolutionem ac iacturam: falsum id esse ex his quæ iam demonstraui apparet: atque iure optimo in eo à Manardo reprehenditur. Sin potius nihil ille tale intelligit, nisi tantum scammonium longam trituram non ferre (vt ipse se ipsum apertissimè declarat, cũ subdit: quare oportet vt in eius contritione non nimium insistatur) vel quòd contusionem quæ violenta manuum pulsione fiat non sustineat (vt Ioannes costæus & alij docti viri interpretantur) argumentum sanè ipsum euanidum, non autem scammonium, relinquitur. Adde quòd Mesues ipse hoc de scammonio Antiocheno & optimo dixerat, non autem de crasso ac deteriori, quale id omne est quod ad nos nunc affertur, de quo ita dixerat: verum in grossa scammonea expedit vt plus in triturãdo insistas. Quod autem dixit Auicena destrui virtutem scammonij propter contritionem: ex eius verbis statim subiunctis constat, per contritionem intelligere validam illam in triturando pistilli plagam: quam cum scãmonium

non

non sustineat, friari illud clementer oportet. & hoc est quod ille dixit: vt vltima facilitate conteratur, ne ex contritione caliditas illud consequatur. Quod verò de Rhabarbaro concedo crassiusculè tritum per ventrem euacuare, tenuius verò, vrinas mouere: hoc quidem non est facultatem quam habet amittere, ac aliam nouam acquirere. Siquidem vna ac eadem facultas eius est humores sibi cognatos expurgandi. Quos aut per aluum, aut per vesicam cũ vrinis iuxta eius trituræ modum pellit. Deinde cum vrinas illum mouere dicimus tenuiter læuigatum, intelligendum est, si illud solum aut cum alijs in puluerem redactum in potu præberetur: at in electarijs cum alijs simplicibus medicamentis mutuò vnitum, ac solidiori forma propinatum, cum in ventriculo moram faciat, perinde ac si perse crassè tritum exhiberetur, per aluum magis quàm per vesicam quocunq; modo tritum euacuabit. Vt igitur me tandem recipiam, ac sententiam nostram in summam colligam, pro vniuersali præcepto statuendum censeo, in omnibus medicamentis perfectam fermentationem recipientibus, perpetuò omnia trituram exigentia quàm tenuissimè esse læuiganda: in reliquis verò, si ex eo-

M rum

rum genere ſint quæ fermẽtationem aliquam tametſi non perfectam admittant, ſimiliter omnia tenuiſsimè terenda: præter ea quæ ſubſtantiam adeò tenué ac exolubilem obtinuerint vt tantam triturationem citra ſuarum virium iacturam ſuſtinere nequeant: hæc enim haud ita læuiſsimè, niſi quantum eorum ſubſtantiæ natura permittat, erunt tenuiter terenda. Expurgantia quoq; horum compoſitionem ingredientia poterunt ſimiliter haud omninò exquiſitè læuigari. Sin nulla omninò fermentatio in eis ſperari poſsit, cuiuſmodi ſunt pulueres: tunc habita ratiõne loci aut partis affectæ, iuxta Galeni præceptum, ad ſtomachi affectus craſsius, ad alios verò eò tenuius quo lõgius ab ſtomacho diſtiterint, erunt ipſi pulueres terendi. Quaquàm vbi in illis expurgãtia aliqua fuerint, de quibus hîc potiſsimum agitur, ſi benigna illa ſint nihil omninò incõmodabis ſi iuxta Galeni mentem etiam ad ſtomachi affectus tenuius terantur: niſi in quibus ob facultatem diureticam, quam ſimul cum ſolutiua obtinuerint, timeatur, ne humor per vrinarũ vias deducatur. Vt in Rhabarbaro. Hæc enim craſsiuſculè teri oportebit. Similiter ſi expurgantia ipſa maligna fuerint, ex quorum violentia, immo-

immodica expurgatio timeatur, craſsius erunt terenda in puluere vna tantum doſi exhibendo: In puluere autem pluribus doſibus propinando, ea inter craſſum & tenue mediocritate erunt terenda, vt æqualiter omnia miſceri poſsint, neque plus ex eis in vna doſi quàm in alia reperiri poſsit. Neque aliquid ab hoc præcepto deterrere nos debet formido illa à Pharmacopolis iam diu concepta, quòd ea quæ ſunt tenui ac ſuperficiaria vel facilè inflammabili ſubſtantia prædita medicamenta, ſubtiliſsimè trita promptè diſflentur & euaneſcant ac vim amittant. Quum id arte præueniri poſsit: dummodo eam Pharmacopola, vt tenetur, exercere, ac ſibi tradita præcepta omnia ad huiuſmodi incommoda vitanda, obſeruare ſtudeat. Neque verò ad hoc tantum, ſed ad ipſum trituræ opus peragendum, quamplurima extant præcepta. Qualia ſunt in Rhabarbari tritura amygdalam aliquam aut cucurbitæ ſemen prius in mortario tundi: ſpicam, galangam, calamum aromaticum, cubebas, caſiam, ſchenãtum, aſarum, dictamnum, ſcammonium, vt & aloëm, colocynthidem, euphorbium, turbith, elleborum, & eſulam, ac alia multa tam tenuis

quàm mediocris & crassæ substantiæ, olei rosacei guttula vna vel altera commodissimè teri. Sic Ambram & moscũ vel aqua rosacea solui, vel cum alijs sibi adiunctis pulueribus friari. Et similiter camphoram vel liquore aliquo quod proposito magis vsui sit solui, vel cum pulueribus alijs quibus permisceri præcipitur comminui: vt & castoreum & spicam. Ne autem tenuior medicamenti substantia pistilli plaga aut motione è mortario euolet, ac in auras euanescat, aut saltem vt id quàm minimum sit, omni arte procurabit Pharmacopœus. Quam sanè artem diligentissimè exactissimeq́; nobis Critonis nomine tradidit Galenus [a] lib. de antidotis. Sin verò in aliquo ex huiusmodi valenter expurgantibus medicamentis, in quibus maximè timetur eiusmodi difflatio ac exolutio, Pharmacopolæ ars aut diligentia non fuerit tanta, quin aliqua substantiæ aut vitium ipsius medicamenti iactura contingat: eam patui faciendam censemus, præ vsu atq; emolumento quod mollissima tritura exactæ medicamentorum mistioni affert: nimirum vt mutuò ipsa vniantur. Qua etiam ratione similiter Galeno parum curæ fuit si ex tenuissima tritura medicamentorum theriacam ingredien-

[a] Lib. primo, in fine.

dientium ſubſtantiæ eorum tenuis pars aliqua diffluerct. Adde quòd in hiſce valenter expurgantibus id quod diffluit ac exhalatur, dummodo perpaucum ſit (vt eueniet, niſi omninò iners ac negligẽs ſit Pharmacopœus) quodam modo correctionis vicem habet: ſiquidẽ cum eadem eorum tenuioris ſubſtantiæ ac virium etiam aliquantula iactura, plurimum etiam ipſorum violentæ ac effrenis facultatis infringitur: vt in ſcammonio, turbit, colocynthide, & ſimilibus, tenuiſsima tritura ſit eorum malignitatis veluti frenum & quædam caſtigatio. Atque ſi hoc malitiei medicamentorum frenum aliquantula eorum ſubſtantiæ ac virium iactura non ferunt Pharmacopœi; cur ſcámonij caſtigationem recipiunt, quæ fit ex eius in citonio coctura. Quum manifeſtiſsimum ſit hoc modo correctũ multò minus expurgare. Adde quòd quantulumcũq; eſſet damnũ iſtud, leuiſsimo tamen impendio, conuenienti nimirum doſis medicamẽti ipſius additiuncula, ſarciri poſſet. Quid enim quæſo intererit, ſi ex maſſa pillularum, cuius iuſta idoneaque humori propoſito expurgando quantitas eſſet drachma vna, pondere drachmæ vnius & granorum quinq; aut decẽ tibi exhibeatur? nonne

mulrò plus ex compositorum dosibus apud auctores præscriptis imminuere hactenus medici omnes quicumq; eas Hispanorum Pharmacopolarum drachmis expensas propinabăt? quas ijs quæ Romanis, Græcis, latinisq; omnibus, atq; adeò Arabibus auctoribus vsurpabantur, dimidio ferè scriptulo leuiores esse iam deprehendimus & conuicimus. Ex quo fit vt quamquàm ipsis medicamentorum dosibus nihil deinceps addatur vltra pondus id quod eis auctores præscripsere, si iuxta vulgaris nostri marci pondera determinentur (vt determinanda ac ponderanda omnia esse medicamenta abundè ostendisse videmur) multò quidem maioris momenti erit quod in eiusmodi ponderum variatione vsurpatis hactenus dosibus accrescet, quàm quod ex scammonij aut alicuius alterius eiusmodi simplicis medicamenti exquisitissima læuigatione in medicamentorum compositorum viribus deteri imminuiq; possit. Atq; hæc de medicamentorum expurgantium tritura disserenda censebam.

*

LIBER TERTIVS DE MEdicamentorum cōpositorum examine.

DE SYRVPORVM ANImaduersione. Cap. 1.

QVVM nostri instituti non sit, vt iam præfati sumus, Pharmacopœiam hîc integrá tradere, nisi viam tantum ad eá substernere, errores quibus in hac Pharmacopoliorũ recognitione irretitos esse Pharmacopolas nostros comperimus animaduertentes: Explosis duobus illis qui Pharmacopœos omnes non solũ huius ciuitatis, sed & vniuersæ Hispaniæ malè habebát: reliquum iá erit vt ad particulares, & in singulis cōpositis in officinis nostris asseruari solitis cōmissos, descendamus. Neq; verò omnes percurremus, satius esse iudicátes in multis cōniuere, quàm omnia ad viuũ resecátes simul cum zizania triticũ eradicare. Neq; etiá cōsilium hîc nostrũ est cōpositiones ipsas in trutiná reuocare, atq; earum descriptiones ita reformare, vt (quod in multis opus esse ducimus) interdũ aliquid in eis immutare audeamus (quũ tamé id maximè nobis in animo

sit

ſit facere in noſtra Pharmacopœia nunquam ſatis laudantes Fernelij in hoc iudicium ac libertatem) ſed ipſas ſingulorum medicamentorum deſcriptiones religioſè tractantes, vbi dumtaxat librariorum fortè interpretumvè culpa errata aliqua in eis deprehenderimus, ab alijs etiam annotata, à ſuorum auctorum mente minimè quoad fieri poſsit deuiantes, emendare conabimur: & quod in eis obſcurum, vel à noſtris Pharmacopœis ſiniſtrè intellectum videbitur, exponemus. Quæ per ipſorũ claſſes aliorum more examinantes, à ſyrupis qui primò ſeſe offerunt exordiemur. Illud verò de eis in vniuerſum animaduerſione maximè dignũ cenſemus, quòd in omnibus officinis eos palato potius quàm morborum auxilio paratos oſtendimus: idque neq; inſcitia, neq; auaritia noſtrorum Pharmacopœorum factũ. Cauſantur enim omnes Hiſpalenſium ægrorum delicias, qui vſque adeò ſunt delicati, vt niſi ſyrupus viſui & guſtui ſit gratus, & nihil præter ſaccharum depuratum referat, eum guſtare non ſolum recuſent, ſed hac vna ratione quòd ſyrupus ſapiat herbarum ſuccos aut aliquid aliud quo conſtet, damnent Pharmacopolam illum, & eo relicto alium quærant: cumq; magnis

enco-

encomijs extollant qui gratiora paret medicamenta: nihil prorſus de eorum vtilitate, niſi de guſtu tantum curantes. Quanquam autem populus ipſe tam inſignium medicorum, quales hæc ciuitas alit, admonitionibus, breui vt ſperamus, reſipiſcens, quæ verè laude digna fuerint laudabit: nihilominus noſtros Pharmacopœos exortamur ne deinceps tempus in populari aura captanda potius quàm in arte probè perdiſcenda ac exercenda inſumant: atq; ſyrupos omnes exarte parantes nihil eorum quæ in illorum deſcriptionibus continentur prætermittant, ſiue inſipidos ſiue amaros ſiue etiam horridos guſtui futuros intelligant. Quoniam verò ſerapia permulta, vt & complures aliæ cõpoſitorum medicamentorum ſpecies ex decoctionibus parantur: nobis quidem primò propoſitum fuit de ipſis decoctionibus latius agere, multaq; in eis animaduertere, quæ à nullo alio doceri exiſtimabamus. Quorum præcipuum illud erat quòd in multiplicatione aut diminutione ſingularum decoctionum nemo vſquam quonam pacto in eis ſervari deberet proportio verè exponeret. Sed cum in libellũ poſteà incidiſsem quendam Hiſpanica lingua à quodã Ludouico de Ouiedo Matritenſi Phar-

macopœo conſcriptum: in quo verè quidem de ipſis proportionibus in decoctionibus obſeruandis tradebatur: ſententiam noſtram de his latius diſſerendi mutare, auctoremq; illum, virū ſanè in ſua arte ſatis peritum, noſtris Pharmacopœis commendare conſtituimus, vt iuxta eius præſcripta omnes ſuas decoctiones parent. Vtq; manifeſtè intelligant veram eam eſſe proportionum in decoctionibus ſeruandarū doctrinam quam vir ille inſequitur, vt nimirū in omni decoctione minori aut maiori copia à Pharmacopœo quàm à ſuo auctore paráda, ea iugiter liquoris quantitas ſit inijcienda, è qua æqualis inter coquendum abſumatur quátitas ei quam in ſua decoctione conſummi auctor præceperit, & præterea expetita iuris decocti quantitas ſuperſit: Nos id ſequéti exemplo exponemus. Sit propoſita aliqua decoctio ab aliquo auctore, in qua libræ duæ radicū in libris octo aquæ ad dimidias coquantur. cuius tantū dimidium libeat cōficere. Hoc Pharmacopœi omnes iuxta ſuum vulgatum moré ita faciunt, vt libra vna radicum in libris quatuor aquæ incoquatur ad dimidias. Atq; hoc modo ſeruatā eſſe credunt proportionem præfatæ integræ decoctionis ad eius dimidium. in quo tamen
non

non parum falluntur. Cum proportio illa quā ipsi seruare credunt non modò nō seruetur, sed neq; seruari debeat. Qui enim dimidium alicuius propositi decocti cōficere statuit, illud quidem in quantitate tantum, non autem in facultate aut viribus dimidiatum esse vult: ita ut decoctum ipsum dimidiatum quod in libris duabus remansit, eadem omninò polleat facultate, quæ in libris totidem iuris integri decocti contineretur. Vt autem hoc contingat, necessarium est vt eodem igne tantundem temporis consummatur in dimidiata decoctione quantū in integra. Vndè etiam consequetur tantundē aquæ consummi debere in dimidiata decoctione quantum in integra. Quoniam itaq; in proposita hîc integra decoctione libras quatuor aquæ consumptas esse dicimus, in eius autem dimidio duæ tātum iuxta vulgatum Pharmacopolarum morem consummuntur (incoquūtur enim libræ quatuor aquæ ad dimidias) manifestū iā est dimidiatā istā decoctionē minimè æquali facultate pollere posse qua proposita ipsa integra decoctio, nisi multò minori. Ex quibus euidētissimū fit, quòd licet eadē proportio quæ fuerit integri decocti ad eius partē, sit seruanda in medicamētis ipsam integrā co-

ctioné ſubeútibus ad medicaméta quæ eius partem ingrediuntur, id tamé in licore in quo ipſa medicamenta incoquũtur minimè ſeruari poſſe. Vt in propoſito exéplo: quum integræ decoctionis ius libris conſtet quatuor, ad quas redactæ ſunt libræ octo aquæ in libris duabus radicum incoctæ: ſi eius iuris decocti dimidium cõficere velimus, nempè, libras duas, accipietur quidem dimidium radicum ex quibus integra decoctio conſtabat, & erit libra vna radicũ, cuius proportio ad libras duas quæ integrã decoctionem ingrediuntur eſt eadem quæ librarũ duarum dimidiati iuris decocti ad libras quatuor integri iuris decocti. Ex aqua verò minimè accipiẽdum erit dimidium librarum octo, ex quibus integra decoctio confecta eſt, niſi libræ ſex, vt conſumptis libris quatuor (quot in integro decocto conſumpta eſſe dicuntur) relinquantur libræ duæ pro dimidiato decocto quæſito. Quomodo in ipſa aqua ſervatur proportio arithmetica inter integrum decoctum & eius partem. Siquidem eadem quantitate excedunt libræ octo (ex quibus cóficitur integra decoctio) libras quatuor quæ ſuperſunt in integro decocto: qua in eius dimidio libræ ſex excedunt libras duas quæ ſuperſunt in dimidiato

decocto. Quòd verò proportio hæc arithmetica similiter sit in liquoribus aliarum omnium decoctionum seruanda quæ in maiori quantitate à Pharmacopœo quàm à suis auctoribus parentur, eodem quo attulimus exemplo manifestum fiet: Si enim præfactam decoctioné libeat Pharmacopœo duplare, iuxta vulgatum moré, accipiet libras quatuor radicum & in libris sexdecim aquæ incoquet ad dimidas, quomodo consumerentur in ea decoctione libræ octo aquæ: Quum in proposito simplici decocto quatuor tantum consumptæ essent. Quare licet proportio geometrica sit quidem octo (quantitatis aquæ simplici auctoris decocto iniectæ) ad quatuor (quantitatem iuris ipsius simplicis decocti) sicut sexdecim (quantitatis scilicet aquæ duplatæ decoctioni iniectæ) ad octo (videlicet, quantitatem iuris dupli decocti) cum facultas in vtroq; decocto maximè varietur ex multo maiori mora coctionis duplati decocti quàm simplicis: proportio quidem arithmetica erit hîc potius quærenda, in qua aqua duplatæ decoctioni iniicienda eadem superet quátitate ius illud quod in eadem duplata decoctione superesse debet, qua in proposita simplici decoctione aqua in ea iniecta ipsius su-

perabat ius quod peracta eius coctione remansit. Hoc autē fiet, si pro duplata decoctione accipiantur libræ duodecim aquæ. ita enim consumptis ex ejs libris quatuor, relinquentur octo. Quod erit duplum propositæ decoctionis. atq; in ea totidem libræ aquæ insumētur quot in ipso decocto simplici. Atq; ita ex seruata in eis proportione arithmetica fiet vt eodem temporis spacio vtraq; conficiatur decoctio. cumq; ambo in igne æquali fiant, necessariò eadē & æquali omninò pollebunt facultate.

IN SYRVPVM E *succo citrij.*

SYRVPVS ex acido citrij parandus erit iuxta Mesuæ doctrinam in eum qui subsequitur modum: accipe[a] succi malorum citriorum acidi libras duodecim. coquatur in vase fictili vitreato igni prunarum lento ad tertiæ partis cōsumptionem: deinde residere sinatur dum clarescat. tum id quod tenue est[b] sponte sua colo laneo trāsmittatur. Inde eius succi clari libris septem affundantur sachari albi expurgati & in julepum percocti libræ quinque. et coquatur ad syrupi crassitudinem: aut si æstas fuerit, inso-

[a] *Succus is debet esse ex acida parte mali citrij probè maturi extractus: per linteum solis manibus, nō autem torcularis ope expressus, ne lētus aut viscidus sed purus evadat.*

[b] *Sine expressione.*

sole dimittatur, donec eius aquositas consummatur, quò incorruptus seruari posſit.

IN SYRVPVM CAPILlorum Veneris.

CVM variæ syrupi adianti seu capilli veneris descriptiones in officinis reperiātur. ex omnibus eā selegimus, quæ à Plateario mutuari solet, verum in eum qui sequitur modū correctā. Accipe capilli veneris recentis & modicè cōtusi libram vnā. cui affundātur aquæ calidæ libræ tres. et in eadem aqua maceretur horis duodecim. quibus trāsactis, leuiſsimè coquatur dum semel ferveat. deinde in iure expreſſo, atq; adhuc calenre, macererur per totidē similiter horas alia quoq; libra capilli veneris recētis & cōtusi: atq; lento igne iterum semel ferueat. et tādem iuri cum expreſsione colato addantur sachari albi libræ tres. et percoquātur in syrupū.

IN SYRVPVM DE PApauere.

SYrupus de papauere Mesuæ nō debet parari iuxta formulā quæ in eius repitur codicibus

in

in qua duplex notatur error, vnus librariorum, à multis iam castigatus, qui sacchari & penidiorum ana vncias quatuor legunt, non autem ana drachmas quatuor, vt deprauatè in Mesuæ codicibus legebatur. alter verò qui ipsius videtur esse auctoris, à nemine (quod sciamus) hactenus animaduersus: imò quem plærosq; post illum sequutos deprehendimus: dimidium sacchari, et penidiorum pondus, aut etiam minus, papaueris decocto immiscentes: Galeni auctoritate, cum Mesue fortaßis deceptos, qui in suo [a] diacodio mellis dimidiam mensuram papaueris iuri ad miscēdam præcipit. Quam quidem Galeni sententiam ipsos non esse assequutos cuilibet euidentißimum fiet, qui diuersorum liquorum mensuras cum eorundem ponderibus comparauerit. à multis enim doctis ac diligentibus viris certißimo experimento comprobatum est vinum aquam & alios similes liquores grauiores esse oleo in sesquinona proportione, mel autem vino & reliquis similibus in proportione sesquialtera. Vnde si iuxta Galeni præscriptum papaueris iuri dimidia mellis mensura conuenienter admisceatur, sanè si papaueris decoctum libram vnam cum dimidia ponderauerit, mel ei immiscendum, vt dimidiam

[a] Lib. 7. de composit. medic. sec. lo. c. 2. in confectione ex capitibus papaueris Galeni.

diam decocti mensuram compleat oportebit ponderare vncias tredecim cum dimidia: atq; si decocti pondus fuerit librarum duarum, mel lis pondus libræ vnius cum dimidia fore conveniet. Quoniam verò ad consistentiam decocto acquirendam parum admodum interest inter mel & saccarum seu penidia, necessarium esse consequitur, papaueris decocto, si libras duas ponderauerit, vncias duodeviginti sacchari & penidiorũ esse adiungendas. Atq; ita syrupus papaueris Mesuæ ex [a] Galeno in suo diacodio in hunc modum castigabitur: Recipe capitum papaueris albi & nigri semine turgentium [b] maturorum & nondum aridorum ana vncias septem & semisem. contusa macerentur in libris quatuor aquæ pluuialis per diem naturalem, aut longiori etiam tempore si duriora & sicciora fuerint. Deinde coquantur [c] donec flaccescant, adeò vt eorũ succus exprimi posit: quod ferè fiet, si ad dimidias fuerint percocta. et expressum ius cum sachari albi clare facti & penidiorum ana vncijs octo percoquatur in syrupum.

a *Loco ante citato ex lib. 7. de cõpos. medic. sec. lo. c. 2.*

b *Nimirum, in siccitate & humiditate mediocriter sehabentium.*

c *Diutius autem coqui superuacuũ cẽset Galenus.*

IN SYRVPVM E
mentha.

O SY-

SYRVPVM è mentha causantur Pharmacopœi ob nimiam menthæ siccæ & rosarum copiam, aut succorum inopiam in eius compositione à Mesue præscriptorum, ritè parari non posse. Vndè quidam succos augendos, alij verò mentham & rosas minnendas censent. At nos contrà, vt alij etiã docti viri, nullis nec herbarum nec succorum quantitatibus ex ijs quæ in Mesuæ descriptione continẽtur immutatis, illum ex arte in eum qui sequitur modum parari posse ac debere censemus. Accipe succorum expurgatorum cydoniorum acido dulcium, cydoniorum dulciũ, granatorum acido dulcium, granatorum acidorum, & granatorum dulciũ, ana libram vnam & dimidiã. in his succis permistis & calentibus immittantur foliorum mẽthæ non nimium, sed mediocriter, siccæ, ruptorum aut contusorum, vnciæ nouem. & macerentur horis duodecim super cineres calidos, vel in loco alio tepido. Deinde igni admota in vase duplici leniter coquantur, vt semel tãtum ferueant. protinusq; per telam lineam fortiter torquẽdo colentur. atq; in iure expresso adhuc calente macerentur rursus horis viginti quatuor foliorum menthæ similiter mediocriter siccæ aut passæ, non autem aridæ, & modo præ

di-

dicto confractorum, aliæ vnciæ nouem: foliorum rosarum rubrarum siccarum vnciæ duæ. Post hæc, vt prius, eodem vase duplici prædicto coquátur lento igne ad medias. colentur cum expresione. expresso adde sacchari rubri libras duas. percoquantur in syrupum. qui in fine aromatizetur cum drachmis duabus galiæ muschatæ, stillatitio rosarum liquore solutæ, & diligenter immistæ.

IN SYRVPVM *Absynthij.*

PRIOREM serapij de absynthio apud Mesuem descriptionem, quæ magis est in vsu, nostris quoque officinis commendamus: hac tamen animaduersione vt in ea legendum sit, absynthij libram semisem: quod & in antiquioribus Mesuæ codicibus legitur, & à plærisque omnibus recipitur: non autem libras duas, vt recentiores habent codices: & vt absynthiũ sit pônticum, quod vulgò dulce appellari solet, & non aliud: vtq; mellis loco substituatur saccharum

rum rubrum: Quod in calidioribus regionibus, qualis hæc nostra est, magis conuenit.

IN SYRVPVM DE tussilagine.

CVM syrupus de tussilagine nulli certo auctori adscribatur, & variè in officinis paretur: nos sequentem eius descriptionem magis probamus: Accipe tussilaginis recentis manipulos sex. capilli veneris manipulos duos. hysopi manipulum vnum. passularum vncias quatuor. glycyrrhizæ vncias duas. macerētur omnia in libris octo aquæ per horas viginti quatuor. deinde coquātur dum ad quinque libras reddeant. colato iuri addantur sacchari rubri libræ tres, mellis libræ duæ. et fiet syrupus.

IN SYRVPOS FVMAriæ endiuiæ & cychorij compositos.

IN compositis syrupis fumariæ Mesuæ, in tubi seu endiuiæ Gentilis, & è cychorio Nicoli, tantam varietatem ac confusionem comperimus, vt meritò ab eorum vsu deterreri medicus

cus debeat. Quoniam verò institutum nostrũ in hoc tractatu non est novas aliquas medicamentorum descriptiones afferre: ei qui simplicibus serapijs, qui ex ipsarum herbarum succis fieri solent, contentus non sit, consuleremus, vt ex omnibus præfatorum syruporum quæ circumferuntur descriptionibus, eas deligat quas Ioannes Fernelius in sua methodo affert.

IN SYRVPVM DE *quinque radicibus.*

CVM syrupus ex quinque radicibus variè in officinis, incerto etiã auctore parari soleat: consultius nobis visum fuit, sequentem nostris officinis præscribere. Accipe corticum radicũ apij hortensis, fœniculi, petroselini, rusci, & asparagi ana vncias quatuor. corticum radicum capparis & eryngij ana vncias duas. seminum anisi, fœniculi, & petroselini, ana vnciam semis. coquantur secundũ artem in libris decem aquæ, donec ad sex libras redigantur. tunc demittantur ab igne donec tepuerit decoctum. fricentur manibus, & colentur. colaturæ addẽdæ saccari rubri libræ quinq;. et fiet syrupus.

Prætermisimus autem acetum, quod alij ad-

jicere hîc solent, quoniam mulieribus, pueris, & alijs etiã maximè aduersari soleat. Et quòd vbi aceto opus fuerit, facillimum sit syrupi acetosi conuenientem portionem ei addere.

IN SYRVPVM EX *artemisia.*

LABORANTIBVS mensium supresione fœminis frequentius opitulari conueniet. Id quod syrupo ex Arthemisia plerunque præstari solet. qui tamẽ adeò variè & confusè describitur, vt operepretium nos facturos existimemus, si illo prætermiso hunc alium proponamus. Accipe artemisiæ manipulos duos. corticum radicum eringij, petroselini, helenij, valerianæ, asparagi, fœniculi, ana vnciam dimidiam. radicũ rubiæ, pæoniæ, cyperi, anà quartam vnciæ. pulegij, origani, calaminthes, nepitæ, melissophylli, sabinæ, sampsuchi, hyssopi, prasij, chamedrios, chamepityos, pimpinellæ, hyperici, parthenij, beronicæ, centaureæ minoris, ana manipulum vnum. baccarum iuniperi, calami aromatici, seminis anisi, petroselini, apij hortensis, fœniculi, ocimi, dauci, rutæ, nigellæ, ana drachmas tres. contusa ma-

ce-

cerentur horis vigintiquatuor in aquæ libris decem. coquantur ad dimidias. tunc deponantur ab igne, donec aqua tepuerit. fricentur manibus, & colentur. colaturæ adde facchari rubri libras quinque. percoquantur in syrupum: qui aromatizetur cinnamomi vncia vna, & fpicæ drachmis tribus.

DE ELECTARIORVM AC *pillularum examine.*
Cap. 2.

IN expurgantium compofitorum recognitione, quorum auctores Scammonium in illis incoqui mandabant, non minorem noftrorum Pharmacopœorum errorem circa Scammonij coctionem, quàm circa eiufdem trituram offendimus. Nemo enim illorum eft, qui fcammonium in compofitis medicamentis incoquere audeat, licet à fuis auctoribus in eis coqui præcipiatur. Sed femper poftremo loco illud admifcent in electarijs, nonnulli poftquàm ab igne femota tepida adhuc extiterint, plerique verò poftquam omninò infrixerint. in quo focordia magis quàm ratione abdu-

abducti à suo imperatore Mesue discedere voluere: Siluij & aliorũ doctorum virorũ auctoritate territi, qui eos erroris quem scammonij coctio admittere nonnunquam solet admonẽtes in maiorem nunquam illud incoquendi errorem induxere. Ita enim scripserat [a] Sylvius: Scammonium si calorem sentit in grumos coagulatur: quare fit vt interdum in vna dosi alicuius medicamenti plurimum sit scammonium, in alia minimum: sicq; inæquale est medicamẽtum. ob id ad finẽ inijcitur. Ioubertus quoq; idem in sua [b] Pharmacopœia sensisse videtur: dum in compositione electarij è succo rosarũ à Nicolao descripta ita adnotat: Scammonium in se facilè coit & grumosum remanet: Atq; si dissoluatur, quiescens aliquot dies fundum petit & separatur. At enim si diligentius scripta horum ipsorum auctorum expendantur, reperientur illi quidem nihil minus quàm scammonij cocturam damnare: tãtumq; velle Pharmacopœos admonere, ne quid erroris in eius coctione admittant: multaq; diligentia ac arte opus esse, ne in grumos vertatur. Quòd enim Sylvius scãmonij cocturam probet, ipse apertè testatur, dicens parum ante citata verba: Scammonium si crudum est crassius tritum in media

[a] Lib. Pharmac. 2.

[b] Classe 2. de catharticis.

dia coctione miscẽdum. et [a] alibi etiam inquit: Scãmonium quoque crassius teritur, si coquẽdum est cum alijs. At Ioubertus Scammonium in electario è succo rosarum Nicolai non incoquit: quia ipse Nicolaus illud illic non coquit. at in præfata in illum annotatione modũ quo exactè illud illic permisceri debeat docet, statim post verba superius à nobis citata ita præcipiens: Ergò seorsim dissoluendum succo rosarum, cui benè permiscebitur. deinde syrupum coctum ad electarij consistentiam illi seorsim affundere calidum oportet, & exactè misceri. Atq; in illis eiusdem electarij annotationibus, de Scammonij tritura agens, illud crassiusculè teri concedit vbi sit incoquendum. sed in electario rosaceo Mesuæ, vt & in electario è psyllio illud cum Mesue incoquit. et in suis annotationibus in electario rosaceo Mesuæ, vbi in eius descriptione iubet Mesues illum cum alijs incoqui, sic inquit: Ergò Scãmonium sustinet æqualem alijs decoctionem. An non vult simul coquendum, tametsi omnia? et certè Scammonium melius sic corrigitur. Neq; verum est non pati illud coctionem: quum ea ratione præparetur intra cytonium: Et Mesues capite de Scãmonio, id variè coquendo præpa-

ret,& reddat innoxium. Sed quid opus est alios ipsis Pharmacopœis auctores quam ipsum Mesuem eis oboculos ponere. Is enim vt rectè aduertit Ioubertus,omnes ferè Scammonij noxas eius coctione emendare docet, capite proprio Scammonij scribens:& dico quòd decoctio est generalis præparatio eius, auferens plura ex eius nocumentis. Quin quòd ipse expressis verbis illud incoquere præcipit in ipsis compositionibus: vt in suo electario rosaceo, & electario è psyllio. Quemadmodum autem in ipsius Scammonij tritura ostendimus, posse in læuissimum pollinem redigi, & nihilominus integris suis viribus permanere:ita & in eius coctio ne cuncta ea incommoda, quæ præfati auctores aduertunt arte præcaueri poterunt. Atque hanc arté æquius multò fuerit Pharmacopœos ediscere & exercere (vt Scamoniũ in omnibus compositionibus, in quibus earum auctores illud coqui mandant incoquant) quàm incommoda quæ ob suam negligentiã artisq; ignorationẽ in eius coctura accidunt, causari, quominus auctorum præscripta obseruentur. Poterit autem non multò sanè negotio id consequi, si Scãmonium incoquendum optimũ semper eligatur,idq; [a] minus accuratè tritũ primò in parte suf-

[a] Alioquin enim subtilius læuigari oportebit, si optimum non fuerit.

ſufficienti decocti aut ſucci in quo incoquendũ eſt, antequàm mel aut ſaccharum ei injiciatur, exactè diſſoluatur, tepido exiſtenti ipſo iure aut etiam frigido. deinde reliquum decoctũ aut ſuccum ex ſaccharo aut melle ad ſyrupi mediocrem conſiſtentiá percoctum callidum ſenſim affundatur ipſi Scámonio diſſoluto in ſuo vaſe: probeq; exagitetur, vt Scammonium ipſum per totum ius aut ſyrupum exactè commiſceatur. Poſteàque igni lento redditum ſpatula iugiter agitatum leniter quantum opus fuerit decoquatur. quippe intenſum ac vehementem ignem non ſuſtinet. Et hoc eſt, quod dixerat Meſues: & oportet vt fiat eius decoctio cum facilitate. impetuoſitas enim in decoctione addit ei malitiam. Atq; ita oſtenſum ſatis relinquitur Scammonium rectè ac ex arte coqui poſſe.

IN ELECTARIVM Catholicon.

TAM varia eſt electarij Catholici apud Pharmacopeorum ſcriptores deſcriptio, & in officinis compoſitio, vt quam nos magis probamus hîc referre cogamur: nempe

quam plerique ex Salernitanorum Nicolao eligunt, ſed meliori ordine concinnatam. Accipe polypodij modicè recentis vncias tres. ſeminum aniſi vnciam vnam. confracta vt decet coquantur in libris quinque aquæ, primò polypodium, poſteà aniſa (vt ex arte fieri ſolet) dum ad duas redeant. colentur, & exprimantur. expreſſi maxima pars, additis ſacchari clareficati libris duabus, percoquatur moderato igne ad ſyrupi craſsitudinem. cui ab igne ſubſtrato adjiciantur pulpæ caſiæ, pulpæ tamarindorum minima reliqui colati parte ſolutorum & colo excretorum, anà vncias duas. quæ probè permixta rurſus coquantur leuiſsimè igne lento, Dum ſyrupus ſpiſsitudinem quam prius habebat nanciſcatur. quam vbi attigerit, ab igne exempto, & ad teporem perducto, inſperge ſequentia: [a] foliorum ſenæ mundatorum & tenuiſsimè tritorum vncias duas, Rhabarbari electi, polypodij, & florum violarum ſiccarum, anà vnciam vnam. glycyrhizæ raſæ, penidiarum, ſacchari candi, anà drachmam vnã, quatuor ſeminum frigidorum maiorum & à cortice mundatorum, anà [b] drachmam ſemiſſem. quatuor ſeminibus cultro inciſis, & per cribrũ tranſmiſsis, vel cum penidijs exactè ſubactis, &

[a] Et hoc in omnibus alijs cõpoſitionibus obſeruandum ducimus, vt ſemper pro folliculis ſenæ folia eius ſubſtituantur in noſtris officinis: quoniam qui ad eas perueniunt vel lè exſiccati & cariè cõſumpti ferè ſunt omnes.

[b] Legimus in integra huius electarij deſcriptione, vt legerunt Salernitani:

& læuigatis: reliquis autem in tenuẽ puluerem redactis: misceantur omnia probè lignea rudicula, ab initio ad finem vsque agitando, dum vbique substantiarum quædam sit æquabilitas. cauebitur autem semper, tum in hoc, tum in cæteris omnibus electarijs, ferri, aut æris, consimilisve noxij metalli vsus.

quatuor seminũ frigidorum vnciam vnam: quoniam hæc lectio magis cõgruit cum descriptione electarij catholici Nicolai Alexandri. vetustioris: non autem anà vnciam vnam, vt habet Nicol. Præpos. & alij eum sequuti.

IN ELECTARIVM E pruniis.

COMPOSITIONEM hanc primus descripsit [a] Nicolaus Alexandrinus vetustior, à quo reliqui mutuarunt. Sed in codice Latino Alexandrini vetustioris in priori violarum dosi mendosè legitur drachma vna, pro eo quod inferius in eadem violarum dosi legitur vncia semis. et in vtraque legendum esse vnciam dimidiam constat ex [b] Nicolao Myrepsico. quem etiam sequitur Nicolaus præpositus. quorum lectionẽ magis probamus, quàm Salernitanorũ, qui in suo Nicolao habent, violarũ vnciam vnã & semissem. Pruna verò nostris Pharmacopolis damascena cum primis eligenda commendamus: veluti à præfatis auctoribus præceptum

[a] Cap. 227.

[b] Sec. 1. antid. 88.

est, cum eadem apud nos reperiantur: aut saltem horum loco ea substituant, quæ vulgò appellantur [a] Çaragoçana. Quòd verò per viridia intelligenda sint recentia optimè matura, manifestius iam est Pharmacopolis, quàm vt admonitione sit opus. Siquidem [b] viridia dicuntur, vt excludantur sicca tantum, non autem matura.

a Alias, Çaragocis.

b Perinde ac in electario è psyllio, dicit Mes. violas virides, pro recentibus.

IN CONFECTIONEM Hamech.

CONFECTIO medicaminis Hamech, quam priori loco proponit Mesues, etsi receptissima sit in plerisq; omnibus officinis: si propositum nobis esset hoc in opere liberum iudicium de medicamentorum compositionibus ferre, ex nostris officinis exterminaretur: vt pote paratu difficilis, & citra vllam artem concinnata. Difficultatem ostendunt tot parandi modi quot apud nostros Pharmacopolas reperimus. Vix enim à duobus eodem modo eã audiuimus parari. Quod autem in medicina dixerat Hippocrates esse difficile iudicium, exposuit Galenus ex varijs in ea sectis intelligi. Atechnia verò, qua compositio hæc à viris do-

ctis

ctis notatur, est multiplex. Nam præter impeditam tot simplicium in sero per quinque dies macerationem multis obnoxiam periculis: simul in eo & infunduntur, & posteà cōcoquuntur medicamenta multa, quorum alia crassa alia verò tenui prædita substantia varia infusionis tempora & varios coctionis modos exposcunt. Quibus adde quòd vt pruna numero 60. & vnciæ ferè triginta duæ aliorum simplicium macerari possint diebus quinq;, & deinde vnicam recipere ebullitionem: oportebit eis præter libram vnam succi fumariæ, quam in ea infusione iubet Mesues immittere, seri libras vndecim aut etiam amplius affundere: vt nos certissimo experimento comprobauimus. quidquid alij à Pharmacopolis, quos ea de re consuluere, delusi, nullo specimine dato, seri minus ad hanc infusionem sat esse affirment. Vt si semel tantum ebullire ipsa infusio deberet, veluti præcipit Mesues, oporteret plus quàm septem libras ipsius decocti superesse. At enim hanc decoctionem mandat Mesues, additis ei casia tamarindis & manna, cum libra tantum vna & dimidia sacchari ad mellis consistentiam percoquere. quam quidem

dem antequàm obtineat, quis queso non intelliget vires tam infusionis, quàm casiæ, mannæ, & tamarindorum euanidas protsus fore. Quoniam verò in officinis nihilominus nostris vsitatißima hæc estconfectio: modum quo saltim minus inconcinnè, & iuxta auctoris mentem, parari posit, proponemus: [a] Accipe corticum Myrobalanorum citrearum vncias quatuor: cepularũ, & indatũ seu nigrarum, epithymi, anà vncias duas: agarici, pulpæ interiotis colocynthidis, radicũ polypodij quercini recentis, anà vncias duas drachmas duas: Rhabarbari, comarum absynthij (*Pontici, scilicet*) thymi, foliorum senæ, ana vnciam vnam: florum violarum recentium vnciam vnam dtachmas septem: seminum anisi, fœniculi, rosarum rubrarum, anà drachmas sex. pruna sicca dulcia enucleataq; numero sexaginta. Vuarum passarũ detractis accinis vncias sex. Colocynthis & alia quæ

[a] Quanquam integrã nos hîc auctoris descriptionem adduximus, consultius tamen cẽsemus eius dimidium tantum singulis vicibus conficere. Ita enim omnium medicamentorũ macerandorum dimidio sat essent seri libræ quinq; cum dimidia, & fumariæ libra semis. Quibus percoctis dum decoctum ipsum ad libras duas cũ dodrante redeat, minus multò ex eo consumeretur quàm in integra descriptione fieri oportet, in qua libræ sex cũdimidia insumũtur: cũ hîc libræ tres tantum cum quadrante consumantur. Atq; ita magis ex artè factum decoctum efficatius quidem & potentius redderetur. Quumque in integra descriptione necessarium sit contra ipsam artem ex ipsa decoctione plus iusto insumere, ne maior eius quantitas superesset quàm quæ syrupo conficiẽdo sufficeret: in eius quidem dimidio si humoris in decoctione cõsumpti quãtitas dimidia tantum fuerit eius quæ in integro decocto consumi præcipitur, decoctius reliquum & validius erit, & serapio coficiendo sufficiet. Neque verò seruari hîc oportet proportio illa arithmetica quam in alijs ex arte factis decoctionibus obseruari volumus. quippe quum in integra descriptione decoctio ipsa sit contra artem instituta.

quæ incidi poſſunt minutim forcipe inciſa, reliqua verò contuſa, omnia macerentur ſimul in libris [a] vndecim ſeri caprini (à quo etiam recocta fuerit detracta) & ſucci fumariæ depurati libra vna, in vaſe vitreato [b] oblongo & anguſti otis, benè obturato, per dies quinque, quotidie agitata, & igni aliquantulum [c] calfacta in duplici vaſe. Exactis quinque diebus igni lento ferueant, dum ad quinque libras cum dimidia redeant. fricentur, & validè exprimendo colentur. in colaturæ [d] minima portione, diſſoluantur Scammonij vncia vna & dimidia: mannæ vnciæ duæ: pulpæ caſsiæ vnciæ quatuor: pulpæ tamarindorum vnciæ quinque: ſingula ſeorſim. reliquo verò colato iuri adde ſacchari clarificati vncias viginti duas. et percoque ad mellis craſsitudinem. quam vbi obtinuerit, ab igne ammoueatur. et calidum ſenſim admiſceatur Scammonio diſſoluto in ſuo vaſe, ſubindè agitando quouſq; exactè omnia permiſceantur. deinde igni lento tandiu exagitando bulliant, donec decoctum ipſum priorem quam obtinebat coſiſtentiam, aut etiam paulò craſſiorem, nanciſcatur. Mox ei prius ſeruatam mãnam pauco expreſsi decocti ſolutam adiunge: cum qua rurſus in ipſo moderato igne leniter co-

Q

[a] Vel nõ plus quàm duodecim.

[b] Ita enim præfinita ſeri copia rebus infuſis ſufficiet.

[c] Ex Gal. lib. 7. de comp. medic. ſec. lo. cap. 4. vbi præcipit macerari pſyllium in aqua calida coniectum, colligunt nonnulli, in omnibus infuſionibus obſeruandũ vt perpetuò fiant in liquore calido. At enim tepidum ſaltim debere eſſe liquorem in quo medicamenta fuerint maceranda, vel tepido loco aſſeruandum, aut etiam interdum inſolandũ, rationi conſonum videtur, vt blandi caloris beneficio adiutus medicamentorũ vim prõptius exorbeat.

[d] Vnciæ octo ad ſummum ſat erunt eis.

coquatur quousq; ad ipsam mellis compagem reddeat. et postea cremor casſiæ & tamarindo rum, prius quàm paucisſimo præfati decocti extractus & ſeorſim ſeruatus, addatur. cum quibus ſimiliter percoquetur ad præfatam vſque mellis ſpiſsitudinem. & tandem ſemoto ab igne, & tepido exiſtenti, inſperge ſequentia in tenuem puluerem redacta: Rhabarbari vnciam vnam drachmas tres: myrobalanorum citrearum, cepularum, indarum, anà vnciam dimidiam: Belericarum, emblicarum, ſeminum fumariæ, anà drachmas tres: aniſi ſpicæ nardi, anà drachmas duas. Permiſceantur omnia probè, lignea rudicula, continenter agitando.

IN ELECTARIUM *Diaphænicon.*

DESCRIPTIONEM Diaphænici quā affert Meſues, cum ſequentibus animadverſionibus probamus. Primò vt dactili ſumantur ex maturis ſolidiores & recentiores: qui ex Africa cōuehi ſolent: quidquid alij viri docti Meſuē græciſare cogentes, interpretentur vocem cheyron fuluum, ac ſi eſſet vox græca κίρρον.

Cum

Cum potius per cheyron, regionem seu oppidum intelligendum sit: ex quo dactilos, vt & tamarindos optimos, censebat Mesues aduehi. Nam quòd per dactilos cheyron, non possit ipse intelligere fuluos, quales sunt immaturi, cōstat ex eodem Mesue in eclegmate de pinis, in quo accipiendos esse dactilos cheyron docet. cum enim eclegma hoc testetur ipse conferre ad tussim antiquam & sputum glutinosum & asthma, manifestū est minimè ei conuenire dactilos immaturos. Secundò quòd, tametsi parū intersit dactilos ipsos pōderare ante vel post macerationē, si ex arte vtrumq; fiat, & dactili pingues, vt oportet, & non exsiccati & carie cōfecti, assumantur. Nihilominus cum Mesues ipse, cuius descriptionē sequimur, expressis verbis videatur præcipere post macerationem esse ponderādos: satius esse ducimus eum sequi. Postremò cum varij variè mellis quantitatem in hoc electario determinent: quòd eam Mesues hîc non præfiniat: nos eis potius subscribemus, qui nec dactylorum nec amygdalarum causa, quæ hoc electarium ingrediuntur, mellis pondus in eo augendum minuendumve censent: penidia autem mellis vicem suplere aiūnt. Quoniam itaque reliqua, quæ hîc puluerum

nomine ingrediuntur pendent drachmas septuaginta duas, quæ vncias nouem constituunt: hæ autem pro conuenienti electarij consistentia libras tres mellis exigunt: si ex libris tribus subducantur vnciæ sex & drachmæ duæ, quod est pondus penidiorum hîc ingredientium, relinquentur vnciæ nouem & viginti, cum tribus vnciæ quadrantibus. Vnde mellis quantitas quæ huic electario injicienda venit, erit librarum duarum cum dimidia ferè. erit itaque huius electarij descriptio talis: Accipe carnis dactilorum [a] optimorum, maturorum, [b] mundatorum, contusorum, ac in [c] aceto per triduũ maceratorum, & tandem cribro excretorum, vncias duodecim cum dimidia. Penidiorum hordeatorum recentium vncias sex, drachmas duas. amygdalarum dulcium, tuniculis cultro detractis, vncias tres drachmas sex. Contusis, subactis, & permistis omnibus, adde mellis optimi despumati libras duas & semissem. [d] paulum coquantur. ac deinde refrigescenti medicamento insperge sequentia probè læuigata: turbit optimi vncias quatuor, drachmas tres: Scammonij vnciam vnam & semissem: zinziberis, piperis longi, foliorum Rutæ siccorum, cynnamomi (hoc est cannelæ optimæ) macis, lig-

a Quales sunt molles humidi & pingues, & minimè inueterati.

b A membranis, pelliculis, ac fibris expurgatorum.

c Optimo, non acerrimo.

d Tandiu, nimirum, dum acetũ in dactylorum pulpa imbibitum absumatur.

ligni aloës, feminũ anifi, fœniculi, Dauci,[a] galangæ, anà drachmas duas & femiffem. per mifceantur omnia probè, lignea fpatula continuè & diligenter commouendo.

a Minoris, fcilicet.

IN ELECTARIVM EX Pfyllio.

MVLTI, quos minimè damnamus, hoc electarium componunt ex defcriptione Mõtagnanæ. Quoniam verò apud noftrates Pharmacopœos defcriptio Mefuæ in vfu eft, de ea hîc tantum agemus. Ac primum quod hîc animaduertendum ducimus, eft circa Scammonium, quod quamquam à Mefue hîc præfcribatur in pomo coctum, nos tamen id potius crudum cum alijs viris doctis fubrogandum cenfemus, quòd illud incoquendum hîc cum alijs præcipiat auctor. deindè quòd femina pfyllij integra & nullo modo fracta maceranda hîc funt. Quod verò nonnulli dubitant de Rhabarbaro, vtrum illud, vel potius trochifci ex Rhabarbaro, fint in hac compofitione à Mefue collocati. nos minimè dubitamus, eum trochifcos de Rhabarbaro intelligere. At magis dubitamus.

mus quid pro ſpodio & berberi in eorum trochiſcis, qui hanc etiã cõpoſitionẽ ſubeunt, ſit ſubſtituendum, cum eis careamus. In qua tamen dubitatione eis magis aſſentimur, qui ſpodij loco in omnibus cõpoſitionibus ore aſſumẽdis roſas commendant, in medicamentis verò exterius admouendis (ſi ab Arabibus vel eorũ ſectatoribus fuerint præſcripta) ebur aduſtum ſubſtituunt: pro berberi autem nõ oxyacãthæ, vulgò dictæ eſpino demajuelo, niſi potius fruticis [a] criſpini vocati fructum accipiunt. demum licet in Meſuæ codicibus legatur aſari vncias quatuor: nos cum Braſauola ac alijs legendum potius credimus, drachmas quatuor.

[a] Quem Dodonæus credit eſſe oxyacãtham Galeni, differẽtem ab oxyacantha Dioſcoridis, et oxyacantho ipſius Gal.

IN ELECTARIVM DE de ſucco roſarum.

ELECTARII de ſucco roſarum in officinis vſitati ſub nomine Nicolai, legitimus au ctor eſt [b] Nicolaus Alexandrinus vetuſtior. à quo reliqui Nicolai illud tranſcripſere. cuius parandi modum quem affert Ioubertus in ſua Pharmacopœia, quòd is nobis artem præ cæteris

[b] Cap. 309.

ris

ris obſeruare videatur, hic ſubjicere non pigebit. quamquam in pondere Scãmonij, in quo à Nicolao recedere voluit, ei aſtipulandum minimè cenſemus. Accipe ſucci roſarum rubearũ ex arte depurati librã vnã vncias quatuor. in cuius parua portione diſſoluatur ſeorſim [a] Scammonij optimi vncia vna & ſemis. reliquus autem ſuccus, cum ſachari albi libra vna & vncijs quatuor, coquatur lento igne ad conſiſtentiã electarij craſsiorem. tuncq; ab igne ſemotum & calidum adhuc exiſtens, ſenſim Scammonio ſeorſim in ſuo vaſe diſſoluto immittatur: ac ſubinde agitentur quouſq; exactè permiſceantur. ſub finem verò, tepido iam exiſtenti inſperge ſequentia in tenuem puluerem redacta: trium ſandalorum anà drachmas ſex, roſarum rubrarum (loco ſpodij) drachmas ſex, caphuræ ſcrupulum ſemis. et commiſceantur omnia probè.

[a] Vel Scãmonij præparati, nempè, pomo cocti.

Caphuram in hoc electario, vt & in omnibus alijs medicamentis ore aſſumendis, nõ omninò rejiciendam cenſemus: vt nonnulli viri docti volunt, nos vera caphura carere putantes. Quòd ſi ita eſſet, libenter illis ſubſcriberemus. Sed cum ipſiſsima Arabum caphura ad nos ex India aſportetur, non eſt quòd con-

contra auctorum, quos ſequi profitemur, mentem, eam in ſuis deſcriptionibus omittamus: eam (inquam) quæ ab India affertur, rudis & ignem non experta, nec ſublimata. quoniam verò caphuræ odor infeſtus maximè aliquibus eſſe ſolet, ingratasq́; reddit confectiones, aliorum odoratorum in eis ſuaueolentiam eneruans, doſim eius in medicamentis ore aſſumendis minuere non recuſauimus cum nonnullis viris doctis. Sed ita vt in electarijs dimidium, in pulueribus verò quartam partem doſis eius in auctorum deſcriptionibus repertæ retineamus.

IN BENEDICTAM.

QVAMVIS nomine auſpicato videatur electarium hoc ſeſe cõmendare: Nos tamẽ de eius bono omine maximè dubitare cogunt tum formularum eius apud auctores varietas, tum etiam ſimplicium hîc ingredientium difficultas & adulteratio. varietatem à prioribus eius auctoribus exorſam teſtari videtur Nicolaus Myrepſ. quatuor eius deſcriptiones [a] afferens: à quibus Salernitani ſuam in ſuo Nicolao

[a] Sec. 1. antid. 447. 507. 508. et 509.

lao colligentes, aliam etiam variam adducunt. Quam nouissimus Nicolaus Præpositus mutuatus, nihilominus in esula ab eis dissentit, ab hoc electario illam rejiciens : & pro eo quod Salernitani habent, sc. lini spermatis, petroselini: inquit: Selini spermatis. difficultatem & adulterium in simplicibus arguunt dissidia atque lites inter iuniores, quod sit verum turbith, quæ vera [a] esula, an veris hermodactylis careamus: vt interim amomum & cardamomum omittamus, quoniam etiam si vera desiderentur, non multum referat eorum antibalomenis vti. Quibus de causis nihil mirum est, cur etiam iuniores Pharmacopœarum scriptores adeò inter se in hoc medicamento varient, vt vix vnus cum alio consentire videatur: alijs Salernitanorum, alijs Præpositi descriptionem secutis: alijs verò neutra descriptione contentis, pro suo arbitrio simplicia quædam immutantibus, & circa doses etiam variantibus. Sed ex omnibus quas ipsi afferunt huius electarij formulis, eam nostris Pharmacopœis magis commendandã censemus, quam affert Ioannes Fernelius libro suæ methodi septimo. In qua ille esulam, perinde ac Præpositus & plerique etiam doctio-

[a] Rectè Mathiolus opinatur Arabum Alsebram seu Scebram minus esse quæ officinis dicitur Esula minor, & à Diosc. dicitur Tithymalus cyparissias: Alsebrã verò maius esse plantam à Græcis dictam pityusam.

R rum

rum auctorum, rejicit. Quos nos etiam imitari vel ea ratione oporteret, quòd quæ in communi usu est nostrarum officinarum nihil aliud sit quàm tithymali characiæ radix. ex reliquis verò simplicibus aliqua omisit, alia eorum loco substituens. quibus pro sua singulari prudentia & integerrimo iudicio, comodius reddit medicamentum, vt ore etiam tutò assumi posit. eius autem formula talis est. Recipe turbith drachmas decem. dacridij, hermodactilorum, [a] rosarum rubearum drachmas quinque. caryophilorum, zinziberis, radicum saxifragæ, seminis apij, salis gemmei, [b] galangæ, macis, carui, fœniculi, acinorum asparagi, & rusci, seminis milij solis, quatuor seminum frigidorum maiorum, glycyrrhizæ, anà drachmam vnam. mellis optimi despumati libram vnam & semis. conficiantur ex arte.

a Exunguium.

b Minoris, scilicet.

IN HIERAM
Logadij.

HIERA logadij in officinis vsitata desumpta est à [a] Nicolao Alexād. vetustiori. cuius cōpositionis decimā partē transcripsere Salernitani in suo ficto Nicolao. Idq; ob arithmeticæ imperitiam non minus deprauatè quàm in multis alijs compositionibus, quarum descriptiones non integrarum quidem, sed aliquotā earū partē decerpere eis libuit. Errata autē, quæ in descriptione hac deprehendimus sunt: primum in dosi euphorbij, polij, & coccognidij: vbi pro decima parte drachmarum septendecim, quæ in Nicolao Alexandrino reperiuntur, habent ipsi drachmam vnam & semis grana sex: cum, numerando iuxta eorum supputationem, pro singulis drachmis grana sexaginta, deberent dicere, drachmam vnam & semis grana duodecim. Re vera tamen numerando pro singulis drachmis grana septuaginta duo, sunt drachma vna & semis grana quatuordecim cū duabus quintis. Similiter in dosi absynthij & mirrhæ dicunt, anà drachmā vnā & grana duodecim, pro decimaparte drachmarū duodecim, numerantes suo more in singulis drachmis grana sexaginta: cū numerādo grana septuagita duo (vt debent numerari) dicendū

[a] Cap. 410.

ſit potius, anà drachmã vnam grana quatuordecim cum duabus quintis. Sed in doſi aloës & cæterorum vſq; ad praſsium maius extat mendũ, ſubſtitutis ſcrupulo vno & granis quatuordecim, pro decima parte drachmarum vndecim. vt habetur in Nicolao Alexandrino. In quo tamen nos cum alijs credimus legiſſe eos, & benè quidem (vt inferius dicemus) non drachmas vndecim, ſed drachmas nouem: & erratum hîc non eſſe eorum, niſi potius librariorum, qui pro eo quod illi ſcripſerant, anà ſcrupulos duos & grana quatuordecim, habent ſcrupulum vnum & grana quatuordecim. Sed nihilominus quoniam eo modo numerantur in ſingulis drachmis grana ſexaginta, cum potius deberent numerari ſeptuaginta duo: dicendum illis erat, anà ſcrupulos duos grana ſexdecim cum quatuor quintis. et demum in doſi quoque ellebori albi & nigri, peccant ſuo more, ſubſtituentes grana ſex pro decima parte vnius drachmæ, cum potius decima drachmæ pars ſit grana ſeptem cum vnà quinta. At enim quoniam hæc Salernitanorum deſcriptio eo quo expoſuimus modo caſtigata ob minutas granorum in ſuas partes diuiſio-

nisiones difficilem ac tædiosam reddit hanc compositionem: idcircò nos non decimam descriptionis Nicolai partem, vt illi, nisi sex tam tantum mutuantes, faciliorem multò in eum qui sequitur modum proponimus. Accipe trochiscorum alhandal (pro colocynthidis interioris) polipodij quercini, anà drachmas tres scrupulum vnum. euphorbij, polij mõtani, [a]coccognidij, anà drachmas duas scrupulos duos & semis. comarũ absynthij (*Pontici, scilicet*) myrrhæ, anà drachmas duas. comarum [b] centaurij, agarici, ammoniaci thymiamatis (videlicet optimi & selecti) folij, scillæ assæ, spicæ nardi, dacrydij, anà drachmam vnam scrupulos duos. aloës, corymborum seu capitulorum thymi, cassiæ ligneæ (idest, cannellæ) comarum chamedryos, Ammoniaci (loco bdellij) foliorum marrubij, anà [c] drachmam vnam & semis. cinamomi (nempè, cannellæ optimæ) oppoponacis, castorei, radicum aristolochiæ longæ, (*aut si desit rotundæ*) piperis albi, piperis longi, & piperis nigri, croci, sagapeni, seminum [d] petroselini, anà scrupulos duos & semissem. corticum radi-

a *Hoc est, seminis thymeleæ.*

b *Minoris, scilicet.*

c *Drachma vna cum dimidia est sexta pars drachmarum nouem, vt legendum cum alijs viris doctis cẽsemus in Nic. Alexãdr. non autẽ drachmas vndecim, vt in vulgatis eius codicibus habetur: idq; eadẽ cõiectura ducti quæ illos ad id credẽdũ mouit, quòd nimirũ in hac cõpositione auctor à maioribus põderibus exordiẽs semper minuẽdo progreditur. Cui etiã adde quòd in Græcis numeris facilis foret lapsus ab ἐννέα ad ἕνδεκα.*

d *Macedonici, scilicet. cuius magna copia apud nos reperitur.*

dicum [a] ellebori albi & nigri anà ſcrupulum ſemis. mellis optimi deſpumati quod ſufficiat: ſufficient verò libræ duæ ferè. Gumi vino odoro ſoluuntur: cribrantur: melle ſubigun-tur. alia tenuiſsimè teruntur, vnaquæque ex arte. cribrata autem miſtaq́; omnia paulatim melli fermè frigido miſcentur exactè.

IN PVLVERES SEV *ſpecies Hieræ ſimplicis Galeni.*

EX OMNIBVS DESCRIPTIOnibus Hieræ, quas diuerſis in locis affert Galenus, [b] optima eiuſdem iudicio eſt, atq́; ideò à nobis ſelecta vt noſtris Pharmacopœis proponeretur, quam ipſe libro ſecundo de

a *Ellebori albi magna copia eſt in multis Hiſpaniæ locis. Niger antẽ legitimus, vt à Dioſc. deſcribitur, minimè in Hiſpania cis Pyreneos montes reperitur. Quoniã verò Galen. vtriq; eandem facultatem tribuit li. 6. de med. ſimpli. fac. de vtroq; ſimul agens: & nihil referre dicit albo an nigro vti, libr. de comp. Phar. ſec. lo. 1. c. 2. licebit hoc quidem electario ellebori nigri loco album ſubſtitui. Quòd ſi ex Italia, vel etiam propius ex Pyreneis montibus, vbi maximè abundat, elleborus niger afferatur, Pharmacopolarum noſtrorum diligentiam laudabimus. vt contrà eorum ignauiam atque ignorantiam damnamus, qui hactenus pro veratro nigro clematidis alterius, herbariorũ vulgò dictæ flãmulæ, & hiſp. la yerua mormenta vel mormera, radice vtebantur. Quum tamen illis æquè ad manum ſint duæ aliæ plantæ, quæ vt elleboro congeneres, ita à multis ellebori nigri loco, veri ac legitimi penuria vel etiam ignoratione, vſurpari ſolẽt. nempè, vna quã Dodonæus non rectè contendit eſſe buphthalmum, & veriſimilius Matthiol. exiſtimat eſſe cõſiliginem Columellæ & Plinij, aut ſaltim pſeudo elleborum, alij verò helleborinẽ, alij ſeſamoidẽ minorem, Pena verò & Lobel leuiſsima quidem coniectura elleborũ ferulaceum Theophraſti eſſe credunt. altera verò quæ Hiſp. appellatur ab aliquibus baruoual, & ab alijs la yerua del lobado: atque à Dodonæo & multis alijs inter ellebori nigri ſpecies cenſetur: ab alijs verò helleboraſter & conſiligo eſſe putatur. Quibus quidem plantis aliorum exemplo, minoriq́; culpa, legitimi ellebori nigri defectu vti poſſent.*

b *Lib. 7. method. c. 11. & li. 6. de ſan. tu. c. 10. & lib. de ſang. miſ. c. 18. et lib. 2. de comp. Phar. ſec. lo. c. 1. et li. 8. eiuſdem. c. 2. & 3.*

de [a] comp. Pharm. sec. lo. adducit. cuius pulueres in eum qui sequitur modum parabuntur. Aloës optimæ drachmæ nonaginta, cinnamomi (videlicet, optimæ canelæ) ligni aloës (loco xylobalsami) radicum asari, spicæ nardi, Mastiches albæ & optimæ, anà drachmæ sex. croci optimi drachmæ quinque. Tenuissimè trita & cribrata misceantur.

[a] Cap. primo.

DE MASSAE PILLVLArum conformatione.

SEVERIVS fortasis quàm par erat hactenus in nostros Pharmacopolas animaduersum fuisse iudicabunt illi qui palpum eis obtrudere sunt soliti: & nos culpandos potius existimabunt, quòd tam nudè eorũ errores detegerimus, nihilq; in eis laude dignum toto hoc opere sit commẽdatum. In quorum gratiam (omnibus enim debitores sumus) libet modò illorũ vsum laudare, qui pillularũ offas seu magdalias, quas earũ auctores aqua vel

vel ſuccis lentore vllo carentibus comprehen dere præcipiunt, non vſquequaque ex illorũ præcepto parant: ſed ab alijs perdoctis viris admoniti, et experienria edocti, eiuſmodi liquores aut ſuccos melli commiſtos proximè ad ſyrupi craſsitudinem, & interdum etiã ad craſsiorem conſiſtentiam percoquunt, quo ipſarum pillularum magdalias excipiunt ac conformant. Quamquam verò contra hoc alij argutulè objicere contendant, ex mellis aut ſacchari additione pillularum quantitatem acreſcere, vireſq; imminui: Re vera tamen vt omnia pillularum ſimplicia in maſſam iuncta aptius cohæreant, nec tempore ex ſiccata maſſula dehiſcat, ſimpliciumq; expiretur facultas, humorem poſtulant lentum & glutinoſum quo conformentur. atque rectè quidem docti quidam viri auctores ipſos qui eiuſmodi pillularum maſſas præfatis liquoribus aut ſuccis lentoris expertibus formandas imperarũt, amicè interpretãtur, in vſum præſentẽ eas pillulas cõponi: ſecuſq; præcepturos ſi diutius illæ eſsẽt aſſeruãdæ. Quoniã verò & in hoc grauius etiã peccare cõtingeret, ſi in omnibus, & minus cautè quàm par eſt, hæc mel-

mellis aut ſacchari cũ tenuibus liquoribus aut ſuccis miſtura fieret: vbi & quomodo hoc faciẽdum ſit exponere non pigebit. Si enim pleraq; in pillularum compoſitione ingredientia ſimplicia fuerint lachrymæ, vel gummi, aut ſucci lenti & glutinoſi (vt ſagapenum, ammoniacũ, tragacanthum, gummi arabicum, & aloës etiã ac Scammonium ſi diſſoluenda ſint) nihil ſanè opus erit, mel aut ſaccharum eis immiſcere liquoribus aut ſuccis tenuibus, quibus auctores ea excipere imperauerint. Siquidem quouis liquore ea cum reliquis cogi ſatis poterunt. cuius modi pillulæ ſunt maſtichinæ, è fumaria, ex hermodactylis maiores, ſine quibus, & aliæ ſimiles. In alijs verò (cuius modi ſunt pillulæ Rhabarbari, aureæ, cocciæ, fœtidæ, & arteticæ) rectè quidem additur ſucco puro ab auctore præſcripto mellis pars tertia. et percoquentur ad tertiæ ipſius ſucci partis conſumptionem. ex quo aſſumetur quod ſatis ſit ad excipiendos omnes pulueres, & vt ad conſiſtentiam pillulis idoneam redigantur.

IN PILLVLAS *Mastichinas.*

a Quas affert ipse in suis additionibus in Mesuem, tr. de ægritud. memb. nutr. c. de indig. stoma. in fine. et similiter Franciscus de pede Mont. in suis additionibus in Mes. tra. de ægritud. stoma. c. 19. & 21. in fine.

b Lib. suæ meth. 7.

PILLVLAE mastichinæ, quæ in officinis parari solent, sunt ex. [a] Petri Aponensis, conciliatoris dicti, descriptione. Nos tamen nostris officinis parandam potius ducimus, quæ à [b] Fernelio adducitur in eum qui sequitur modum: Recipe mastiches vncias duas. aloës optimæ vncias quatuor. agarici trochiscati, pulueris hieræ simplicis, anà vnciam vnam & semis. cum vino optimo cogantur in massam.

IN PILLVLAS *Aureas.*

c Cap. 807.

d Sect. 32. c. 97.

HARVM pillularum auctor primus est ex Pharmacopœarum scriptoribus [c] Nicolaus Alexandrinus. cuius dimidiam formulam trãscripsit [d] Nicolaus Myrepsus, addens in ea tantum hieræ picræ drachmam vnam. Salernitani verò eiusdem Nicolai vetustioris formulam similiter dimidiantes, hieram picram myrepsi omi-

omiſere:ſed maſtiches drachmam vnam ei addiderunt. Noviſsimus autem Nicolaus Præpoſitus ipſorum Salernitanorum, quos ſequutus eſt, deſcriptionem ſubſtituit: præterquàm quòd in maſtiches pondere dimidiam addit drachmam. Quocircà cum non multum referat maſtiches hîc pondus addere aut minuere: vtramuis deſcriptionem, vel Salernitanorum, vel Præpoſiti rectè teneri poſſe cenſemus. Quòd ſi quis earum optionem deſideret, Præpoſiti quidem formulam magis probaremus, quoniam ex maiori maſtiches doſi magis correctum & benignius redditur ipſum medicamentum.

IN PILLVLAS E Nitro.

PILLVLARVM E NITRO auctor eſt[a] Alexander Trallianus. quas Nicolaus quoque Alexandrinus vetuſtior[b] affert ſub nomine pillularum Alexandrinarum.

[a] Lib. 1. c. 21.
[b] Cap. 796.

nec in aliquo ab Alexandro variat, quàm in totius compositionis pondere, eius descriptionis quartam partem mutuans: et quod Alexander dicit comeos, scribit ille ameos. Sed [a] Mesues has etiam pillulas ex ipso Alexandro referens, loco ameos seu comeos, subdit [b] gummi: & nitri (quod appellat baurach) dosim dimidiat: euphorbij verò dosis quartam tantum partem assumit. At enim cum tria ex præcipuis medicamentis quibus hæ constant pillulæ apud nos desiderentur: nimirum, elleborus niger, nitrũ & bdellium: non immeritò de eis ambigi posset vtrum nostris officinis sint admittendæ, an potius ab eis rejiciendæ. verum cum nonnullos ex doctioribus nostrorum medicorum eis libẽter vti intelligamus, earum formulam hîc proponentes, succedanea eorum quæ desiderantur subjiciemus. Accipe aloës optimæ, dacrydij (pro Scammonio) trochiscorum Alhandal (pro colocynthide) Ammoniaci optimi (loco bdellij) ammeos, nitri veri (aut eius loco salis gemmei) corticum radicum [c] ellebori albi præparatarum (loco ellebori nigri) anà drachmam vnam. euphorbij drachmas duas. succi brassicæ quantum sufficiat excipiendis pulueribus in catapotiorum massam. Porrò nos harum pillu-

[a] Tract. de ægritud. capitis. c. de epilep.

[b] Brassauolus nõ ineptè coniectat librariorum culpa legi in Mesue, gummi, pro ammi.

[c] Aut radicum pseudo elleborí nigri, vel elleborinæ.

lularum loco potius quidẽ reciperemus, quas adducit [a] Brasavolus ex [b] Galeno, à Nicolao Leoniceno de sex rebus vocatas: quæ recipiunt: aloës, Scãmonij, colocythidis, Agarici, Bdelij, gummi arabici, singulorum partes æquales.

[a] *In suo exã. cat. ep. in exam. pil. Alex.*

[b] *Libr. 5. method. cap. 14.*

DE MEDICAMENTIS *exterius admouendis.* *Cap. 3.*

VLTIMO iam nobis expendenda relinquũtur medicamenta, quæ exterius adhibẽtur: nempè, olea vnguenta, & emplastra. Ac principio quidem non possumus non damnare nostrorum Pharmacopolarum socordiam, qui cum facillimo negotio sibi comparare possent omphacinum oleum, in omnes qui in officinis frequentissimè occurrunt vsus: eius succedaneis vti non erubescunt, perinde ac si ex vltima India asportandæ illis essent oliuæ immaturæ. Pudeat itaque posthac Hispalensem Pharmacopœum alium quàm verum omphacinnm oleũ in suis officinis habere, vt quæ ex eo paranda sint olea ex arte concinentur. desinantq; iam nobis obtrudere ex [c] Galeno Hispanum oleum

[c] *Lib. 11. method. c. 16. & li. 12. eiusdẽ c. 3. li. item 2. de cõpos. med. per gen. c. 13. & alijs in locis.*

pro omphacino posse vsurpari. cum [a] eodem teste adstringens esset illud quod ex Iberia Galeni æuo asportabatur, Hispanicum dictum: & hac ratione loco omphacini illud substitui posse dixerat Galenus, vt & oleum cui teneri oliuarum surculi contusi essent commisti. Quo circa cum oleum nostrum nullam omninò præ se ferat adstrictionem, Galeni ipsius iudicio minimè pro omphacino vsurpari debet. Alium etiam non minus communem in nostris officinis deprehendimus errorem, circa olei genera, quæ impreßione parari solent: vt interim olea, quæ expreßione parantur omittamus: quæ omnia plerique è nostris Pharmacopolis ab aromatopolis rancida & adulterata emere solent. At olei ea quæ impreßione facta dicuntur genera, nullus ferè est ex nostris Pharmacopœis, cui iuxta auctorum præscripta pareatur: nisi ea potius quæ incompleta vocata ex simplici rerum maceratione, vtcumque à mulierculis confici solent. Nec verò hac in parte, vt in syruporum compositione ab arte recesisse causari poßunt, ob ægrorum delicatos gustus: sed vt operam & sumptus fugiant, vna dumtaxat maceratione & decoctione con-

a Lib. de simpli. medic. fac. 6. c. de oleo. & li. 1. de comp. medic. per gen. c. 4. et 12. & li. eiusdem 3. c. 2. & li. 8. meth. c. 2. & li. eiusdē. 11. c. 16. & li. 12. c. 3. et. lib. 13. c. 15.

tenti, olei genera in ſuis officinis proſtituunt, quæ nihil præter commune oleum colore, odore, & ſapore etiam referunt. Eos itaque obteſtamur ne ab arte ac auctorum præſcripto in huiuſmodi oleorum cõpoſitionibus recedant: et quòd labori et expenſis minimè parcentes, ea non ex ſuis inſcriptionibus cognoſcenda, ſed naribus potius diiudicanda conficiant: vt ſingula naribus admota ſimplicium ex quibus conficiuntur, vim ac naturam odore referẽtia, qualia ſint, ac di ci debeant dignoſci queant.

IN OLEVM *Roſaceum.*

EO HOMINVM SOCORDIA & auaricia progreſſa eſt, vt vel ad ſalutem omnium humanarum rerum præcioſiſsimam non iam quæratur tantum quod præſtantius ad eam conſeruandam aut recuperandam eſſe poſsit, ſed quod facilius minoriq́ue artificio ac ſumptu poſsit parari: magiſq́ue Pharmacopœorũ rei quàm ægrotorum vtilitati cõſulere

vr-

vrgeamur. Vndè quum Pharmacopœi ipsi nobis in omnibus potestatem optionemq; non faciant meliora eligendi: ex ijsq; vnum sit oleum rosaceum, quod omnes quorquor nouimus Pharmacopœi numquam clamare cessant minimè posse iuxra Mesuæ normam parari, quin impensis prerium plus etiam quàm duplo excedatur: aliud eis proponemus, quod minori & sumptu & artificio parari posit: ea tamen lege vt prorsus ipsi suum illud simplex oleum, quod à Salernitanorum Nicolao mutuantur, deserant ac abdicent. in quo ipsi à vero Alexandrino Nicolao, à quo illud suum antidorarium præscripsere, æquè ac à vera & conuenienri methodo compositionis huius olei variarunr. Quod verò nos eis oleum permittimus, erir huiusmodi: pro rosato completo: Accipe rosarum rubrarum recentium [a] completarum & contusarum libras quatuor. succi rosarum libras duas. macerentur in olei oliuarum maturi aqua nitida sæpius lori, libris decem, in vitreato vase diligenter obturato. et diebus septem insolentur. deinde in vase duplici horis tribus leniter coquantur. post coctionem rorquendo exprimantur. expressisq; folijs abiectis, tot nouæ ac recentes similiter tusæ in oleum

[a] Quæ folia sua explicuere.

leum colatum eodem vaſe immittantur. quæ rurſus, diligenter occluſo vaſe, ſoli ad macerandum dierum quadraginta ſpatio exponantur. & poſtremò in duplici vaſe modicè coquátur,[a] quoad ſuccus abſumatur. ac tádem torquendo validè exprimantur. Colatum tectum recondatur. Pro roſato verò incompleto, ſeu immaturo: Accipe foliorum roſarum rubrarum, recentium, incompletarum, videlicer, nondum explicatarum, & diu rritarum, libram vnam. in olei omotribeos, ſeu omphacini, talisq; expertis, vel ſæpius aqua nitida loti, libris tribus, & ſucci roſarum libra ſemis, in vaſe vitreato diligérer occluſo diebus ſeptē ſoli exponátur. deinde leniter in duplici vaſe tribus horis coquárur. et exprimátur. Expreſſis abjectis, totidem ſimiliter roſæ nouæ ac recētes in abiectarū locum itidē contruſæ ſubſtituantur. et optimè obturando, diebus quadraginta inſolentur. vltimoq;, ſimili prorſus modò & diligentia, vt in oleo roſato completo dictum eſt, coquantur: exprimantur: & in vſum, vbi totus in eo ſuccus fuerit abſumptus, recondetur.

[a] Quòd ſi non omninò abſumptū eſſe ſuccum reperiatur, colatum ipſum oleum ſub ſole diu detinebitur, donec totus ſuccus euanuerit. neq; prius in vſum recondetur.

IN OLEVM
Chamæmelinum.

EODEM modo quo rosatū parare docuimus, cōfici hoc & cætera similia poterunt, atq; ijsdem etiam seruatis florum & olei ponderibus: Nisi quod tres hîc fient permutationes nō duæ tantū, vt in oleo rosaceo: et quòd loco succi quē in oleo rosaceo præscripsimus, hîc chamomilæ florum decoctio adjiciatur. At illud hîc annotatione dignū videtur, quod nonnulli ex [a] Paulo & [b] Arctuario colligunt, flores chamæmeli abiectis eius foliolis albis esse hîc assumendos, aliter multò accipiendū, quàm ipsi intelligunt. neq; enim hi auctores foliola illa alba damnant, sed tantum tempus quo ipsi chamæmeli flores sint legendi indicant, quandò (nimirum) foliola illa alba ab ipsis florum capitulis decidua fuerint. tunc enim flores ipsi sunt in sua perfecta maturitate ac proprio etiā semine perfecto pregnātes.

a Lib. 7. cap. 20.
b Lib. 6. meth. c. 10.

IN OLEVM
Absynthij.

Oleum

OLEVM ABSYNTHII QVOniam ab incerto auctore, ob idq; variè, paratur: quomodo apud omnes nostros Pharmacopœos confici debeat proponemus: Accipe olei oliuarum maturi loti libras duas & semis. cimarum seu summitatum absynthij pontici libram vnam. decocti eius vncias sex. Cõfice eadẽ methodo, qua vsi fuimus in oleo rosato cõpleto, sed cũ tribus permutationibus, vt in oleo chamæmelino aduertimus.

IN OLEVM *Vulpinum.*

VVLPINVM oleũ licet iuxta Mesuæ descriptionem Pharmacopœi omnes cõficere profitentur: tamẽ variè admodũ cõcinnãt. Quum enim quantitas aquæ & olei, in quo vulpem incoqui mandat Mesues, adeò parua sit, vt neutiquam illa ritè & ad artnum (vt oportet) dissolutionem percoqui in ea possit: in hoc necessariò ab eo variantes, etiam vulpem ipsam aliter parare & incoquere, quàm Mesues præscripserit, non verentur. Quomodo igitur iuxta Mesuæ, quoad fieri possit, mẽ

tem, ac ex arte parari hoc posſit oleum, hîc noſtris Pharmacopœis proponemus: vulpes mediæ ætatis, & [a] pinguis, venatu longaque inſectatione defatigata, recens mactata, exênterata, ac minutim vna cum pelle conciſa, confractis etiam oſsibus, coquatur in aquæ fontanæ & marinæ, ſeu ſalſæ, anà libris ſex, quoad libræ quatuor ſuperſint. deinde adde olei veteris clari libras quinque, ſalis vncias tres. comarum thimi, & anethi, anà libram vnam. percoquantur lento igne vſque ad aquæ conſumptionem, & artuum diſſolutionem. tum ei affundantur decocti parati ex aqua dulci (in qua decoxerint ad tertias, thimi, & anethi, anà manipulus vnus) circiter libræ octo. Recoquantur, donec, aqua prorſus conſumpta, vulpis partes exactè ſeparatæ ſint, & omnia ſint colliquata præter oſſa. Et tandem velociter extorquendo, dum adhuc calet, exprimatur. expreſſumque ad vſum ſeruetur.

[a] Per vindemiam vuis nutrita.

IN VNGVENTVM
Album.

NON

NON erubeſcimus nos hîc adeò triuiale vnguétum in examen afferre, quum noſtros Pharmacopœos non pudeat illud ex oleo cõmuni parare: leuiſsima excuſatione ſe tuentes, quòd cum roſaceo oleo paratũ minimè reddatur albũ. At ne nos moroſos in omnibus cauſetur, illis cõdonemus ne illud oleo roſaceo omphacino conficiãt, vt ex arte parari deberet: ſed roſaceo ſaltẽ completo cõcinnent. Ita enim & minori expenſa parabitur, & minus ex albedine remittet.

IN VNGVENTVM Diapompholygos.

VNGVENTVM hoc nomine vnguenti de tuthia parãt omnes noſtri Pharmacopœi, iuxta [a] Guidonis deſcriptionem. in qua tamen cum æqualibus portionibus præſcribantur oleum roſaceum & cera: nimis durũ euaderet ipſum vnguentum, ac magis cerotũ quàm vnguentũ dici mereretur. Quocirca loco eius quod in Guidonis formula dicitur, olei roſacei & ceræ albæ anà vncias quinque: ſubſtituere oportebit: olei roſacei vncias ſeptem, ceræ albæ vncias tres.

[a] *Tr. 2. do. 1. c. 5. de apostem. cãcroso. et tr. 7. doc. 1. c. 6. de medic. cicatrizãtibus.*

IN EMPLASTRVM contra rupturam.

EX varijs huius emplastri descriptionibus, quas varij auctores adducunt, duæ illæ quas [a] Guido affert à plerisq; iuniorum aucto rum, qui dispẽsaria scripsere, præferri solent. Ex quibus vnam construit Ioubertus in sua Pharmacopœia, quam nos quidem minimè damnamus. Sed quoniã propositum nostrũ hîc est auctorũ descriptiones minimè variare, nisi vbi tantum cum componendi arte pugnent quæ ab ipsis præcepta fuerint: priorem illam huius emplastri formulam, quæ à Guidone affertur, & in vsu magis recepta est, hîc proponemus, in eo duntaxat correctam, in quo ars ipsa castigationem in ea desiderat: nempè, quo huius emplastri consistentia & (vt appellant) ligatio emendetur. Siquidem experimento compertum est, & à plerisque doctis viris animadversum, ob ceræ vel olei defectum, aut picis & terebenthinæ parvam dosim, nimis friabile hoc euadere emplastrum, neque benè extendi, & parti

[a] *Primã tr. 6. do. 2. c 7. Secundũm verò tr. 7. doc. 2. c. 7. et in chirurgia parva, doc. 2. c. vltimo.*

ti

ti vt oportet adhærescere posse. Eius itaque formula huiusmodi erit: Accipe glutinis à pelle arietina, vel potius agnina, expressi libram semissem. picis navalis, & colophoniæ anà vncias quinque. terebenthinæ vncias septem. boliarmeniæ, sanguinis draconis, gypsi, turis, sarcocolæ, aloës, pissasphalthi (loco mumiæ veræ) radicum aristolochiæ, centaurij [a] minoris, radicum consolidæ maioris & minoris, sumach, berberis, nucum cupressi, gallarum, [b] sidij seu malicorij, vermium terrestrium, anà vncias duas. glutinis piscium, visci quercini, anà vnciam vnam & semis. litargyrij aurei, ammoniaci, opoponacis, galbani, bdellij veri (aut loco eius sagapeni) mastiches, [c] sanguinis humani (aut loco eius suilli) [d] exsiccati & in puluerem redacti, anà vnciam vnam.

Pellem arietinam iunioris animalis cum tota lana succida recens excoriatam accipere convenit: eamque in minutissimas partes secare. & in aquæ pluuialis & aceti quantitate sufficienti diutissimè coquere, donec penitus dissoluta & colliquata fuerit. tum totum decoctum calidum intorqueatur, & co-

[a] In codice Guidonis legitur depravatè, librariorum culpa, centaureæ vtriusq;, consolidæ, &c. cum legendum illic potius sit, centaureæ, vtriusq; consolidæ, &c. per vtraq; consolidam intelligendo maiorem & minorem: vt ex [illegible] ius emplastri formula apertè constat, quã ipse affert locis à nobis anteà citatis ex tr. 7. & chirurgia parva.

[b] Sidium, Barbaris psidia, officinis cortex granati, lat. malicorium.

[c] Hominis sani.

[d] In furno modicè calido.

lo trajiciatur. Expressum verò rursus igni lento redditum tandiu coquatur, donec penè tota aqua evanescente in gelatinæ modum condensatum fuerit, & liquidioris glutinis aut bituminis consistentiam acquisierit. Atq; in eiusmodi glutinis tepidi libra semisse liquantur igni quoq; lento gluté pisciū & viscū quercinum præparatum. quibus addátur [a] lūbrici separatim ex vino cocti & cribro trāsmissi. Seorsim itē gūmi ammoniacū, opoponax, galbanū, & sagapenū, à sordibus mundata, & non nihil tusa in aceto acerrimo per [b] noctē macerētur. Deinde lēto igni exposita rude agitētur, dū liquescāt. liquata, colata, & [c] parū ad lētorē percocta cū præfatis glutinibus cōiungantur. Hisq; exactè permistis addantur [d] pix, colophonia, & terebēthina simul, postquā seorsum lento igni liquata & colata fuerint, omniaq; eodē ignespatula iugiter ducātur dum nō nihil spissata exactè vniatur. Quibus deinde indantur pulueres litargyrij præparati, gypsi, & boliarmenici aqua rosacea vel plantaginis loti. Hisq; probè mistis & tepidis tantum, inspergātur tenuissimè pulverizata, pissasphaltum, sarcocolla, mastix, san-

a

Alij lumbricos terrestres primò lotionibus pluribus in aqua, deinde in vino lauant, & clibano modicè calido desiccant. Nos verò cum Iouberto & alijs, eos ex vino coctos cribro trajici satius ducimus: tum vt pulverum quantitas sit minor, tum etiam quoniam hoc modo parati commodiores sint ad emplastri consistētiā. At enim postquā cribro traiecta fuerint, oportebit eos clibano modicè calido exsiccari, ne ex nimio eorum humore situm contrahat emplastrū & corruptioni obnoxium reddatur.

b

Vel spatio horarum sex, super cineribus calidis.

c

Igni lento et iugiter movendo, dum acetū exhalarit.

d

Modicè calida existentia.

ſanguis draconis, aloës, & tus. Atque omnia ad lentum ignem multum agitata ſtrenuè commiſceantur. Et vltimò igne ſubſtracto,[a] reliqua in tenuiſsimum ſimiliter puluerem redacta eis addantur. Tandemq; cunctis ſimul cum ſpatula aſsiduè agitata diu ſubigantur, vt exactior fiat omnium permiſtio, & quæ dici ſolet incorporatio. fiatq; paſta: quæ ſupra marmor oleo lentiſcino vel myrtino inunctum, & manibus ſimiliter inunctis, diu multumq; maceretur, vt emplaſtrum magis reddatur viſcidum.

[a] *Omnia, quæ teri poſſunt in hoc emplaſtro in pulverem tenuiſſimum læuigari oportet.*

IN EMPLASTRA *Diachylon magnum & paruum.*

PAVCISSIMI SVNT EX NOſtris Pharmacopœis, qui hæc emplaſtra ritè, & iuxta Meſuæ deſcriptionem concinnent. Siquidem plerique illorum mucagines oleo incoquunt, vel potius comburunt: exindè verò in ipſo oleo lithargyrium coquunt. Qui verò ex eis peritiores putantur, partem quandam mucaginum oleo incoquũt, & reliquã poſteà eorum partem in oleo

&

& lithargyrio consumunt. Quum nullatenus rectè atq; ex arte cõfici hæc emplastra queãt, nisi in lithargyrio cum oleo prius præparato & cocto mucagines totæ absumantur. Quomodo auté hæc fieri oporteat, cum laté exposuerit Ioannes Duboys egregius sanè apud Parisienses Pharmacopœus, superuacaneum censemus hîc referre. Atq; hunc nos auctoré nostris Pharmacopœis cõmendamus, vt in reliquorum etiã, quæ exterius adhibentur, medicamentorũ compositionis methodo, sibi consulendũ ac imitandũ proponant. quippequem cæteris, qui de hoc argumento scripsere, exactius illã tradidisse, & fœlicius absoluisse arbitremur. Nos verò interim huic Pharmacopoliorũ nostratium recognitioni finem imponemus: hoc vno operæ studijq; nostri expetito ac postulato à lectoribus pretio, vt quodcunq; erit quod præstiterimus æqui boniq; cõsulatur. Quòd si id eis probatum intellexerimus, Pharmacopœiam quam suis omnibus numeris completam paramus, ipsis communicare non grauabimur.

FINIS.